

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

Dovilė PRANIENĖ

Finansų ir investicijų ekonomikos studijų programos studentas (-ė)

**UAB „DANSPIN“ VEIKLOS EKONOMINĖ ANALIZĖ IR
OPTIMIZAVIMO PAGRINDIMAS**

Magistro darbas

Šiauliai, 2016

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ
FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

Dovilė PRANIENĖ

UAB „DANSPIN“ VEIKLOS EKONOMINĖ ANALIZĖ IR
OPTIMIZAVIMO PAGRINDIMAS

Magistro darbas

Ekonomika (L100)

Darbo vadovė:

doc. dr. Angelė LILEIKIENĖ

Teigiū, kad magistro darbas, kurį teikiu Ekonomikos studijų krypties magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti yra originalus autorinis darbas.

(Studento parašas)

SANTRAUKA

Dovilė Praniienė

UAB „Danspin“ veiklos ekonominė analizė ir optimizavimo pagrindimas

Magistro darbas

Magistro darbe išanalizuoti ir susisteminti Lietuvos ir užsienio autorių ekonominės analizės, bei veiklos optimizavimo teoriniai aspektai. Įmonių veiklos ekonominė analizė padeda įvertinti įmonių pasiekimus ir atskleisti darbo trūkumus, leidžia priimti teisingus sprendimus, numatyti organizacines ir technines priemones įmonės veiklai patobulinti. Antroje magistro darbo dalyje remiantis analizuojamoje literatūroje aprašytais ekonominės analizės veiklos vertinimo rodikliais ir UAB „Danspin“ pateiktais duomenimis atlikta įmonės veiklos ekonominė analizė. Atskleisti pagrindiniai pardavimų, pelno ir pelningumo, mokumo, veiklos efektyvumo rodikliai, nustatyti juos sąlygojantys pagrindiniai veiksniai. Trečioje dalyje naudojant mažiausių kvadratų, ribinės analizės ir matematinius metodus, pateiktos įmonės veiklos optimizavimo galimybės. Pasitvirtino hipotezė, kad įmonės ekonominė analizė sudaro veiklos optimizacijos prielaidas.

SUMMARY

Dovilė Praniienė

Economic Analysis of the Performance of “Danspin”, Ltd and Substantiation of Optimization

Master's work

The theoretical aspects of the economic analysis and performance optimization developed by Lithuanian and foreign authors are analysed and put in a systematic order in this master's work. The economic analysis of companies helps to assess achievements of companies and identify shortcomings in their performance, allowing to make right decisions and provide organisational and technical means for the improvement of company performance. The second part of the master's work contains the economic analysis of the company's performance on the basis of performance assessment indicators of the economic analysis described in the literature, and on information provided by UAB Danspin. It describes the main indicators of sales, profit and profitability, solvents, performance efficiency, and identifies the key factors determining them. In the third part, using the methods of least squares, marginal analysis and mathematical methods, the options for company's performance optimization are provided. The hypothesis that the company's economic analysis constitutes the assumptions of performance optimization, was confirmed.

TURINYS

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	5
LENTELIŲ SĄRAŠAS	5
ĮVADAS	7
1. ĮMONIŲ VEIKLOS EKONOMINIO VERTINIMO TEORINIS ASPEKTAS	9
1.1. Ekonominės analizės samprata	9
1.2. Įmonių veiklos ekonominio vertinimo rodikliai	11
1.2.1. Santykinių finansinių rodiklių naudojimas	11
1.2.2. Įmonės pelno ir pelningumo rodiklių analizė	14
1.2.3. Trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo rodiklių analizė	17
1.2.4. Veiklos efektyvumo rodikliai ir jų vertinimas	19
1.2.5. Įmonės veiklos optimizavimas, mažinant gamybos išlaidas	22
1.3. Optimizavimo metodų naudojimas	23
2. UAB „DANSPIN“ VEIKLOS EKONOMINĖ ANALIZĖ 2011-2015 METAIS	27
2.1. Tyrimo metodika	27
2.2. UAB „Danspin“ įmonės veiklos charakteristika	29
2.3. UAB „Danspin“ santykinių rodiklių analizė 2011-2015 metais	31
2.3.1. UAB „Danspin“ pardavimo pajamų analizė 2011-2015 metais	31
2.3.2. UAB „Danspin“ pelno ir pelningumo rodiklių analizė 2011-2015 metais	34
2.3.3. UAB „Danspin“ trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo rodiklių analizė 2011-2015 metais	44
2.3.4. UAB „Danspin“ veiklos efektyvumo analizė 2011-2015 metais	48
3. UAB „DANSPIN“ VEIKLOS OPTIMIZAVIMO EKONOMINIS PAGRINDIMAS	58
3.1. UAB „Danspin“ veiklos optimizavimo galimybės	58
IŠVADOS	65
LITERATŪRA	68
PRIEDAI	71

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

- 1.1 pav. Ekonominės analizės reikšmė ir funkcijos
- 1.2 pav. Pelningumo rodiklių skirstymas
- 2.1 pav. Tyrimo metodikos etapai
- 2.2 pav. UAB „Danspin“ ir ūkio šakos (tekstilės pluoštų paruošimas ir verpimas) pardavimo pajamų, tūkst. Eur dinamika 2011–2015 m.
- 2.3 pav. UAB „Danspin“ pardavimo pajamų pagal parduotą produkciją dinaminė analizė už 2011–2015 m.
- 2.4 pav. UAB „Danspin“ ir ūkio šakos (tekstilės pluoštų paruošimas ir verpimas) bendrojo ir grynojo pelno (nuostolių), tūkst. Eur dinamika 2011–2015 m.
- 2.5 pav. UAB „Danspin“ grynojo pardavimo pelningumo piramidinė analizė 2011–2015 m.
- 2.6 pav. UAB „Danspin“ turto pelningumo piramidinė analizė 2011–2015 m.

LENTELIŲ SĄRAŠAS

- 1.1 lentelė. Lietuvos ir užsienio autorių išskiriamos santykinų finansinių rodiklių grupės įmonės veiklai vertinti
- 1.2 lentelė. Trumpalaikio mokumo rodikliai
- 1.3 lentelė. Ilgalaikio mokumo rodikliai
- 1.4 lentelė. Pagrindiniai turto efektyvumo (apyvartumo) rodikliai
- 1.5 lentelė. Sąnaudų lygio rodikliai
- 1.6 lentelė. Darbo išteklių rodikliai
- 2.1 lentelė. Verpalo gamybos kiekio ir kainų pokyčių poveikio, įvertinto indeksų metodu, pardavimo pajamoms iš verpalo gamybos rezultatai 2011–2015 m.
- 2.2 lentelė. Verpalo gamybos ir vėlimo kiekio ir kainų pokyčių poveikio, įvertinto indeksų metodu, pardavimo pajamoms iš verpalo gamybos ir vėlimo rezultatai 2011–2015 m.
- 2.3 lentelė. UAB „Danspin“ pardavimo pelningumo rodiklių, proc. dinamika 2011–2015 m.
- 2.4 lentelė. UAB „Danspin“ grynojo pardavimo pelningumo rodiklių, proc. dinamika 2011–2015 m. ir ūkio šakos grynojo pardavimo pelningumo kvartilai, proc.
- 2.5 lentelė. UAB „Danspin“ turto pelningumo rodiklių, proc. dinamika 2011–2015 m.
- 2.6 lentelė. Turto pelningumą lemiančių veiksnių pagal Bernstein modelį vertinimas 2011–2015 m.
- 2.7 lentelė. UAB „Danspin“ kapitalo pelningumo rodiklių, proc. dinamika 2011–2015 m.
- 2.8 lentelė. Veiksnių, darančių įtaką UAB „Danspin“ pastovaus kapitalo pelningumo pasikeitimui 2011–2015 m., apskaičiavimas grandininis keitimų metodu.

- 2.9 lentelė. UAB „Danspin“ trumpalaikio mokumo rodiklių dinamika 2011–2015 m.
- 2.10 lentelė. UAB „Danspin“ ilgalaikio mokumo rodiklių, proc. ir koef. dinamika 2011–2015 m.
- 2.11 lentelė. UAB „Danspin“ turto efektyvumo (apyvartumo) rodiklių dinamika 2011–2015 m.
- 2.12 lentelė. UAB „Danspin“ sąnaudų lygio rodiklių, proc. dinamika 2011–2015 m.
- 2.13 lentelė. UAB „Danspin“ pardavimo pajamų ir savikainos pokyčių įtakos apskaičiavimas grandininių keitimų metodu 2011–2012 m.
- 2.14 lentelė. UAB „Danspin“ pardavimo pajamų ir savikainos pokyčių įtakos apskaičiavimas grandininių keitimų metodu 2012–2013 m.
- 2.15 lentelė. UAB „Danspin“ pardavimo pajamų ir savikainos pokyčių įtakos apskaičiavimas grandininių keitimų metodu 2013–2014 m.
- 2.16 lentelė. UAB „Danspin“ pardavimo pajamų ir savikainos pokyčių įtakos apskaičiavimas grandininių keitimų metodu 2014–2015 m.
- 2.17 lentelė. UAB „Danspin“ darbo išteklių rodiklių dinamika 2011–2015 m.
- 2.18 lentelė. UAB „Danspin“ produkcijos apimties pokyčiai (eurais) dėl darbo rodiklių pasikeitimo įtakos 2011–2015 m.
- 3.1 lentelė. UAB „Danspin“ verpalo gamybos duomenys ribinei analizei 2011–2015 m.
- 3.2 lentelė. UAB „Danspin“ verpalo gamybos 2015 metų faktiniai ir ribinės analizės duomenys
- 3.3 lentelė. UAB „Danspin“ verpalo gamybos 2015 metų faktiniai duomenys, produkcijos apimties lūžio taškas ir pardavimų lūžio taškas
- 3.4 lentelė. UAB „Danspin“ verpalo pardavimo kainos, kintamų ir pastovių išlaidų kaita 10 proc. ribose
- 3.5 lentelė. UAB „Danspin“ verpalo pardavimo kainos, kintamų ir pastovių išlaidų kaitos 10 proc. įtaka lūžio taškui
- 3.6 lentelė. UAB „Danspin“ lūžio taško kitimas (vertine išraiška), keičiantis veiksniams
- 3.7 lentelė. UAB „Danspin“ prognozuojamas balansas
- 3.8 lentelė. UAB „Danspin“ prognozuojama pelno (nuostolių) ataskaita

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Šiuolaikinės pasaulinės ekonomikos sąlygomis įmonėms vienas iš svarbiausių tikslų yra išspręsti, kaip joms plėtoti savo verslą, pasiekti kuo geresnių rezultatų ir išsilaikyti konkurencingoje rinkoje. Šį tikslą gali padėti pasiekti atliekama įmonių veiklos ekonominė analizė. Įmonių veiklos ekonominė analizė padeda įvertinti įmonių pasiekimus ir atskleisti darbo trūkumus, leidžia priimti teisingus sprendimus, numatyti organizacines ir technines priemones įmonės veiklai patobulinti. Ekonominės analizės metu gautos žinios yra ypač reikšmingos, kai ieškoma rezervų įmonės veiklos rezultatams pagerinti. Ekonominės analizės rezultatai itin svarbūs, kai jie naudojami priimant sprendimus dėl įmonės veiklos optimizavimo. Makrolygyje išskiriamas ekonominės analizės ryšys su atskirų ūkio šakų ekonomika. Atlikta išsami įmonės ekonominė analizė padeda plėtoti konkrečių įmonių ir ūkio šakų ekonomiką, suteikti joms naujų bruožų.

Atliekant įmonių ekonominę analizę, nagrinėjama įvairių rodiklių dinamika ir struktūra, jų tarpusavio ryšiai ir priklausomybė, įvertinami veiksniai, turėję įtakos tam tikrų rodiklių pokyčiams. Laisvos konkurencinės rinkos sąlygomis galioja nuostata, kad įmonės ekonominę analizę būtina atlikti visais veiklos laikotarpiais, net ir tuomet, kai įmonė dirba gerai ir pelningai. Dar didesnis įmonės ekonominės analizės poreikis atsiranda, kai įmonės siekia optimizuoti veiklos procesus diegdamos gamybos sistemas. Tyrimo metu analizuojama įmonė kaip tik diegė LEAN taupiosios gamybos sistemą. Vienas iš reikšmingų šios sistemos aspektų yra sumažinti ar eliminuoti išlaidas, kurios nesukuria pridėtinės vertės, ir atrasti vidinių rezervų, padėsiančių optimizuoti gamybos procesą.

Tačiau praktikoje dažnai pasitaiko, kad įmonės veiklos ekonominei analizei skiriama per mažai dėmesio. Įmonių veikloje iškylančios problemos ar trūkumai dažnai atsiranda dėl to, jog detaliam neanalizuojami įmonių veiklos rezultatai, sprendimai priimami neatsižvelgiant į darbo ir materialinių išteklių sąnaudas. Lietuvos ir užsienio autorių (pavyzdžiui, Ковалёв, 2002; Walton, Aerts, 2006; Bagdžiūnienė, 2006; Gronskas, 2008; Buškevičiūtė, Mačerinskienė, 2009; Peterson, Fabozzi, 2012; Delen et al., 2013; Mackevičius ir kt., 2014) darbuose pateikiami įvairūs įmonių ekonominės analizės, veiklos analizės aspektai. Tačiau pačios analizės, santykinų finansinių rodiklių skaičiavimo krypties pasirinkimas priklauso nuo išsikeltų analizės tikslų. Norint kuo objektyviau ir išsamiau ištirti įmonės finansinę būklę, veiklos rezultatus, apskaičiuotus santykinus finansinius rodiklius reikia visapusiškai išnagrinėti, ieškoti jų tarpusavio ryšių, priklausomybės, analizuoti juos lemiančius veiksniai, tik tuomet galima tinkamai interpretuoti ir vertinti tendencijas.

Tyrimo objektas – UAB „Danspin“ veiklos rodikliai 2011–2015 m.

Tyrimo tikslas – Atlikti UAB „Danspin“ veiklos ekonominę analizę 2011–2015 m. ir pateikti veiklos optimizavimo galimybes.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti pagrindinius ekonominės analizės veiklos vertinimo teorinius aspektus.
2. Atlikti UAB „Danspin“ santykinų rodiklių dinaminę analizę už 2011–2015 m.
3. Įvertinti UAB „Danspin“ veiklos efektyvumą už 2011–2015 m.
4. Nustatyti veiksnių įtaką UAB „Danspin“ veiklos rodikliams 2011–2015 m.
5. Pateikti UAB „Danspin“ veiklos optimizavimo galimybes.

Tyrimo metu iškelta **mokslinė hipotezė** – įmonės ekonominė analizė sudaro veiklos optimizacijos prielaidas.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, sintezė, abstrahavimas, sisteminimas, lyginimas, grupavimas, detalizavimas, duomenų dinamikos ir struktūros vertinimo, santykinų rodiklių analizės, grandinių keitimų, indeksų, absoliučių skirtumų metodai, mažiausių kvadratų, ribinės analizės, kvartilių metodai.

Darbo atsiribojimai. Atliekant įmonės ekonominę analizę ir optimizavimo pagrindimą, tiriama tik pagrindinė gamybinė veikla. Kadangi gamybos įmonėms labai reikšminga jų pagrindinė gamybinė veikla ir jos vystymas, finansinės ir investicinės veiklos analizės klausimai darbe nenagrinėjami.

Praktinis rezultatų reikšmingumas. Atliktos UAB „Danspin“ ekonominės analizės rezultatai gali būti panaudoti siekiant didesnio tiriamos įmonės veiklos optimizavimo.

1. ĮMONIŲ VEIKLOS EKONOMINIO VERTINIMO TEORINIS ASPEKTAS

1.1. Ekonominės analizės samprata

Tiek Lietuvos, tiek užsienio mokslinėje literatūroje nėra pateikiama vienareikšmio ekonominės analizės koncepcijos apibrėžimo. E. Buškevičiūtė, I. Mačerinskienė (2009) ekonominę analizę apibūdino kaip ekonominių procesų ir jų tarpusavio ryšių nagrinėjimą. Pasak autorių, įmonėje ji apima visus veiklos parengimo etapus, patį veiklos procesą ir jos produkto pardavimą praeitais, dabarties ir ateities laikotarpiais. Šios koncepcijos apibrėžimui taip pat pritarė J. Mackevičius (2005; 2007), kuris savo darbuose vartoja įmonių veiklos analizės sąvoką. Kai kurie autoriai (Ковалёв, 2002; Bagdžiūnienė, 2006; Gronskas, 2008) ekonominę analizę apibrėžia kaip sistemą specialių žinių apie ekonominius procesus, kurie susidarė dėl objektyvių ekonominių dėsnių ir subjektyvių veiksnių poveikio. Pirmasis iš jų yra praktinis ekonominės analizės poreikis. Antruoju ekonominės analizės veiksniumi yra išskiriama ekonomikos mokslo diferenciacija.

J. Lazausko (2005) teigimu, įmonės ekonominės analizės pagrindą sudaro žinių, kurios apima ekonominės analizės organizavimą įmonėje, analizės būdus ir jų metodologinius pagrindus, analizės tikslus ir uždavinius, pritaikymas. Anot V. Gronsko (2008), ekonominė analizė kaip specialių žinių sistema apima:

- ekonominių reiškinių ir procesų sąveikos tyrimus;
- teigiamų ir neigiamų veiksnių nustatymą, jų poveikio kiekybinio matavimo įvertinimą;
- nepanaudotų ekonominių rezervų atskleidimą;
- pažangaus ekonominio patyrimo apibendrinimą, leidžiančio priimti optimalius valdymo sprendimus;
- verslo planų mokslinį pagrindimą, jų įvykdymo įvertinimą.

Analizuojant ekonominės analizės sampratą, reikėtų išskirti, jog M. Chrisman et al. (2008) nurodo, kad ekonominė ir finansų analizės negali būti sutapatintos, nors jas atliekant ir naudojami tie patys duomenys. B. B. Ковалёв (2002); E. Buškevičiūtė, I. Mačerinskienė (2009) pažymi, kad finansų analizė yra sudėtinė ekonominės analizės dalis. V. Bagdžiūnienė (2006) pateikia, jog ekonominė analizė apima tris analizės rūšis:

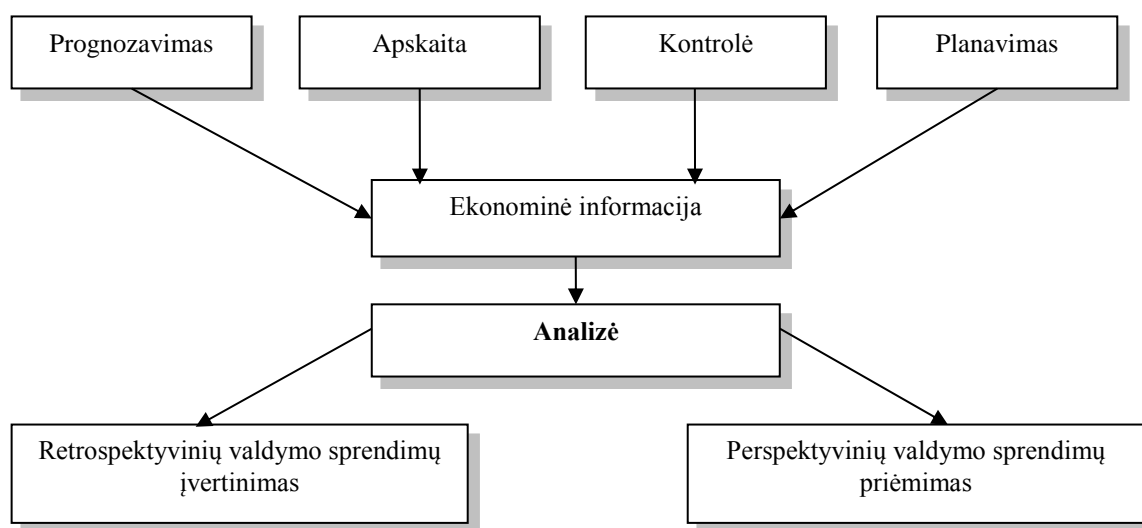
- finansų analizę. Jos tikslas – įvertinti įmonės finansinės veiklos rezultatus ir įmonės būklę, remiantis finansine atskaitomybe. Tokia analizė apima tik finansinių rodiklių, kurie pateikiami finansinėje atskaitomybėje, tyrimą.
- veiklos analizę. Jos tikslas – nustatyti ir įvertinti techninių, technologinių darbo organizavimo veiksnių įtaką finansiniams rodikliams.
- funkcinę-vertinę analizę. Jos tikslas – nustatyti ir įvertinti, kokį poveikį įmonės veiklos finansiniams rodikliams daro, pavyzdžiui, įmonės produktų, žaliavų kainos ir kiti rodikliai.

Ekonominę analizės sampratą padeda atskleisti jos keliami tikslai. V. Bagdžiūnienė (2006) išskiria tokius ekonominės analizės tikslus:

- objektyviai įvertinti įmonės veiklos rezultatus;
- nustatyti ir kiekybiškai įvertinti veiksnius, turėjusius įtakos įvykdymo rezultatų lygiui;
- apskaičiuoti veiklos gerinimo galimybes.

Tuo tarpu M. Chrisman et al. (2008) nurodo, kad ekonominės analizės tikslas yra nustatyti, ar ištekliai yra panaudojami geriausiu būdu. V. Gronskas (2008) pateikia, jog ekonominė analizė leidžia įvertinti įmonių ir kitų ūkinių grandžių ekonominę būklę, atskleisti ir panaudoti ekonominių rodiklių gerinimo rezervus. Pasak S. A Ross (2010), ekonominė analizė įmonės vadovybei padeda įvertinti, kuri strategija ar verslo sprendimas lems mažesnes išlaidas ir didesnę grąžą. J. Mackevičius (2007) pažymi, kad veiklos analizė padeda nustatyti: įmonės galimybes ir pranašumus konkurencinėje rinkoje ir krizinių situacijų atvejais; veiklos dėsningumus; veiksnius, turinčius įtakos įvairių rodiklių pokyčiams ir visam įmonės veiklos efektyvumui; rizikingiausias veiklos sritis. Anot R. Urniežiaus (2004), veiklos ekonominė analizė apima pasiektų ūkinių finansinių rezultatų, veiklos plano vykdymo įvertinimą, atskirų veiksmų – techninių, organizacinių ir ūkinių – įtakos pasiektiems rezultatams nustatymą, vidinių gamybos rezervų vertinimą, organizacinių ir techninių priemonių, padėsiančių šalinti trūkumus, numatymą.

Ekonominė analizė susijusi įmonės veiklos prognozavimu, apskaita, kontrole ir planavimu. Gavus ekonominės informacijos ir panaudojus atitinkamus analizės metodus, atliekama ekonominė analizė (Bagdžiūnienė, 2006) (1.1 pav.).

1.1 pav. Ekonominės analizės reikšmė ir funkcijos

Šaltinis: Bagdžiūnienė, V. 2006. *Įmonių veiklos planavimas ir analizė*. Vilnius: Conto litera.

Iš 1.1 paveikslo duomenų matyti, kad atliekamos analizės funkcijos leidžia įvertinti retrospektyvinius valdymo sprendimus ir atitinkamai priimti perspektyvinius valdymo sprendimus.

J. Mackevičius (2007) išskiria, kad įmonių veiklos analizė yra informacijos rinkimo ir valdymo sprendimų priėmimo jungiamoji grandis. Anot autoriaus, analizės rezultatams didelės įtakos turi naudojamos informacijos apimtis ir kokybė. Analizė suteikia naują informaciją valdymo sprendimams priimti. Tokiu būdu, anot J. Mackevičiaus (2007), įmonių veiklos analizė tampa svarbiu ekonominės informacijos šaltiniu.

E. Buškevičiūtė, I. Mačerinskienė (2009) pateikia, kad ekonominę analizę galima atlikti šiomis kryptimis: pardavimų analizė, veiklos išteklių formavimo ir panaudojimo analizė, veiklos sąnaudų analizė, ūkio subjekto finansinės veiklos ir finansinės būklės analizė. Tuo tarpu J. Mackevičius (2007), nagrinėdamas įmonių veiklos analizę, nurodo finansinės veiklos ir gamybinės veiklos analizės išskyrimo būtinybę. V. Gronskas (2008) akcentuoja, kad negalima atlikti įmonės išsamios ekonominės analizės nežinant atitinkamos ūkio šakos specifikos, kuriai priklauso nagrinėjama įmonė. Pasak J. Mackevičiaus (2005; 2007), kad įmonės ekonominė analizė nustatytų tikslias faktų atsiradimo priežastis, teigiamų ir neigiamų veiksnių įtaką įmonės veiklai, numatytų konkrečias priemones neigiamiems veiksniams pašalinti, ji turi būti kompleksinė (apimanti visas įmonės grandis ir visus jos darbo rodiklius), sisteminga (atliekama reguliariai ir laiku), operatyvi (leidžianti panaudoti turimus duomenis įmonės darbui kontroliuoti, vadovauti ir vertinti).

Apibendrinant galima teigti, jog mokslinėje literatūroje nėra pateikiama vieningo ekonominės analizės koncepcijos apibrėžimo. Vienų autorių ekonominė analizė apibrėžiama kaip ekonominių procesų ir jų tarpusavio ryšių nagrinėjimas ir ši analizės erdvė pakankamai plati. Kitų autorių apibrėžimuose akcentuojama specialių žinių apie ekonominius procesus sistema. Įmonių veiklos ekonominė analizė turi didelę reikšmę vertinant visos įmonės veiklą, priimant optimalius valdymo sprendimus, atskleidžiant vidaus ir išorės rezervus, didinant veiklos efektyvumą, numatant ateities perspektyvas.

1.2. Įmonių veiklos ekonominio vertinimo rodikliai

1.2.1. Santykinų finansinių rodiklių naudojimas

Norint atlikti išsamią įmonės veiklos ekonominę analizę, vien absoliutinių finansinių rodiklių nepakanka. Todėl yra apskaičiuojami įvairūs santykiniai rodikliai. Nustatomi jų ryšiai ir priklausomybės, t. y. sukuriama ekonominių rodiklių sistema, padedanti įmonių vadovybei spręsti svarbius veiklos uždavinius (Mackevičius ir kt., 2014). Santykinų finansinių rodiklių analizė yra plačiai naudojama ir leidžia gauti reikšmingus rezultatus. Šiuos rezultatus kaip reikšmingą tradicinį įrankį sprendimams priimti taiko verslo analitikai, kreditoriai, investuotojai ir finansų vadybininkai. Santykinų finansinių rodiklių naudojimas leidžia palyginti įmones dirbančias toje pačioje šakoje arba vienos įmonės finansinių ataskaitų rodiklius tam tikru laikotarpiu. Taip pat suteikia galimybę palyginti skirtingo dydžio įmones. Be to, santykiniai finansiniai rodikliai gali būti taikomi įmonės

prognozuojamai finansinei būklei vertinti. Jie yra naudojami kaip pagrindas empiriniams tyrimams arba prognozavimo modeliams sukurti (Delen et al., 2013).

Ankstesniuose tyrimuose (Gombola, Ketz, 1983) pateikiami empiriniai įrodymai, kad naudojamos santykinų finansinių rodiklių struktūros mažmeninės prekybos ir gamybos įmonėse skiriasi. Tarkime, C. S. Cinca et al. (2005), atlikę tyrimą, nurodo, jog įmonės dydis ir šalis, kurioje yra įmonė, daro poveikį santykinų finansinių rodiklių struktūroms. Atliktuose ankstesniuose tyrimuose nėra pateikiama visuotinai priimtino sąrašo dėl naudojamų santykinų finansinių rodiklių skaičiaus ar skaičiavimo metodų. M. J. Gombola, J. E. Ketz (1983) savo tyrime, siekdami nustatyti santykinų finansinių rodiklių dėsningumus mažmeninės prekybos ir gamybos įmonėse, naudojo 58 santykinus finansinius rodiklius, C. S. Cinca et al. (2005) savo tyrime naudojo 16 santykinų finansinių rodiklių, S. S. Karaca, R. Cigdem (2012) savo tyrime naudojo 24 rodiklius. Daugelyje vadovėlių ir mokslinių straipsnių, publikuojamų pripažįstamuose žurnaluose, pateikiamas santykinų finansinių rodiklių skaičius, kuris leidžia pakankamai gerai įvertinti įmonės veiklą, siekia nuo 20 iki 30 santykinų finansinių rodiklių (Delen et al., 2013).

Apskaitos ir finansų literatūroje pateikiamos skirtingos santykinų finansinių rodiklių klasifikacijos, kurios remiasi skirtinga autorių praktine patirtimi. Santykiniai finansiniai rodikliai dažnai priskiriami skirtingoms grupėms (Salmi, Martikainen, 1994). Kadangi apskaitos ir finansų literatūroje pateikiamos skirtingos santykinų finansinių rodiklių klasifikacijos ir siekiant įvertinti, kokios dažniausiai pateikiamos santykinų finansinių rodiklių grupės, atlikta santykinų finansinių rodiklių klasifikavimo analizė. Lietuvos ir užsienio autorių darbuose dažniausiai išskiriamos santykinų finansinių rodiklių grupės susistemintos 1.1 lentelėje.

1.1. lentelė

Lietuvos ir užsienio autorių išskiriamos santykinų finansinių rodiklių grupės įmonės veiklai vertinti

Autoriai	Rodiklių grupės
T. Salmi, T. Martikainen (1994); V. Kvedaraitė (1997); G. Smalenskas (2000); B. B. Ковалёв (2002); V. Bagdžiūnienė (2006); V. Gronskas (2008); G. Kancerevyčius (2009); P. P. Peterson, F. J. Fabozzi (2012); E. F. Brigham, P. R. Daves (2012); D. Delen et al. (2013); Ch. H. Gibson (2013); J. Mackevičius ir kt. (2014)	Likvidumo / mokumo rodikliai
T. Salmi, T. Martikainen (1994); V. Kvedaraitė (1997); G. Smalenskas (2000); B. B. Ковалёв (2002); J. Lazauskas (2005); V. Bagdžiūnienė (2006); V. Gronskas (2008); G. Kancerevyčius (2009); P. P. Peterson, F. J. Fabozzi (2012); E. F. Brigham, P. R. Daves (2012); D. Delen et al. (2013); Ch. H. Gibson (2013); J. Mackevičius ir kt. (2014)	Pelningumo rodikliai
B. B. Ковалёв (2002); V. Bagdžiūnienė (2006); V. Gronskas (2008); G. Kancerevyčius (2009); P. P. Peterson, F. J. Fabozzi (2012); D. Delen et al. (2013); J. Mackevičius ir kt. (2014)	Veiklos efektyvumo rodikliai
V. Kvedaraitė (1997); J. Lazauskas (2005); V. Gronskas (2008)	Išteklių valdymo rodikliai
G. Smalenskas (2000); G. Kancerevyčius (2009); E. F. Brigham, P. R. Daves (2012); J. Mackevičius ir kt. (2014)	Rinkos vertės rodikliai

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis autorių išskirtomis santykinų finansinių rodiklių grupėmis.

Iš 1.1 lentelėje susistemintų duomenų matyti, jog Lietuvos ir užsienio autorių darbuose dažniausiai išskiriamos ir dažniausiai pasitaikančios rodiklių grupės: likvidumo arba mokumo, pelningumo ir veiklos efektyvumo rodiklių grupės. Svarbu pažymėti, kad Lietuvos ir užsienio autorių darbuose išskiriamas pakankamai skirtingas santykinų finansinių rodiklių grupių skaičius ir šios grupės skirtingai įvardijamos. Kai kurie autoriai (Smalenskas, 2000; Delen et al., 2013), be 1.1. lentelėje pateiktų rodiklių grupių, pateikia ir turto panaudojimo rodiklių grupę. G. Kancerevyčius (2009); P. Peterson, F. J. Fabozzi (2012) pateikia dar ir finansinio svėro rodiklių grupę. Tuo tarpu T. Salmi, T. Martikainen (1994) nurodo, kad dažniausiai daugiau ar mažiau paplitusios trys santykinų finansinių rodiklių grupės: pelningumo, mokumo ir likvidumo rodikliai.

Kaip teigia D. Delen et al. (2013), apskaitos ir finansų literatūroje dažniausiai išskiriamos tokios santykinų finansinių rodiklių grupės: likvidumo, pelningumo, ilgalaikio mokumo ir turto panaudojimo arba apyvartos rodikliai. Anot P. P. Peterson, F. J. Fabozzi (2012), vertinant įmonės veiklos rezultatus, siekiama išsiaiškinti, ar jos turtas naudojamas efektyviausiu ir pelningiausiu būdu, o vertinant įmonės finansinę situaciją – kaip ją vykdo finansinius įsipareigojimus. Autorių teigimu, tam gali būti naudojamos tokios santykinų finansinių rodiklių grupės, įvertinančios penkis įmonės veiklos rezultatų ir finansinės situacijos aspektus: investicijų grąžos; likvidumo, pelningumo, aktyvumo ir finansinio svėro.

J. Mackevičius ir kt. (2014) nurodo, kad visi santykiniai finansiniai rodikliai gali būti sugrupuojami į dvi grupes: vidaus santykinius rodiklius ir išorės santykinius rodiklius. Vidaus rodikliai yra tokie rodikliai, kurių apskaičiuojamuosius elementus, galima apskaičiuoti naudojant duomenis iš finansinių ataskaitų. Tuo tarpu išorės rodiklių vienas iš apskaičiuojamųjų elementų neatsispindi finansinėse ataskaitose. Pasak J. Mackevičiaus (2007), santykinų finansinių rodiklių skaičiavimo krypties pasirinkimas priklauso nuo analizės tikslų. Norint kuo objektyviau ir išsamiau ištirti įmonės finansinę būklę, veiklos rezultatus ir pinigų srautus, apskaičiuotus santykinius finansinius rodiklius reikia visapusiškai išnagrinėti, ieškoti jų tarpusavio ryšių, priklausomybės. Taip pat labai svarbu mokėti tinkamai įvertinti apskaičiuotus santykinius finansinius rodiklius, analizuoti juos lemiančius veiksniai. E. Buškevičiūtės, I. Mačerinskienės (2009) teigimu, kiekvienas analitikas atliekamai analizei turi pasirinkti metodinį instrumentarijų, geriausiai atspindintį analizės tikslus ir jos rezultatų vartotojų poreikius. Pavyzdžiui, kreditoriai labai domisi įmonės mokumo, pelningumo rodikliais, jos veiklos stabilumu, nes jiems svarbu susigrąžinti kreditus ir dar gauti numatytas palūkanas. Tuo tarpu vadybininkus, atsakingus už įmonės veiklos efektyvumą ir pelningumą, jos išteklių racionalų panaudojimą, labiau domina tokios santykinų finansinių rodiklių grupės kaip gamybinės veiklos analizė, išteklių valdymo ir pajamingumo rodikliai.

J. Mackevičius ir kt. (2014) akcentuoja, kad nėra idealios santykinų finansinių rodiklių sistemos, kuri patenkintų visus įmonės vadovus, tiktų visoms ekonominėms veikloms ir visiems laikams. Be to, santykinų finansinių rodiklių poreikis taip pat kinta. Anot autorių, skirtingų santykinų finansinių rodiklių poreikis kyla dėl šių priežasčių: 1) esant skirtingai funkcionuojančioms įvairioms ekonominėms veikloms ir įmonėms; 2) nevienodos vadovų atsakomybės įmonėje esant skirtingiems valdymo lygmenims; 3) besikeičiančios įmonės veiklos problemos.

Apibendrinant galima teigti, kad Lietuvos ir užsienio autorių darbuose santykinų finansinių rodiklių klasifikacija į grupes, pačių rodiklių įvardijimas ir jų apskaičiavimo metodika pakankamai skiriasi. Reikšmingai skiriasi tyrimuose naudojamų santykinų finansinių rodiklių skaičius. Dažniausiai išskiriamos santykinų finansinių rodiklių grupės: likvidumo arba mokumo, pelningumo ir veiklos efektyvumo rodiklių grupės. Santykinų finansinių rodiklių grupių ir jų skaičiaus pasirinkimas priklauso nuo analizės tikslų. Norint išsamiai ištirti įmonės ekonominę veiklą, apskaičiuotus santykinus finansinius rodiklius reikia visapusiškai išnagrinėti, ieškoti jų tarpusavio ryšių, priklausomybės, suderinamumo.

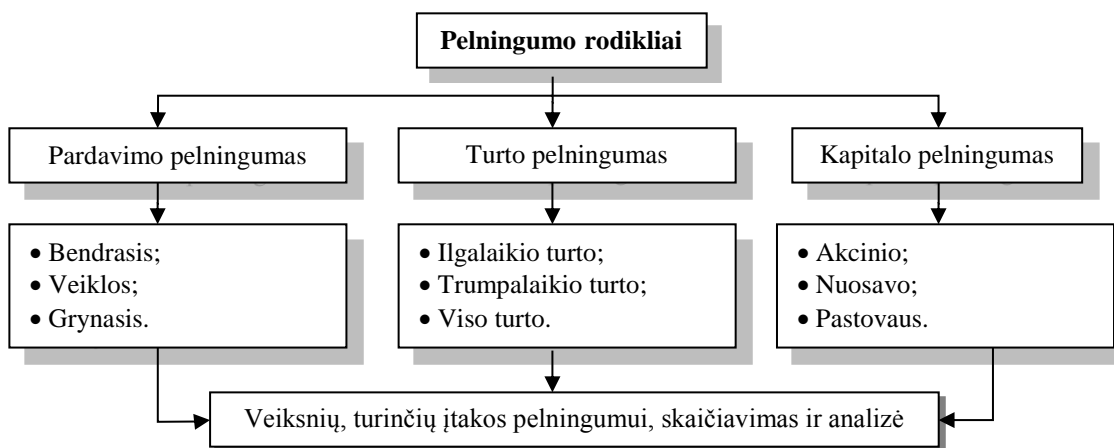
1.2.2. Įmonės pelno ir pelningumo rodiklių analizė

Ekonominėje literatūroje įvardijami įvairūs, pelno kaip ekonominės kategorijos ir įmonės veiklos rodiklio, aspektai. Pelnas yra apibrėžiamas kaip įmonės ekonominio vystymosi veiksnys, finansinė nauda, veiklos vertinimo kriterijus, ilgalaikio finansavimo šaltinis, pagrindinis dalykas, dėl kurio konkuruojama perkant ir parduodant prekes rinkoje. Jis susijęs su visais įmonės veiklos rodikliais: turtu, kapitalu, įsipareigojimais, pajamomis, sąnaudomis ir kt., bei parodo visos įmonės ūkinių reiškinių tarpusavio vidaus ryšius (Mackevičius, 2007). Ekonomikos terminų žodyne (Vainienė, 2005) pelno sąvoka apibrėžiama kaip įmonės gaunamų pajamų ir patiriamų sąnaudų skirtumas. J. Mackevičius, D. Poškaitė (1998) išskiria, jog pelno samprata ekonominiu ir buhalteriniu požiūriu skiriasi. Buhalterinėje apskaitoje pelnas yra griežtais apibrėžiamas kaip pajamų ir sąnaudų skirtumas, o ekonominėje literatūroje sutinkami labai įvairūs pelno sąvokos apibrėžimai.

Siekiant objektyviai įvertinti įmonės veiklos efektyvumą įvairiais aspektais, jos konkurencingumą, vien tik absoliutinių pelno rodiklių analizės nepakanka (Mackevičius, 2007; Abraham et al., 2008). Daug išsamesnės informacijos gaunama iš apskaičiuotų pelningumo rodiklių ir jų palyginimo su ankstesnių metų rodikliais, kitų įmonių rodikliais, vidutiniais šakos rodikliais. Pasak A. Abraham et al. (2008), pelningumo rodikliai yra santykinų finansinių rodiklių viršūnėje, kadangi apibūdina bendrą įmonės finansinės veiklos rezultata.

Lietuvos ir užsienio autorių darbuose (Samuels et al., 1995; Pass et al., 1997; Bagdžiūnienė, 2006; Mackevičius, 2007; Gronskas, 2008) pateikiami skirtingi pelningumo sąvokos apibūdinimai. Ekonomikos terminų žodyne (Pass et al., 1997) pelningumas apibrėžiamas kaip pelnas, kurį gauna įmonė pagal įmonės dydį. Jis įvertinamas pagal visus panaudotus aktyvus, ilgalaikio kapitalo ir tarnautojų skaičių. Kai kurie autoriai (Samuels et al., 1995) pelningumą apibūdina kaip įmonės sugebėjimą gauti pelną. Dar kiti autoriai (Bagdžiūnienė, 2006) pelningumą apibūdina kaip įmonės gebėjimą uždirbti pelną, t. y. gauti kuo daugiau pelno iš kiekvieno investuoto į įmonę lito. Tuo tarpu V. Gronskas (2008); J. Mackevičiaus (2007) pelningumo sąvoką apibrėžia kaip pelno ir tam tikro įmonės veiklos rodiklio santykį. Tokį apibrėžimą galima būtų išskirti kaip tiksliausią.

Kadangi pelnas glaudžiai susijęs su pardavimo pajamomis, turtu ir kapitalu, mokslinėje literatūroje (Bagdžiūnienė, 2006; Mackevičius, 2007; Gronskas, 2008; Aleknevičienė, 2011; Mackevičius ir kt., 2014) dažnai yra išskiriamos pardavimo, turto ir kapitalo pelningumo rodiklių grupės. Susisteminti pelningumo rodikliai ir jų skirstymas pateikiamas 1.2 paveiksle.

1.2 pav. Pelningumo rodiklių skirstymas

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis autorių (Bagdžiūnienė, 2006; Mackevičius, 2007; Gronskas, 2008; Aleknevičienė, 2011; Mackevičius ir kt., 2014) išskirtais pelningumo rodikliais.

Iš 2 paveiksle pateiktų duomenų matyti, jog pelningumo rodikliai gali būti skirstomi į tris reikšmingas grupes. Dažniausiai skaičiuojami pardavimo, turto ir kapitalo pelningumo grupių rodikliai pateikiami 2 paveiksle. Tačiau jų pasirinkimas gali skirtis priklausomai nuo analizės ir informacijos vartotojų tikslų. Akcentuojama, kad visi nagrinėjami pelningumo rodikliai turi būti analizuojami nuosekliai. Pirmiausia apskaičiuojamos rodiklių reikšmės, po to nustatomi veiksniai, turėję įtakos jų dydžiui ir pokyčiams.

Pelningumo rodiklių analizę rekomenduojama pradėti nuo pardavimo pelningumo rodiklių skaičiavimo ir vertinimo. Todėl toliau darbe pirmiausia aptariami pardavimo pelningumo rodikliai. Dažniausiai skaičiuojami tokie pardavimo pelningumo rodikliai (Mackevičius, 2007; Abraham et al., 2008; Gronskas, 2008; Aleknevičienė, 2011):

- bendrasis pardavimo pelningumas. Šis rodiklis apskaičiuojamas kaip bendrojo pelno ir pardavimo pajamų santykis ir parodo, kiek bendrojo pelno tenka vienam pardavimo pajamų piniginiam vienetui. Bendrasis pardavimo pelningumas parodo įmonių sugebėjimą uždirbti pelną iš pagrindinės veiklos. Teigiamai vertinama, kai bendrojo pardavimo pelningumo rodiklis kinta 10–35 proc. ribose. Mažesnė nei 10 proc. reikšmė rodo, kad įmonė turi ūkininkavimo problemų mažindama išlaidas. Todėl įvardijama, kad bendrasis pardavimo pelningumas parodo pardavimo ribinį pelningumą, t. y. kaip įmonė dirbtų, jei neturėtų administracinių valdymo išlaidų.
- veiklos pelningumas. Šis rodiklis priklauso ne tik nuo pardavimo pajamų ir savikainos, bet ir nuo įmonės patiriamų veiklos sąnaudų (bendrųjų ir administracinių bei pardavimo). Veiklos pelningumo rodiklis apskaičiuojamas kaip veiklos pelno ir pardavimo pajamų santykis bei parodo, kiek veiklos pelno tenka vienam pardavimo pajamų piniginiam vienetui. Veiklos pelningumo rodiklis atspindi įmonės vadovybės gebėjimą kontroliuoti veiklos sąnaudas bei kaip įmonė dirbo nepriklausomai nuo finansinio sveto, mokesčių ir nusidėvėjimo apskaitos. Kai rodiklio reikšmė mažesnė nei 5 proc., vertinimas yra nepatenkinamas.
- grynasis pardavimo pelningumas. Šis rodiklis yra grynojo pardavimų pelno ir pardavimo pajamų santykis. Grynasis pardavimo pelningumas parodo, kiek grynojo pelno tenka kiekvienam pardavimo piniginiam vienetui po visų išlaidų. Grynojo pardavimo pelningumo rodiklis atspindi tikrąjį pardavimo pelningumą, įvertinus visas pajamas ir išlaidas. Vadovaujantis Statistikos departamento įmonės finansinių rodiklių vertinimo metodika, šis rodiklis vertinamas labai gerai, jeigu jo reikšmė viršija 25 procentus, gerai – jei didesnė kaip 10 procentų, patenkinamai – mažesnė nei 10 procentų, nepatenkinamai – mažesnė nei 5 procentai ir blogai – jeigu jo reikšmė yra neigiama.

Kitas svarbus įmonės analizei rodiklis yra turto pelningumo rodiklis. Šis rodiklis parodo, įmonės ilgalaikio ir trumpalaikio turto naudojimo efektyvumą, vadovybės gebėjimą jį valdyti ir kontroliuoti. Turto pelningumo rodiklis ypač naudingas vertinant gamybos arba kitos veiklos pelningumą, taip pat atskirų jos segmentų pelningumą, nes kiekvienas segmentas dažnai naudojami antriniais ištekliais ir prisideda prie bendro įmonės veiklos rezultato (Mackevičius, 2007; Mackevičius ir kt., 2014). Turto pelningumas dažniausiai apskaičiuojamas kaip grynojo pelno ir viso įmonės turto santykis. Šis rodiklis parodo, kiek vienam turto piniginiam vienetui tenka grynojo pelno. Didesnė rodiklio reikšmė rodo, kad turtas naudojamas efektyviau (Gronskas, 2008).

Dėl klasikinės turto pelningumo formulės paprastumo ji taikoma ne tik viso turto, bet ir ilgalaikio bei trumpalaikio turto pelningumui apskaičiuoti. Ilgalaikio turto pelningumas – tai grynojo pelno ir ilgalaikio turto santykis, o trumpalaikio turto pelningumas apskaičiuojamas kaip grynojo pelno ir trumpalaikio turto santykis. Šie rodikliai parodo, kiek grynojo pelno tenka

atitinkamai vienam ilgalaikio ar trumpalaikio turto vienetui (Mackevičius, 2007). J. Bae, M. Gargiulo (2004) pažymi, jog turto pelningumo rodiklis padeda įvertinti, kaip įmonė naudoja savo turtą pajamoms sugeneruoti, tačiau jo apskaičiavimas neapima, kaip įmonė finansuoja šį turtą. Pasak V. Aleknevičienės (2011), turto pelningumą galima skaičiuoti ir kaip pelno prieš atskaitant palūkanas ir mokesčius santykį su įmonės turtu. Šis rodiklis, anot autorės, vadinamas uždirbimo galia ir tiksliau atspindi turto pelningumą, nes palūkanas ir pelno mokestį nulemia finansavimo sprendimai, o visas turtas priklauso ir savininkams, ir kreditoriams.

Svarbu išskirti, jog kai kurie Lietuvos autoriai (Žvinklys, Vabalas, 2006) vietoj turto ir kapitalo pelningumo sąvokų vartoja turto ir kapitalo gražos sąvokas arba šias sąvokas vartoja kartu. J. Mackevičiaus (2007) teigimu, tiksliau būtų vartoti turto ir kapitalo pelningumo sąvokas. Anot autoriaus, apskaičiuojant pardavimo pelningumą, pelnas dalijamas iš pardavimo pajamų iš šis rodiklis yra įvardijamas kaip pardavimo pelningumas. Todėl jeigu pelnas dalijamas iš turto ir kapitalo, tai ir šiuos rodiklius reikėtų vadinti turto ir kapitalo pelningumo, o ne gražos rodikliais.

Įmonės finansinės veiklos efektyvumą, anot J. Mackevičius ir kt. (2014), objektyviausiai parodo kapitalo pelningumo rodikliai. Pagal šios grupės rodiklius galima spręsti apie investicijų pelningumą, jų naudojimo efektyvumą ir galimybę gauti dividendų. Siekiant įvertinti kapitalo panaudojimo efektyvumą, dažniausiai skaičiuojami akcinio, nuosavo ir pastovaus kapitalo pelningumo rodikliai. Šie rodikliai apskaičiuojami kaip grynojo pelno ir to kapitalo, kurio panaudojimo efektyvumą siekiama nustatyti, santykis. Akcinio kapitalo pelningumas parodo, kiek grynojo pelno gauta akcininkų investicijų kiekvienam piniginiam vienetui. Nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis atspindi nuosavo kapitalo sukurtą pelną ir galimą įmonės vadovybės darbo efektyvumą naudojant investuotą kapitalą. Pastovaus kapitalo pelningumas parodo įmonės funkcionavimo lygį ir potencialios plėtros lygį, taip pat atspindi, kaip įmonės vadovybė geba panaudoti nuosavą kapitalą ir ilgalaikius įsipareigojimus.

Apibendrinant galima teigti, jog pelnas yra apibrėžiamas kaip įmonės ekonominio vystymosi veiksnys, finansinė nauda, veiklos vertinimo kriterijus, ilgalaikio finansavimo šaltinis. Siekiant objektyviai įvertinti įmonės veiklos efektyvumą įvairiais apsektais, vien tik absoliutinių pelno rodiklių analizės nepakanka. Dažniausiai skaičiuojami pardavimo, turto ir kapitalo pelningumo grupių rodikliai.

1.2.3. Trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo rodiklių analizė

Atliekant įmonės analizę, mokumo rodiklius rekomenduojama skirstyti į dvi grupes: trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo rodiklius. Trumpalaikio mokumo rodikliai parodo įmonės gebėjimą vykdyti trumpalaikius įsipareigojimus. Tuo tarpu ilgalaikio mokumo rodikliai skaičiuojami siekiant nustatyti įmonės finansavimo šaltinius ir skolų vaidmenį finansavimui,

galimybes greičiau apmokėti skolas, prognozuoti finansinį stabilumą ir veiklos tęstinumą. Praktikoje dažniausiai skaičiuojami trumpalaikiai mokumo rodikliai pateikti 1.2 lentelėje.

1.2 lentelė

Trumpalaikio mokumo rodikliai

RODIKLIO PAVADINIMAS	FORMULĖ	RODIKLIO REIKŠMĖ IR VERTINIMAS
Bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas	Trumpalaikis turtas / Trumpalaikiai įsipareigojimai	Parodo, kiek kartų įmonės trumpalaikis turtas didesnis už jos trumpalaikius įsipareigojimus. Priimtinas rodiklio kitimas 1,2–2,0 intervalo ribose.
Greitasis trumpalaikio mokumo koeficientas	Trumpalaikis turtas - Atsargos / Trumpalaikiai įsipareigojimai	Parodo, ar įmonė galėtų greitai sumokėti savo trumpalaikius įsipareigojimus. Rodiklį skaičiuojant įtraukiamos tik realios ir mobilios mokėjimo priemonės. Šis rodiklis turėtų svyruoti apie 1.
Absoliutus trumpalaikio mokumo koeficientas	Pinigai / Trumpalaikiai įsipareigojimai	Parodo, kaip įmonė galėtų padengti visus savo trumpalaikius įsipareigojimus.
Grynasis apyvartinis kapitalas	Trumpalaikis turtas – Trumpalaikiai įsipareigojimai	Parodo įmonės trumpalaikį mokumą. Tai absoliutus įmonės trumpalaikio mokumo rodiklis.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis J. Mackevičiaus, 2007; V. Gronsko, 2008; J. Mackevičiaus ir kt., 2014 išskirtais trumpalaikio mokumo rodikliais.

Ilgalaikio mokumo rodiklių grupei priskirtini ilgalaikio mokumai rodikliai pateikti 1.3 lentelėje.

1.3 lentelė

Ilgalaikio mokumo rodikliai

RODIKLIO PAVADINIMAS	FORMULĖ	RODIKLIO REIKŠMĖ IR VERTINIMAS
Bendrasis skolos rodiklis	Visi įsipareigojimai / Turtas	Parodo, kokia dalis skolintų lėšų yra naudojama formuojant įmonės turtą. Mažesnė šio rodiklio reikšmė yra laikoma geresne.
Ilgalaikių skolų koeficientas	Ilgalaikiai įsipareigojimai / Turtas	Parodo, kokia dalis įmonės turto yra sudaryta iš ilgalaikių skolų. Rodiklio reikšmė vertinama labai gerai, kai yra mažesnė arba lygi 0,3, gerai – kai ne didesnė kaip 0,5.
Ilgalaikių skolų apdraustumo koeficientas	Ilgalaikis turtas / Ilgalaikiai įsipareigojimai	Parodo, kiek ilgalaikiai įsipareigojimai yra apdrausti turimu turtu.
Finansinio sveto rodiklis	Skolintas kapitalas (Ilgalaikiai įsipareigojimai) / Nuosavas kapitalas	Optimaliausias skolinto ir nuosavo kapitalo santykis 33,3: 66,7. Kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo didesnė ir įmonės rizika.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis J. Mackevičiaus, 2007; V. Gronsko, 2008; J. Mackevičiaus ir kt., 2014 išskirtais ilgalaikio mokumo rodikliais.

Iš 1.3. lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad analizuojant įmonės ilgalaikį mokumą, vertinamas įmonės skolų (įsipareigojimų) lygis. Pasak J. Mackevičiaus ir kt. (2014), tiriant įmonės ilgalaikį mokumą, dėmesys turėtų būti atkreipiamas į du svarbius veiksnius: 1) skolų lygį; 2) skolų ir nuosavo kapitalo santykio kitimą per tam tikrą laikotarpį. Jeigu įmonė negali laiku padengti ilgalaikių įsipareigojimų, ji tampa nemoki.

Apibendrinant galima teigti, kad mokumo rodikliai skirstomi į trumpalaikius ir ilgalaikius mokumo rodiklius. Kaip įmonė sugeba turimomis mokėjimo priemonėmis padengti trumpalaikius ir ilgalaikius įsipareigojimus, padeda įvertinti apskaičiuotų trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo rodiklių reikšmių analizė. Trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo rodiklių analizė yra labai svarbi, nes

nuo mokumo priklauso įmonės finansinė būklė ir veiklos rezultatai, ateities veikla, investiciniai sprendimai ir kt.

1.2.4. Veiklos efektyvumo rodikliai ir jų vertinimas

Įmonės veiklos ekonominį efektyvumą, V. Gronsko (2008) teigimu, apibūdina keturios pagrindinės rodiklių grupės: 1) viso turto efektyvumo (apyvartumo) rodikliai; 2) ilgalaikio turto efektyvumo (apyvartumo) rodikliai; 3) trumpalaikio turto efektyvumo (apyvartumo) rodikliai; 4) sąnaudų lygio rodikliai. D. Šlekienė, I. Klimavičienė (2000) išskiria, kad įmonės ekonominį efektyvumą galima nagrinėti šiais požiūriais: atsargų formavimo ir panaudojimo; veiklos išlaidų apimtys ir pagrįstumo; investicijų pagrįstumo ir tikslingumo. Veiklos efektyvumo rodikliai užsienio literatūroje dar vadinami aktyvumo, turto panaudojimo, apyvartumo rodikliais (Walton, Aerts, 2006; Peterson, Fabozzi, 2012; Delen et al., 2013). Mokslinėje literatūroje (Ковалёв, 2002; Walton, Aerts, 2006; Bagdžiūnienė, 2006; Mackevičiaus, 2007; Gronskas, 2008; Kancerevyčius, 2009; Peterson, Fabozzi, 2012; Delen et al., 2013; Mackevičius ir kt., 2014) dažniausiai išskiriami tokie pagrindiniai turto efektyvumo (apyvartumo) rodikliai (1.4 lentelė).

1.4 lentelė

Pagrindiniai turto efektyvumo (apyvartumo) rodikliai

RODIKLIO PAVADINIMAS	RODIKLIO REIKŠMĖ IR VERTINIMAS
Viso turto apyvartumas (kartais)	Parodo, kiek efektyviai įmonė panaudoja turtą pardavimo procesui užtikrinti. Gamybos įmonių rodiklis vertinamas labai gerai, jei jo reikšmė didesnė nei 2, o patenkinamai, jei jo reikšmė lygi 1.
Trumpalaikio turto apyvartumas (kartais)	Parodo trumpalaikio turto panaudojimo efektyvumą. Kuo rodiklio reikšmė didesnė, tuo efektyviau naudojamas trumpalaikis turtas.
Atsargų apyvartumas (kartais)	Parodo, kiek kartų per metus buvo atnaujintos atsargos. Teigiamai vertinama didesnė rodiklio reikšmė, kai atsargos iš daiktinio pavidalo kuo greičiau virsta piniginiu pavidalu.
Atsargų apyvartumas (dienomis)	Parodo, per kiek dienų atnaujinamos atsargos bei mažiausias atsargas, kurių reikia veiklai vykdyti. Teigiamai vertinama mažesnė rodiklio reikšmė.
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas (kartais)	Parodo, kiek kartų per metus pirkėjų įsiskolinimai paverčiami pinigais. Kuo rodiklio reikšmė mažesnė, tuo geriau.
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas (dienomis)	Parodo, per kiek dienų pirkėjų įsiskolinimai paverčiami pinigais. Orientacinės reikšmės: labai geras – mažiau kaip 30 dienų, geras – mažiau kaip 45 dienos, patenkinamas – mažiau kaip 60 dienų, blogas – daugiau kaip 90 dienų.
Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas (kartais)	Parodo, per kiek kartų įmonė apmokėjo skolas tiekėjams. Kuo rodiklio reikšmė didesnė, tuo geriau.
Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas (dienomis)	Parodo, per kiek dienų įmonė apmokėjo skolas tiekėjams. Kuo rodiklio reikšmė didesnė, tuo geriau, tačiau įmonė neturi delsti atsiskaityti su tiekėjais.
Ilgalaikio turto apyvartumas (kartais)	Parodo, kiek ilgalaikis turtas uždirbo pajamų, apibūdina gebėjimą naudoti ilgalaikį turtą. Kuo rodiklio reikšmė mažesnė, tuo mažesnis yra ilgalaikio turto efektyvumas lyginant su pardavimais. Orientacinės gamybos įmonių rodiklio reikšmės: labai geras – didesnė negu 1,5, geras – didesnė negu 1, patenkinamas – 1, nepatenkinamas – mažesnė negu 1.

Saltinis: sudaryta autorės, remiantis autorių (Ковалёв, 2002; Walton, Aerts, 2006; Bagdžiūnienė, 2006; Mackevičiaus, 2007; Gronskas, 2008; Kancerevyčius, 2009; Peterson, Fabozzi, 2012; Delen et al., 2013; Mackevičius ir kt., 2014) išskirtais turto apyvartumo rodikliais.

1.4 lentelėje turto efektyvumo (apyvartumo) rodikliai apskaičiuojami pardavimo pajamas dalijant iš tam tikro turto arba įsiskolinimų, išskyrus atsargų apyvartumo rodiklį. Atsargų apyvartumo (kartais) rodiklis apskaičiuojamas kaip parduotų prekių savikainos ir vidutinių atsargų santykis. Kadangi atsargos balanse parodomos įsigijimo savikaina, tai skaičiuojant atsargų apyvartumą, vietoj pardavimo pajamų tikslingiau vartoti parduotų prekių savikainos rodiklį. Tuo tarpu V. Aleknevičienė (2011), be išskirtų rodiklių, siūlo skaičiuoti ir nuosavo kapitalo apyvartumo rodiklį.

Turto efektyvumo (apyvartumo) rodikliai parodo, kaip efektyviai įmonė naudoja savo turtą (Peterson, Fabozzi, 2012). Šie rodikliai taip pat parodo, kiek įmonė investavo į tam tikrą turto rūšį, palyginus su jos teikiamomis pajamomis. Pagal turto efektyvumo rodiklius galima nurodyti, kiek yra efektyvi turto struktūra ir įmonės išteklių paskirstymas (Janovič, 2012). Įvairioms veiklos rūšims būdingas skirtingos trukmės gamybos veiklos ciklas. Gamybos ciklo trukmė turi įtakos tiek turimo turto apyvartumui, tiek investuotų į tą turtą pinigų panaudojimo efektyvumui (Aleknevičienė, 2011). Kapitalo apytakos ciklas dienomis (KAC_d) apskaičiuojamas pagal formulę (Gronskas, 2008):

$$KAC_d = AA_d + D\dot{I}A_d - K\dot{I}A_d \quad (1)$$

kur: AA_d – atsargų apyvartumas dienomis; $D\dot{I}A_d$ – debitorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis; $K\dot{I}A_d$ – kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis, arba vienos apyvartos trukmė.

Įmonės veiklos ekonominį efektyvumą taip pat apibūdina sąnaudų lygio rodikliai. Pagrindiniu sąnaudų lygio rodikliu laikomas pardavimo savikainos lygis (Gronskas, 2008; Mackevičiaus, 2007; Mackevičius ir kt., 2014) (1.5 lentelė).

1.5 lentelė

Sąnaudų lygio rodikliai

RODIKLIO PAVADINIMAS	FORMULĖ	RODIKLIO REIKŠMĖ IR VERTINIMAS
Pardavimo savikainos lygis	Pardavimo savikaina / Pardavimo pajamos	Iš šio rodiklio galima daryti išvadas apie įmonės veiklos efektyvumą, sugebėjimą kontroliuoti išlaidas. Šio rodiklio ribos yra nuo 50 proc. iki 90 proc.
Veiklos sąnaudos vienam pardavimo pajamų piniginiam vienetui	Pagrindinės veiklos sąnaudos/ Pardavimo pajamos	Šio rodiklio kitimo ribos 10–15 proc. Šio rodiklio mažėjimo tendencija gali rodyti, jog pakankamai gerai veikia taikoma išlaidų mažinimo politika.
Finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos vienam pardavimo pajamų piniginiam vienetui	Finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos/ Pardavimo pajamos	Vertinant šį rodiklį, svarbu išanalizuoti, kokios sąnaudos parodomos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudose

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis autorių (Gronskas, 2008; Mackevičiaus, 2007; Mackevičius ir kt., 2014; Slavinskaitė, 2012) išskirtais sąnaudų lygio rodikliais.

1.5 lentelėje pateikti sąnaudų lygio rodikliai parodo konkrečių įmonės veiklos sričių efektyvumą. Iš jų lygio galima spręsti, kaip taupiai naudojami ištekliai įmonėje ir atskirose jos

veiklos srityse. J. Mackevičius (2007) akcentuoja, kad dėl ūkinių operacijų įvairumo veiklos sąnaudų rodiklį sunku lyginti su kitų įmonių tuo pačiu rodikliu. Tačiau svarbu nuolat stebėti šio rodiklio pokyčius įmonėje per ilgesnį laikotarpį. J. Lazauskas (2005) nurodo, jog sąnaudų, tenkančių vienam prekinės produkcijos piniginiam vienetui, mažinimas apibūdina įmonės rezultatus diegiant naują techniką, didinant darbo našumą ir t. t.

Įmonės veiklos efektyvumą taip pat atspindi efektyvus darbo išteklių panaudojimas. Su darbo ištekliais susijusius rodiklius V. Gronskas (2008) nurodo skirstyti į keturias pagrindines grupes: darbuotojų, darbo našumo, darbo laiko ir darbo užmokesčio. Pagrindiniai darbo išteklių rodikliai pateikti 1.6 lentelė.

1.6 lentelė

Darbo išteklių rodikliai

RODIKLIO PAVADINIMAS	FORMULĖ
Santykinis darbuotojų skaičiaus pasikeitimas	Darbuotojų skaičius ataskaitiniais metais - darbuotojų skaičius praėjusiais metais * produkcijos apimties padidėjimo koeficientas ataskaitiniais metais
Darbo našumas	Pagaminta produkcija/vidutinis sąrašinis darbuotojų skaičius
Darbuotojų darbo imlumas	Darbuotojų dirbtas laikas / pagaminta produkcija
Vieno darbininko vidutinis metinis išdirbis	Darbininkų dalis * vidutinis metinis vieno darbininko išdirbis

Šaltinis: V. Gronskas (2008). *Ekonominė analizė: mokomoji knyga*. Kaunas: Technologija.

Iš 1.6 lentelėje pateiktų duomenų matyti, jog siekiant įvertinti darbo išteklių įtaką produkcijos apimčiai, pirmiausia reikia apskaičiuoti santykinį darbuotojų skaičiaus pasikeitimą. Skirtumas tarp faktiško darbuotojų skaičiaus ir planinio rodo darbuotojų perteklių arba trūkumą. Tuo tarpu produkcijos gamybos apimčiai pasikeitus, gali pasikeisti ir darbuotojų skaičius. Todėl yra nustatomas ir santykinis darbuotojų perteklius arba trūkumas kaip skirtumas tarp faktiško darbuotojų skaičiaus ir planinio, perskaičiuoto faktiškai pagamintam produkcijos kiekiui (Girdzijauskas, Jefimovas, 2006). Pasak N. Fortin et al. (2010), atliekant darbo išteklių analizę, darbo našumo rodiklis yra laikomas vienu iš pagrindinių rodiklių.

Apibendrinant galima teigti, kad įmonės veiklos ekonominį efektyvumą padeda įvertinti turto efektyvumo (apyvartumo), sąnaudų lygio ir darbo išteklių rodiklių analizė. Turto efektyvumo (apyvartumo) rodikliai parodo, kaip efektyviai įmonė naudoja savo turtą ir vykdo pardavimus. Ilgalaikio turto efektyvumo (apyvartumo) rodikliai naudojami siekiant išsamesnės įmonių veiklos analizės. Turto efektyvumo (apyvartumo) rodikliai labai priklauso nuo įmonės veiklos specifikos. Sąnaudų lygio rodikliai apibūdina įmonės veiklos efektyvumą, gebėjimą kontroliuoti gamybos išlaidas. Pagrindiniai darbo išteklių rodikliai apima darbuotojų, darbo našumo, darbo laiko ir darbo užmokesčio rodiklius. Kadangi įmonės veiklos optimizavimui reikšmingos įtakos turi išlaidų mažinimas, toliau darbe analizuojamas išlaidų mažinimo aspektas.

1.2.5. Įmonės veiklos optimizavimas, mažinant gamybos išlaidas

Įmonės, siekdamos išsilaikyti konkurencinėje rinkoje, turi gaminti ne tik aukštos kokybės produkciją, bet ir orientuotis į tai, kad jos patiriamos gamybos išlaidos būtų kuo mažesnės. Išlaidų mažinimas visada buvo, yra ir bus svarbi ekonominė problema, kurios tyrimams turėtų būti skiriamas didelis dėmesys. Išlaidoms apibūdinti vartojami įvairūs apibrėžimai ir terminai, pateikiami nevienodi išlaidų klasifikavimo požymiai, jų apskaitos ir kalkuliavimo metodai. Tai galima paaiškinti tuo, jog įmonių praktikoje susiduriama su labai įvairiomis išlaidomis. (Mackevičius, 2003; 2007). Išlaidų duomenys naudojami įmonės ir jos padalinių veiklos rezultatams apskaičiuoti, valdymo sprendimams priimti, veiklos kontrolei, reguliavimui ir prognozavimui, įvairiems finansiniams rodikliams apskaičiuoti. Tai parodo išlaidų analizės reikšmę ir būtinumą (Mackevičius, 2007).

Išlaidų atsiradimą lemia materialinių, darbo, finansinių išteklių sunaudojimas gaminant produkciją arba teikiant paslaugas. Todėl įmonės vadovybei, siekiančiai pelningos ir tęstinos veiklos, visada svarbu žinoti, kiek ir kokių išteklių bei kokiems tikslams jie buvo sunaudoti. Pasak J. Vijeikio (2007), išlaidų mažinimas pasiekiamas taikant šias priemones:

- užtikrinant sklandų žaliavų, kurios reikalingos tam tikrų prekių gamybai, tiekimą;
- nustatytu laiku išsiunčiant pagamintą produkciją;
- įvertinant įmonės tikslus;
- kontroliuojant grynuosius pinigus, kurie yra išaldyti atsargose;
- kontroliuojant nuostolius.

J. Mackevičiaus (2007) teigimu, produkcijos savikaina – vienas iš svarbiausių įmonės veiklos rodiklių, kuris apibendrina įmonės išlaidas, susijusias su produkcijos gamyba ir pardavimu. Iš produkcijos savikainos galima susidaryti tam tikrą vaizdą apie įmonės veiklos efektyvumą. Anot J. Lazausko (2005), įmonės išlaidas produkcijos gamybai ir realizacijai rodantys savikainos rodikliai priskiriami prie įmonės veiklos kokybinių rodiklių grupės. Savikainos mažinimas yra vienas iš svarbiausių pelno augimo šaltinių. Tai užtikrina gamybos efektyvumo augimą, gamybinio darbo kokybės gerinimą. Savikainos analizė, autoriaus teigimu, vykdoma trimis pagrindinėmis kryptimis: prekinės produkcijos savikainos analizė; sąnaudų, tenkančių vienam prekinės produkcijos piniginiam vienetui, analizė; pagrindinių gaminių rūšių savikainos analizė.

Kai kurių užsienio autorių (Санникова ir kt., 2003) teigimu, pagrindinis savikainos analizės tikslas yra efektyvus kaštų valdymas. Išlaidos yra savikainos dalis, todėl jų optimizavimas lyginant su gamybos apimtimi ir finansiniu rezultatu, turėtų būti vienu iš įmonių ekonominės veiklos užduočių. Todėl savikainos analizė tampa svarbia įmonės ekonominės analizės dalimi. Kaip teigia J. Lazauskas (2005) produkcijos savikainos analizės galutinis etapas – nustatytų savikainos mažinimo rezervų apskaičiavimas. Rezervai apibendrinami juos grupuojant pagal atsiradimo

popūdi: pagal materialinius išteklius; pagal darbo išteklius; pagal gamybos aptarnavimo ir valdymo išlaidas; pagal praradimus dėl broko; pagal kitas gamybinės ir negamybinės išlaidas. Materialinių išteklių rezervams pirmiausia priskiriami pagrindinių medžiagų nuokrypiai, dėl, pavyzdžiui, kainų degalams, energijai, pusfabrikačiams, pokyčių susidarę nuokrypiai. Darbo išteklių rezervams priskiriamas darbo užmokesčio atskirų gaminių gamybai viršijimas palyginti su planiniu. Išlaidų gamybos aptarnavimo ir valdymo rezervams priskiriamos visos panašios planą viršijančios išlaidos. Prekinės produkcijos savikainos mažinimo rezervai – visų dėl broko atsirandančių bei kitų gamybinių ir negamybinių išlaidų mažinimas.

Atliekant įmonės išlaidų analizę, taip pat svarbios ribinės išlaidos. Tai papildomos išlaidos produkto vieneto gamybai. Klasifikuojant ir analizuojant išlaidas, taip pat svarbu vadovautis jų elastingumu. Išlaidų elastingumas – tai išlaidų reagavimas į juos veikiančius veiksnius. Jeigu išlaidos ženkliai reaguoja į tam tikro veiksnio poveikį, tai jų elastingumas šiam veiksniai yra didelis. Ir priešingai, jei jos silpnai reaguoja į veiksnio poveikį, tai jų elastingumas šiam veiksniai yra mažas. Atliekant analizę, pagrindinis dėmesys pirmiausia turėtų būti skiriamas tiems veiksniams, kurie turi didelį poveikį išlaidoms (Gronskas, 2008).

Apibendrinant galima teigti, jog įmonės veiklos efektyvumui reikšmingos įtakos turi išlaidų mažinimas. Savikainos analizė gali padėti minimizuoti įmonės patiriamas išlaidas ir tokiu būdu pasiekti didesnę veiklos optimizavimą. Toliau darbe siekiame atskleisti, kokie literatūroje išskiriami būdai ir metodai įmonės veiklai optimizuoti.

1.3. Optimizavimo metodų naudojimas

Įmonės veiklos optimizavimui gali turėti įtakos gaminių struktūros (asortimento) optimizavimas, naudojamo kapitalo struktūros optimizavimas (Žvinklys, Vabalas, 2006). Vienas iš gamybos išlaidų mažinimo metodų yra funkcinė vertinė analizė. Funkcinė vertinė analizė apibūdinama kaip veiksmingas ekonomiškiausių variantų ieškojimo būdas, kaip tikslinė išteklių valdymo sistema, kaip tam tikro objekto sisteminio tyrimo būdas, siekiant padidinti išteklių naudojimo efektyvumą.

Taikant funkcinę vertinę analizę siekiama užtikrinti vartotojui svarbias jo vartojimo savybes su mažiausiomis pastarųjų funkcionavimo sąnaudomis; per visus objekto gyvavimo ciklo etapus. Funkcinės vertinės analizės objektu gali būti gaminys, paslauga, procesas, struktūra ir pan. Funkcinės vertinės analizės metodas pirmą kartą panaudotas JAV mokslininkų penktojo dešimtmečio pabaigoje. Kai tyrimas atliekamas, taikant funkcinę vertinę analizę, remiamasi funkcinio požiūriu. Taikant tradicinius analizės būdus, vadovaujamasi daiktiniu požiūriu, t.y. siekiama tobulinti daiktą, procesą (Girdzijauskas, Jefimovas, 2006; Žigienė, 2006).

Remiantis funkciniu požiūriu, atliekamas objekto funkcijų aprašymas ir parenkami sprendimai, padedantys užtikrinti kokybišką jų atlikimą su mažiausiomis sąnaudomis. Funkcinio požiūrio principui realizuoti išsiaiškinama tiriamos sistemos struktūra, jungianti elementus, jų tarpusavio ryšius bei įvairius santykius. Remiantis tiriamojo objekto būkle iki funkcinės vertinės analizės ir atlikus funkcinę vertinę analizę, pateikiamos įmonės veiklos tobulinimo priemonės. Rengdami jas, funkcinės vertinės analizės tyrinėtojai domisi tiek esamais, tiek alternatyviais bei ekonomiškais tiriamųjų objektų funkcijų atlikimo būdais. Įvairūs variantai lyginami, siekiant optimalaus santykio tarp tiriamojo objekto bei jo atliekamų funkcijų kokybės ir jos lygiui pasiekti reikalingų minimalių sąnaudų. Taigi funkcinės vertinės analizės metodo taikymas padeda taupyti materialinius, darbo, finansinius išteklius. Svarbiausi funkcinės vertinės analizės metodo momentai yra tiriamojo objekto funkcijų tikslus nustatymas ir joms atlikti reikalingų sąnaudų apskaičiavimas (Girdzijauskas, Jefimovas, 2006; Žigienė, 2006).

Sutinkama daug įvairių gamybinės veiklos optimizavimo metodų, literatūroje nagrinėjami jų optimizavimo uždaviniai, kuriuos adekvačiai galima taikyti praktikoje. Iš tiesų, daugelyje praktinės veiklos sričių optimizavimo uždaviniai atsiranda labai natūraliai. Kita vertus, yra nemažai atvejų, kai optimizavimo tikslingumas intuityviai aiškus. Ekonominiai matematiniai metodai naudojami valdymo praktikoje, kai reikia priimti efektyvius optimizavimo sprendimus (Benita, 1998). Be matematinių metodų, įmonės veiklai optimizuoti gali būti naudojama ribinė analizė. Mažiausių kvadratų metodu gali būti apskaičiuojamos ribinės parametrų reikšmės. Naudojant šį metodą lygties (Žvinklų, Vabalas, 2006):

$$y = a + bx \quad (1)$$

koeficientai a ir b apskaičiuojami išsprendus tokią lygčių sistemą:

$$\begin{cases} \sum y = an + b \sum x \\ \sum xy = a \sum x + b \sum x^2 \end{cases} \quad (2)$$

kur: n – skaičius porų, rodančių produkcijos vieneto kainas ir gamybos mastą arba gamybos išlaidas ir gamybos mastą.

Planuojant įmonės veiklą ilgesniam ar trumpesniam laikui, reikia pradėti nuo šios veiklos apimties nustatymo. Siekiant teigiamų veiklos rezultatų, veiklos apimtį įmonės turtėtų nustatyti tokią, kad per laikotarpį parduotų prekių ir paslaugų pajamos padengtų to laikotarpio kaštus bei užtikrintų veiklos pelną. Todėl planuojant veiklą yra atliekama veiklos apimties lūžio taško analizė, kurios metu nustatomos nuostolio ir pelno sritys bei veiklos apimties lūžio taškas, kuriame iš nuostolingos srities pereinama į pelningą. Šis taškas vadinamas labai įvairiai: atsipirkimo tašku, kritinio pelningumo, nulinio pelningumo, mirties, nenuostolingumo ir pan. (J.Mackevičius, 2003; E.Buškevičiūtė, I.Mačerinskienė,1998; G.Kalčinskas, 2001; Bhaskar Jyoti Das, 2000).

Anot J.Mackevičiaus (2003), lygties būdas, tai paprasčiausias ir lengvai įsimenamas būdas kritinio pelningumo taškui nustatyti. Kadangi lūžio taške pelnas yra lygus nuliui, norint apskaičiuoti kritinę veiklos produkcijos apimtį ar pardavimus skaičiavimui naudojamos šios formulės:

$$\text{Produkcijos apimties lūžio taškas} = \frac{\text{Pastovios išlaidos}}{\text{Produkto vieneto kaina} - \text{Produkto vieneto kintami kaštai}} \quad (3)$$

$$\text{Pardavimų lūžio taškas} = \frac{\text{Pastovios išlaidos}}{\text{Produkto vieneto kaina} - \text{Produkto vieneto kintami kaštai}} \times \text{produkto vieneto kaina} \quad (4)$$

Siekiant maksimalaus pelningumo taip pat galima įvertinti veiklos saugumo (jautrumo) ribą, kuri parodo kaip vieno ar kito veiksnio pablogėjimas gali nulemti nuostolį. Veiklos saugumo riba tai realiai pelningos veiklos srities ir nustatytos paklausos procentinis santykis, išreiškiamas formule (Jurkštienė, 2002):

$$\text{Veiklos saugumo (jautrumo)riba} = \frac{\text{Realiai pelninga veiklos sritis}}{\text{Paklausa}} \times 100 \% \quad (5)$$

Įmonių veiklos pelnui svarbūs ne tik vidiniai, bet ir išoriniai veiksniai, kadangi paklausa riboja maksimalią veiklos apimtį, o realiai pelninga įmonės veiklos apimtis bus tarp minimalios (lūžio taško) ir maksimalios (paklausos), ši priklausomybė apskaičiuojama pagal formulę:

$$\text{Realiai pelninga veiklos sritis} = \text{Paklausa} - \text{lūžio taškas} \quad (6)$$

Dideli lūžio taško svyravimai kintant pajamų bei kintamų išlaidų veiksniais perspėja apie didelį įmonių rizikingumą, todėl išmatuoti riziką susijusią su įmonių kaštų funkcija ir nustatyti tikslų pelno jautrumą galima skaičiuojant veiklos proporcingumo laipsnį, naudojant formulę:

$$\text{Veiklos proporcingumo laipsnis} = \frac{\text{Pastovios išlaidos}}{\text{Pajamos} - \text{išlaidos}} + 1 \quad (7)$$

Veiklos proporcingumo laipsnis visada yra didžiausias arti lūžio taško. Nedidelis gamybos pimtys pokytis sukelia didelį procentinio pelno padidėjimą, kadangi pradinis pelnas yra artimas nuliui (Bhaskar Jyoti Das,2000).

Tiksliai nustatyta pardavimų apimtis lemia finansų planavimo sėkmę. Finansų poreikio prognozavimas yra pakankamai svarbi įmonės veiklos sudedamoji dalis, nes tik planuojant veiklos laikotarpio apyvartos pokyčius ir finansinių išteklių poreikį įmonės gali planuoti galimybes plėsti savo verslą. Finansų prognozavimas yra bendro įmonės finansų plano dalis. C. Pat Obi (1998) ir A. Lileikienė, Ž. Grigaliūnienė (2014) šį procesą skirsto į tris etapus: pardavimų apimties prognozavimas; prognozuojamai pardavimų apimčiai reikiamų finansinių lėšų ir finansavimo šaltinių (PLP) nustatymas; grįžtamojo ryšio įvertinimas. Pardavimų apimties procentų metodas

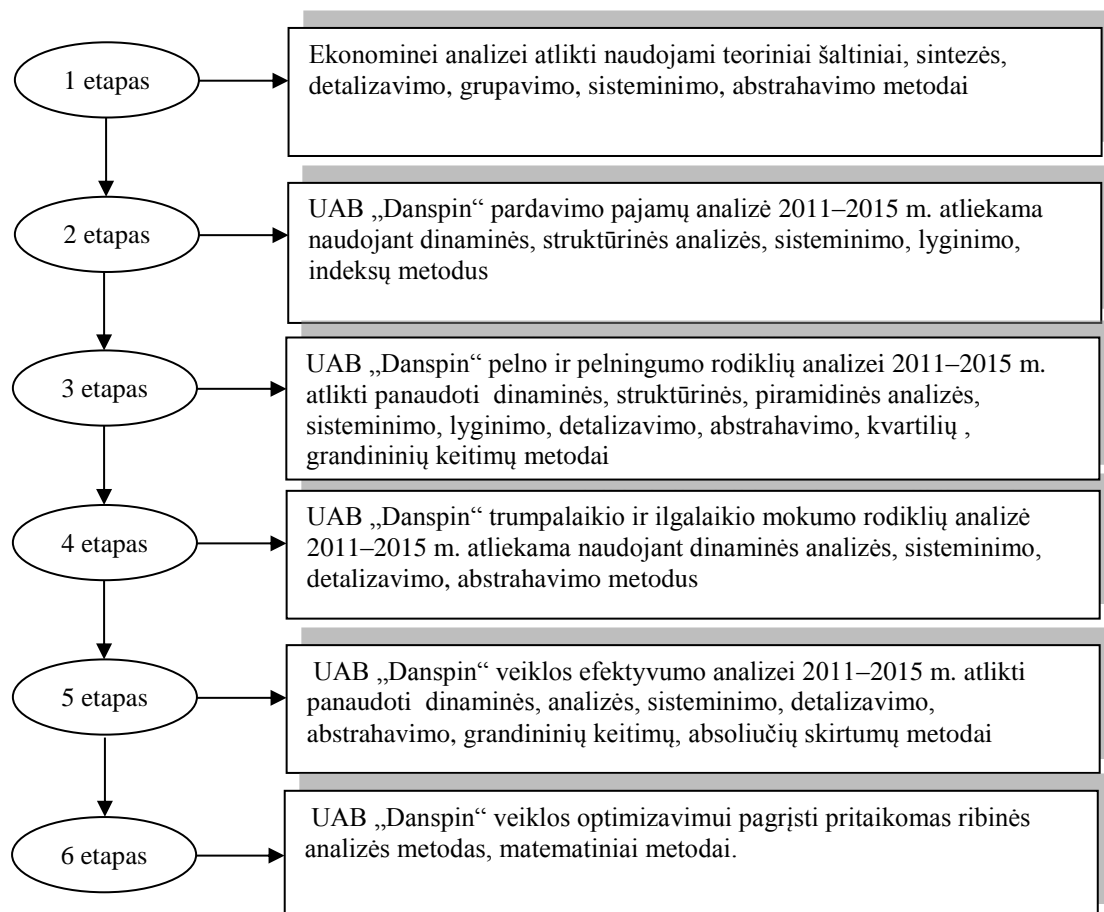
padeda įvertinti tam tikrų rūšių sąnaudų, taip pat kapitalo ir įsipareigojimų proporcijas, priklausančias nuo būsimų pardavimų apimties.

Apibendrinant galima teigti, jog vienas iš gamybos išlaidų mažinimo metodų yra funkcinė vertinė analizė, įmonės gaus optimalų pelną, gamindamos tokį produkcijos kiekį, kuriam esant ribinės pajamos bus lygios ribiniams kaštams. Norint kontroliuoti išlaidas ir priimti sprendimus dėl veiklos plėtros, atliekama lūžio taško analizė, kuri padeda įmonių vadovams nustatyti veiklos saugumo (jautrumo) ribas, įvertinti veiklos proporcingumo laipsnį, planuoti veiklos laikotarpio apyvartos pokyčius ir finansinių išteklių poreikį. Valdymo praktikoje naudojami ekonominiai matematiniai metodai, kai reikia priimti efektyvius valdymo, optimizavimo sprendimus.

2. UAB „DANSPIN“ VEIKLOS EKONOMINĖ ANALIZĖ 2011–2015 METAIS

2.1. Tyrimo metodika

Siekiant atlikti išsamią UAB „Danspin“ ekonominę analizę bei pateikti veiklos optimizavimo galimybes, analizė atliekama 6 etapais (2.1 pav.). Tyrime naudoti rodikliai, kurie dažniausiai išskiriami Lietuvos ir užsienio autorių darbuose, išanalizuoti teorinėje dalyje. Svarbu išskirti, kad siekiant objektyvaus analizuojamos įmonės apskaičiuotų rodiklių įvertinimo, įmonės rodikliai palyginami ne tik skirtingais laikotarpiais, bet ir su vidutiniais šakos, kuriai priklauso analizuojama įmonė, rodikliais. Vertinant rodiklių pokyčius taip pat naudoti UAB „Danspin“ atliktos balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitų vertikalios ir horizontalios analizės duomenys, kurie pateikti 1, 2, 3, 4, 5, 6 prieduose.

2.1 pav. Tyrimo metodikos etapai

Šaltinis: sudaryta autorės

Atliekant pardavimo pelningumo rodiklių analizę ir siekiant atlikti detalesnę palyginimą su šakos rodikliais, pritaikytas kvartilų metodas. Apskaičiuotos analizuojamos tekstilės gamybos ūkio šakos įmonių (pateikiamų pagal įmonių dydžio grupes) grynojo pardavimo pelningumo rodiklio skaitinės duomenų charakteristikos: pirmas kvartilis (Q_1), antras kvartilis (Q_2) arba mediana, trečias kvartilis (Q_3).

Kiekvienas kvartilis yra įmonės rodiklio reikšmė.

Variacinė eilutė – įmonių (n) rodiklių reikšmės surūšiuotos didėjimo tvarka.

Kvartiliai dalina variacinę eilutę į keturias vienodas dalis. Kvartiliai apskaičiuojami naudojant žemiau pateiktas formules, kur n yra įmonių skaičius variacinėje eilutėje.

Mediana dalina variacinę eilutę į dvi maždaug lygias dalis ir parodo įmonės, atitinkančios poziciją $(n+1)/2$, rodiklio reikšmę. Jeigu įmonių skaičius n lyginis, tai mediana yra dviejų gretimų įmonių, esančių variacinės eilutės viduryje, rodiklių reikšmių aritmetinis vidurkis.

1-asis kvartilis (Q_1) – apatinės dalies mediana, kuris parodo įmonės, atitinkančios poziciją $(n+2)/4$, rodiklio reikšmę.

3-ias kvartilis (Q_3) – viršutinės dalies mediana, kuris parodo įmonės, atitinkančios poziciją $(3n+2)/4$, rodiklio reikšmę.

Q_1 parodo, kad 25% įmonių atitinkamo rodiklio reikšmė yra mažesnė už 1-ojo kvartilio apskaičiuotą reikšmę.

Mediana parodo, kad 50% įmonių atitinkamo rodiklio reikšmė yra mažesnė už medianos apskaičiuotą reikšmę.

Q_3 parodo, kad 75% įmonių atitinkamo rodiklio reikšmė yra mažesnė už 3-ojo kvartilio apskaičiuotą reikšmę.

Siekiant įvertinti, kaip analizuojamos įmonės pardavimo pajamos iš dviejų reikšmingiausių UAB „Danspin“ gaminių priklauso nuo dviejų veiksnių: parduotos produkcijos kiekio ir kainų pokyčių, įtakos panaudotas **indeksų metodas**. Skaičiavimams naudota tokia formulė:

$$\Delta N = (\Sigma q_1 p_0 - \Sigma q_0 p_0) + (\Sigma q_1 p_1 - \Sigma q_1 p_0) \quad (1)$$

kur: ΔN – įmonės pardavimo pajamų pokytis dėl parduotų prekių kiekio ir jų kainų pasikeitimo; q_0 – bazinio laikotarpio parduotų prekių kiekis; q_1 – ataskaitinio laikotarpio parduotų prekių kiekis; p_0 – bazinio laikotarpio prekės kaina; p_1 – ataskaitinio laikotarpio prekės kaina; $(\Sigma q_1 p_0 - \Sigma q_0 p_0)$ – pardavimo pajamų pokytis dėl parduotų prekių kiekio pasikeitimo; $(\Sigma q_1 p_1 - \Sigma q_1 p_0)$ – pardavimo pajamų pokytis dėl parduotų prekių kainos pasikeitimo.

UAB „Danspin“ pardavimo savikainos ir pardavimo pajamų pokyčių įtakos pardavimo savikainos lygiui vertinimas atliekamas naudojant **grandinių keitimų metodą**. Tyrime

apskaičiuojami rodikliai, kai pirmojo laikotarpio veiksniai aprašomi funkcija $f = (x_1 y_1 z_1)$, o antrojo laikotarpio – $f = (x_2 y_2 z_2)$, tuomet:

x veiksnio įtaka: $(x_2 y_1 z_1) - (x_1 y_1 z_1)$;

y veiksnio įtaka: $(x_1 y_2 z_1) - (x_1 y_1 z_1)$;

z veiksnio įtaka: $(x_1 y_1 z_2) - (x_1 y_1 z_1)$.

Siekiant įvertinti, kokią įtaką analizuojamos įmonės produkcijos pasikeitimui turėjo įtakos kiekvienas iš darbo rodiklių, tyrime naudojamas **absoliučių skirtumų metodas**. **Absoliučių skirtumų metodas** – tai modifikuotas grandininių keitimų metodas, kai naudojamos tokios pagrindinės formulės:

$$y_0 = a_0 * b_0 * c_0; \quad (1)$$

$$\Delta y_a = \Delta a * b_0 * c_0; \quad \Delta y_b = \Delta b * a_1 * c_0; \quad \Delta y_c = \Delta c * a_1 * b_1 \quad (2)$$

$$y_1 = a_1 * b_1 * c_1; \quad (1)$$

$$\Delta y = \Delta y_a + \Delta y_b + \Delta y_c \quad (2)$$

Norint atlikti išsamią nagrinėjamų rodiklių retrospektyvinę dinaminę analizę apskaičiuoti dinaminių eilučių analitiniai rodikliai: absoliutinis pokytis, absoliutinis padidėjimas (sumažėjimas), padidėjimo (sumažėjimo) tempas. Šie rodikliai apskaičiuoti baziniu ir grandininiu būdu. Taip pat apskaičiuoti analizuojamų reikšmių vidutinis absoliutinis pokytis, vidutinis padidėjimo (sumažėjimo) tempas, vidutinis lygis.

Visi skaičiavimai atliekami elektroninės skaičiuoklės Exel pagalba.

2.2. UAB „Danspin“ veiklos charakteristika

UAB „Danspin“ veikla įregistruota 2002 m. liepos 23 d. UAB „Danspin“ yra Danijos kapitalo įmonė. Bendrovės vienintelis akcininkas yra Danspin A/S. Įmonė buvo įkurta siekiant ją paversti viena moderniausių kiliminių siūlų gamybos įmonių Europoje. 2003 m. birželio mėn. paleista pirmoji karšimo-verpimo technologinė linija ir pradėta gamyba. Per sekačius keletą metų buvo sumontuotos ir paleistos vis naujos gamybinės linijos, šiuo metu įmonėje veikia 15 karšimo – verpimo technologinių linijų.

Nuo 2013 metų UAB „Danspin“ pagal joje dirbančių darbuotojų skaičių atitiko stambios įmonės statusą, nes joje dirbo daugiau nei 250 darbuotojų. Vidutinis darbuotojų skaičius 2011 m. buvo 207 darbuotojai, 2012 m. – 226 darbuotojai, 2013 m. – 264 darbuotojai, 2014 m. – 319 darbuotojų, 2015 m. – 344 darbuotojai.

Pagrindinė įmonės veikla – vilnos ir kitų tekstilės pluoštų paruošimas, karšimas ir verpimas, sintetinių ar dirbtinių gijų verpalų dvejinimas, sukimas ir terminis apdirbimas. Pagrindinis UAB „Danspin“ gamybos produktas yra vilnoniai, pusvilnoniai ir sintetiniai siūlai, skirti kilimams gaminti. Verpalų gamybai naudojamos žaliavos – dažyta ir natūrali plauta avių vilna, polipropileno ir nailono pluoštas, vanduo ir verpimo alyva. Didžioji dalis žaliavos atgabenama iš Naujosios Zelandijos, Didžiosios Britanijos, Islandijos, Ispanijos, Graikijos, Kinijos.

UAB „Danspin“ visą savo pagamintą produkciją parduoda vieninteliame akcininkei Danspin A/S. Tai daro didžiulę įtaką įmonės veiklai, kadangi ji tampa reikšmingai priklausoma nuo šio produkcijos pirkėjo. Tačiau Danspin A/S yra viena seniausių ir finansiškai stipriausių kiliminių verpalų gamintojų Europoje, o tai leidžia planuoti, kad ir ateityje įmonė turės stabilius užsakymų srautus. Kaip vienintelis įmonės akcininkas, Danspin A/S yra įsipareigojusi visada teikti UAB „Danspin“ finansinę ir techninę paramą.

UAB „Danspin“ gamina tarpinį produktą – verpalus, kuriuos tiekia kilimų gamybos įmonėms, čia iš pateiktų verpalų yra audžiami kilimai. Pagrindiniai produkcijos užsakovai yra užsienio šalių vartotojai, t.y. biurai, viešbučiai, kruiziniai laivai, lėktuvai ir kt. Danspin A/S nupirkus pagamintą produkciją, UAB „Danspin“ pagal pirkėjo nurodymą verpalus eksportuoja kilimų gamintojams į Didžiąją Britaniją, Belgiją, Olandiją, Vokietiją, Šveicariją, Jungtines Amerikos Valstijas, Kiniją.

UAB „Danspin“ vizija – tapti viena pirmaujančių ir pažangiausių kiliminių verpalus gaminančių tekstilės įmonių Europoje, skiriant ypatingą dėmesį gaminamos produkcijos kokybei, gamybos efektyvumui, darbo kultūrai bei darbuotojų darbo sąlygoms.

Bendrovė, vykdydama savo veiklą, siekia tokių tikslų:

- didinti gamybos efektyvumą;
- mažinti gaminio savikainą;
- maksimaliai sumažinti gamybos atliekas;
- nuolatos kelti personalo kvalifikaciją,
- tobulinti profesinius įgūdžius;
- sumažinti prastovas dėl įrengimų gedimų, tobulinant įrengimų profilaktinės priežiūros sistemą;
- skatinti darbuotojų motyvaciją siekiant aukščiausios gaminio kokybės;
- stiprinti personalo lojalumą įmonei ir kurti teigiamą, komandinio darbo principais pagrįstą atmosferą tarp įmonės darbuotojų.

Analizuojamu 2011–2015 m. laikotarpiu UAB „Danspin“, siekdama optimizuoti veiklos procesus, diegė LEAN taupiosios gamybos sistemą. Vienas iš reikšmingų šios sistemos aspektų yra sumažinti ar eliminuoti išlaidas, kurios nesukuria pridėtinės vertės, ir atrasti vidinių rezervų,

padėsiančių optimizuoti gamybos procesą. Bendrovė nuolat investuoja į technologijų atnaujinimą bei modernizavimą, rengia darbuotojų mokymus.

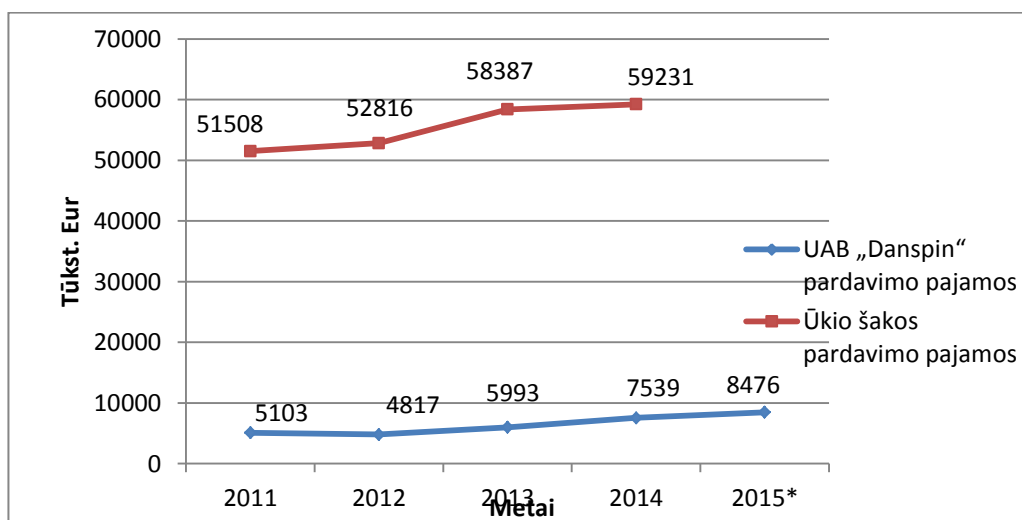
Per analizuojamus 2011–2015 m. UAB „Danspin“ vykdė dideles investicijas į gamybos plėtrą ir modernizavimą. Su Lietuvos verslo plėtros agentūra buvo pasirašyta projekto finansavimo ir administravimo sutartis pagal kurią bendrovė į gamybos plėtrą investavo daugiau nei 11,6 mln. eurų. Šis projektas buvo dalinai finansuojamas iš Europos regioninės plėtros fondo lėšų. Įgyvendinus projektą, pastatyti nauji 2480 m² ploto žaliavos sandėliai, pastatyti nauji apie 12 000 m² ploto gamybiniai cechai, kuriuose sumontuotos ir paleistos į gamybą papildomos karšimo-verpimo ir verpalų terminio fiksavimo linijos. Pastatytas 900 m² ploto administracinis-techninis pastatas, kuriame įrengta nauja technologinių tyrimų laboratorija. Įgyvendintas investicinis projektas leido ženkliai padidinti įmonės gamybinius pajėgumus.

UAB „Danspin“ taip pat vykdė projektą – naujų darbuotojų tekstilės gamybos veiklos įmonėje apmokymas. Projekto dalis buvo finansuojama iš Europos Socialinio fondo lėšų. Per mokymų projekto vykdymo laikotarpį buvo finansuota 235 582 Eur, kas sudarė 60 proc. projekto vertės.

2.3. UAB „Danspin“ santykinų rodiklių analizė 2011–2015 metais

2.3.1. UAB „Danspin“ pardavimo pajamų analizė 2011–2015 metais

Pajamų analizė pradedama nuo UAB „Danspin“ pardavimo pajamų analizės 2011–2015 m. bei pardavimo pajamų palyginimo su ūkio šakos (tekstilės pluoštų paruošimo ir verpimo) pardavimo pajamų kitimu. UAB „Danspin“ ir ūkio šakos pardavimo pajamų dinamika 2011–2015 m. pateikta 2.2 paveiksle. Būtina pažymėti, kad dėl Lietuvos Statistikos departamento dar nepateiktų 2015 m. tekstilės pluoštų paruošimo ir verpimo pardavimo pajamų rodiklių, tiriamos šakos 2015 m. duomenys neanalizuojami.

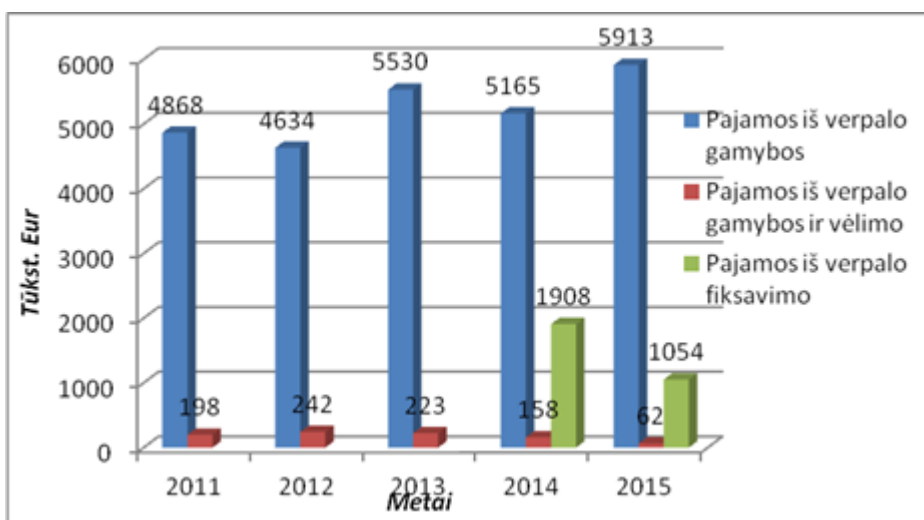
2.2 pav. UAB „Danspin“ ir ūkio šakos (tekstilės pluoštų paruošimas ir verpimas) pardavimo pajamų, tūkst. Eur dinamika 2011–2015 m.

2011–2015 m. laikotarpiu vidutiniškai kasmet UAB „Danspin“ pardavimo pajamos padidėjo po 13,53 proc. arba 843,26 tūkst. eurų. Tuo tarpu 2011–2014 m. laikotarpiu vidutiniškai kasmet ūkio šakos pardavimo pajamos didėjo po 4,77 proc. arba 2574,33 tūkst. eurų. Didžiausias UAB „Danspin“ pardavimo pajamų padidėjimo tempas nustatytas per 2014 metus, kai jis siekė 25,80 proc. Pakankamai didelis UAB „Danspin“ pardavimo pajamų padidėjimo tempas fiksuojamas ir per 2013 metus, kai jis siekė 24,39 proc. Per 2013 metus didžiausias pardavimo pajamų padidėjimo tempas (10,55 proc.), palyginti su kitais analizuojamais metais, stebimas ir ūkio šakoje.

Lyginant UAB „Danspin“ ir ūkio šakos pardavimo pajamų kitimo tempus kitais tiriamais metais nustatyta, kad UAB „Danspin“ pardavimo pajamos 2011–2012 m. sumažėjo 5,59 proc., o tuo tarpu ūkio šakos pardavimo pajamų augimo tempas (2,54 proc.) nebuvo toks spartus kaip per 2013 metus. Tačiau per 2014 metus ūkio šakos pardavimo pajamų padidėjimo tempas, kuris siekė 1,44 proc. nebuvo toks ženklaus kaip UAB „Danspin“ pardavimo pajamų padidėjimo tempas (25,80 proc.).

Siekiant įvertinti pardavimo pajamų struktūrą, atlikta pardavimo pajamų pagal skirtingas produkcijos rūšis dinamikos 2011–2015 m. analizė. UAB „Danspin“ pardavimo pajamų kitimas pagal skirtingas parduotos produkcijos rūšis 2011–2015 m. pateiktas 2.3 paveiksle.

Iš 2.3 paveiksle pateiktų duomenų matyti, kad per visą analizuojamą laikotarpį UAB „Danspin“ daugiausia pardavimo pajamų gavo iš verpalo gamybos. 2011–2015 m. laikotarpiu pajamos iš verpalo gamybos vidutiniškai sudarė 5222 tūkst. eurų. Pajamų iš verpalo fiksavimo gavimas stebimas 2014 m. (1908 tūkst. eurų) ir 2015 m. (1054 tūkst. eurų).

2.3 pav. UAB „Danspin“ pardavimo pajamų pagal parduotą produkciją dinaminė analizė už 2011–2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ ataskaitų duomenimis.

UAB „Danspin“ pardavimo pajamų gaudavo ir iš verpalo gamybos ir vėlimo paslaugos. 2011–2015 m. laikotarpiu pardavimo pajamos iš verpalo gamybos ir vėlimo paslaugos vidutiniškai sudarė 177 tūkst. eurų. Daugiausiai pardavimo pajamos iš verpalo gamybos išaugo per 2013 metus (19,34 proc.) ir 2015 metus (14,49 proc.). Iš verpalo gamybos ir vėlimo paslaugos UAB „Danspin“ pardavimo pajamos padidėjo (22,15 proc.) tik per 2012 metus. Nuo 2012 m. pardavimo pajamoms iš verpalo gamybos ir vėlimo paslaugos būdinga mažėjimo tendencija. 2014–2015 m. pajamos iš verpalo fiksavimo paslaugos vidutiniškai sudarė 1481 tūkst. eurų.

Kadangi UAB „Danspin“ pajamų struktūroje reikšmingą dalį sudaro pajamos iš verpalo gamybos ir pajamos iš verpalo gamybos ir vėlimo, tikslinga įvertinti, kaip pagrindinių dviejų gaminių pajamos priklauso nuo jų parduotų gaminių kiekio ir kainų lygio. Norint nustatyti, kaip UAB „Danspin“ pardavimo pajamos iš verpalo gamybos priklauso nuo šių parduotų prekių kiekio ir kainų lygio, t. y. nuo šių dviejų veiksnių, šių prekių kiekio ir kainų pokyčių įtaka pardavimo pajamoms iš verpalo gamybos įvertinta indeksų metodu. Atliktų skaičiavimų duomenys pateikti 7 priede, o skaičiavimų rezultatai pateikti 2.1 lentelėje.

2.1 lentelė

Verpalo gamybos kiekio ir kainų pokyčių poveikio, įvertinto indeksų metodu, pardavimo pajamoms iš verpalo gamybos rezultatai 2011–2015 m.

	Pardavimo pajamų iš verpalo gamybos pokytis dėl parduoto kiekio pasikeitimo, Eur	Pardavimo pajamų iš verpalo gamybos pokytis dėl kainos pasikeitimo, Eur	Bendras pardavimo pajamų iš verpalo gamybos pokytis dėl abiejų veiksnių įtakos, Eur
2011–2015 m.	-197776	+1242200	+1044424

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ ataskaitų duomenimis ir atliktais skaičiavimais.

Tiriant UAB „Danspin“ verpalo gamybos kiekio ir kainų pokyčių įtaką pardavimo pajamoms iš verpalo gamybos apskaičiuota, kad per visą 2011–2015 m. tiriamą laikotarpį įmonės pardavimo pajamos iš verpalo gamybos padidėjo dėl parduoto verpalo gamybos kainų lygio padidėjimo 1,24 mln. eurų (2.3 lentelė). Tuo tarpu parduoto verpalo gamybos kiekio pasikeitimas buvo pardavimo pajamas iš verpalo gamybos mažinantis veiksnys. Pardavimo pajamos iš verpalo gamybos sumažėjo dėl parduoto verpalo gamybos kiekio sumažėjimo 197,78 tūkst. eurų. Galutinis pardavimo pajamų iš verpalo gamybos pokytis dėl bendros šių dviejų veiksnių įtakos 2015 m. palyginti su 2011 m. buvo 1,04 mln. eurų padidėjimas.

Analizuojamas kiekio ir kainų pokyčio poveikis įvertintas pardavimo pajamoms ir iš kito reikšmingo įmonės gaminių, t. y. iš verpalo gamybos ir vėlimo. UAB „Danspin“ parduoto kiekio ir kainų pokyčių įtakos pardavimo pajamoms iš verpalo gamybos ir vėlimo įvertinimo indeksų metodu skaičiavimų duomenys pateikti 7 priede, o skaičiavimų rezultatai pateikti 2.2 lentelėje.

Verpalo gamybos ir vėlimo kiekio ir kainų pokyčių poveikio, įvertinto indeksų metodu, pardavimo pajamoms iš verpalo gamybos ir vėlimo rezultatai 2011–2015 m.

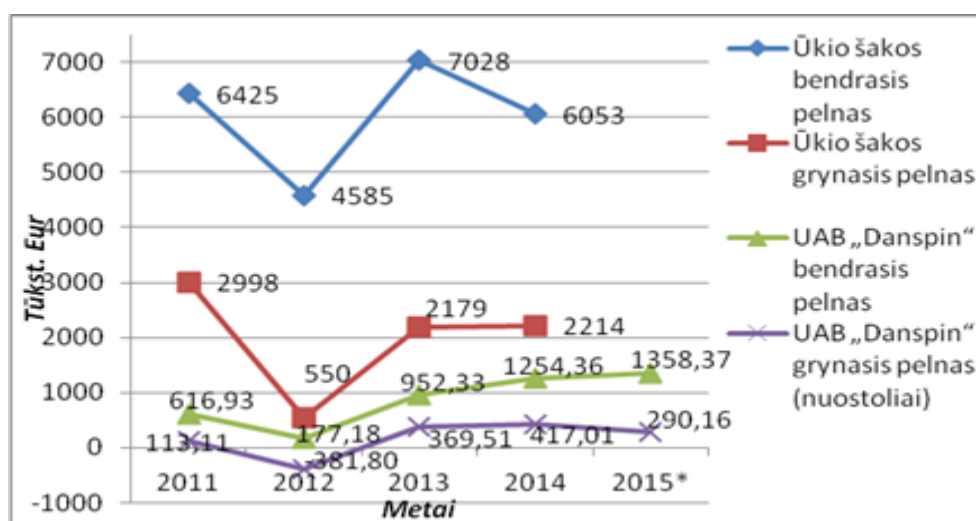
	Pardavimo pajamų iš verpalo gamybos ir vėlimo pokytis dėl parduoto kiekio pasikeitimo, Eur	Pardavimo pajamų iš verpalo gamybos ir vėlimo pokytis dėl kainos pasikeitimo, Eur	Bendras pardavimo pajamų iš verpalo gamybos ir vėlimo pokytis dėl abiejų veiksnių įtakos, Eur
2011–2015 m.	-140985	5274	-135711

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ ataskaitų duomenimis ir atliktais skaičiavimais.

Iš 2.2 lentelėje pateiktų duomenų matyti, jog per visą analizuojamą laikotarpį pardavimo pajamos iš verpalo gamybos ir vėlimo sumažėjo dėl parduoto verpalo gamybos ir vėlimo kiekio sumažėjimo 140,99 tūkst. eurų ir padidėjo dėl parduoto verpalo gamybos ir vėlimo kainų lygio padidėjimo 5,27 tūkst. eurų. Galutinis per 2011–2015 m. laikotarpį pardavimo pajamų iš verpalo gamybos ir vėlimo pokytis dėl bendro šių dviejų veiksnių poveikio buvo 135,71 tūkst. eurų sumažėjimas.

2.3.2. UAB „Danspin“ pelno ir pelningumo rodiklių analizė 2011–2015 metais

Mokslinėje literatūroje daugiausia dėmesio skiriama bendrojo ir grynojo pelno pokyčiams, todėl pirmiausia darbe atliekama UAB „Danspin“ bendrojo ir grynojo pelno (nuostolių) dinamikos analizė. Siekiant dar objektyvesnio įvertinimo UAB „Danspin“ bendrojo ir grynojo pelno (nuostolių) rodikliai palyginami su ūkio šakos, kuriai priklauso analizuojama įmonė, vidutiniais rodikliais. UAB „Danspin“ ir ūkio šakos (tekstilės pluoštų paruošimas ir verpimas) bendrojo ir grynojo pelno (nuostolių) dinamika 2011–2015 m. pateikta 2.4 paveiksle.

2.4 pav. UAB „Danspin“ ir ūkio šakos (tekstilės pluoštų paruošimas ir verpimas) bendrojo ir grynojo pelno (nuostolių), tūkst. Eur dinamika 2011–2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ pelno (nuostolių) ataskaitų ir Lietuvos statistikos departamento duomenimis.

Būtina pažymėti, kad dėl Lietuvos Statistikos departamento dar nepateikiamų 2015 m. tekstilės pluoštų paruošimo ir verpimo šakos bendrojo ir grynojo pelno (nuostolių) rodiklių, tiriamos šakos 2015 m. duomenys neanalizuojami. Iš 2.4 paveiksle pateiktų duomenų matyti, jog UAB „Danspin“ bendrasis pelnas per 2012 metus sumažėjo 439,75 tūkst. Eur ir 2012 m. siekė 177,18 tūkst. Eur. 2011–2012 m. bendrojo pelno kritimui įtakos turėjo mažesni gaminamų verpalų užsakymai, įmonė perskirstė gamybinius pajėgumus, atliko papildomus įrengimų derinimus, todėl suprastėjo gamybos efektyvumas, kuris dalinai lėmė nuostolingą gamybą. Gamybos rezultatai didžiąja dalimi vertinami pagal pagamintos produkcijos apimtį, tačiau buvo ir kiti svarbūs faktoriai, lėmę gamybos rezultatus: tai pagaminto produkto kokybė ir gamybos proceso, reikalingo produktui pagaminti, sudėtingumas. Dalis gaminamų specifinių produktų reikalavo sudėtingesnio apdirbimo, daugiau laiko ir daugiau rankų darbo. Padidėjus darbuotojų atlyginimams ir pabrangus energetiniams ištekliams bei pagalbinėms medžiagoms, 2012 m. buvo kreiptasi į pagrindinį produkcijos pirkėją Danspin A/S, prašant padidinti verpalų gamybos paslaugos kainas. Nuo 2012 m. UAB „Danspin“ bendrajam pelnui būdinga didėjimo tendencija. 2012–2015 m. laikotarpiu bendrasis pelnas vidutiniškai kasmet padidėdavo po 155,55 proc. arba 393,73 tūkst. Eur.

UAB „Danspin“ bendrojo pelno kitimo kryptis 2011–2013 m. artima vidutiniam tekstilės pluoštų paruošimo ir verpimo šakos bendrojo pelno kitimo kryptčiai. Per 2012 metus analizuojamos ūkio šakos vidutinis bendrasis pelnas sumažėjo 1840 tūkst. Eur, o nuo 2012 pradėjo didėti. UAB „Danspin“ bendrasis pelnas, palyginti su vidutiniu ūkio šakos rodikliu, tiriamu laikotarpiu buvo apie 12 kartų mažesnis.

Tiriamuoju 2011–2015 m. laikotarpiu UAB „Danspin“ grynas pelnas vidutiniškai sudarė 44,26 tūkst. Eur. Didžiausias UAB „Danspin“ grynas pelnas stebimas 2014 m., kai jis siekė 417,01 tūkst. Eur. Per 2014 m. UAB „Danspin“ grynas pelnas išaugo 12,85 proc. arba 47,5 tūkst. Eur. 2015 m. palyginus su 2014 m. UAB „Danspin“ grynas pelnas sumažėjo 30,42 proc. arba 126,85 tūkst. Eur. 2012 m. analizuojama įmonė patyrė nuostolį, kuris siekė 381,80 tūkst. Eur. Tokiam nuostolingam 2012 m. įmonės rezultatai, kaip jau buvo minėta dėl bendrojo pelno sumažėjimo, turėjo suprastėjęs gamybos efektyvumas.

Analizuojant ūkio šakos grynojo pelno dinamiką, galima išskirti, jog ūkio šakos grynojo pelno kitimo kryptis artima UAB „Danspin“ grynojo pelno kitimo kryptčiai. Per 2012 metus ūkio šakoje stebimas reikšmingas grynojo pelno sumažėjimas – 81,65 proc. arba 2448 tūkst. Eur (UAB „Danspin“ patyrė nuostolį, kuris siekė 381,80 tūkst. Eur). Nuo 2012 m. ūkio šakos grynas pelnas pradėjo didėti. Per 2013 metus ūkio šakos grynas pelnas išaugo 1629 tūkst. Eur, per 2014 m. – 35 tūkst. Eur arba 1,61 proc. UAB „Danspin“ grynas pelnas nuo 2012 m. taip pat pradėjo didėti.

Pardavimo pelningumo analizė. Siekiant atlikti tiriamos įmonės pardavimo pelningumo analizę, darbe apskaičiuoti tokie UAB „Danspin“ pardavimo pelningumo rodikliai: bendrasis

pardavimo pelningumas, veiklos pelningumas, grynasis pardavimo pelningumas. Skaičiavimų rezultatai pateikti 2.3 lentelėje.

2.3 lentelė

UAB „Danspin“ pardavimo pelningumo rodiklių, proc. dinamika 2011–2015 m.

Rodiklis	2011 m.	2012 m.	Pokytis 2012- 2011 m.	2013 m.	Pokytis 2013- 2012 m.	2014 m.	Pokytis 2014- 2013 m.	2015 m.	Pokytis 2015- 2014 m.	Pokytis 2015- 2011 m.
Bendrasis pelningumas	12,09	3,68	-8,41	15,89	12,21	16,64	0,75	16,03	-0,61	3,94
Veiklos pelningumas	6,03	-4,91	-10,94	8,85	13,77	9,65	0,79	7,30	-2,35	1,27
Grynasis pelningumas	2,22	-7,93	-10,14	6,17	14,09	5,53	-0,63	3,42	-2,11	1,21

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ pelno (nuostolių) ataskaitų duomenimis.

Iš 2.3 lentelėje pateiktų duomenų matyti, jog 2011 m. ir 2013–2015 m. UAB „Danspin“ bendrasis pardavimo pelningumas kito 12–17 proc. ribose. Toks bendrojo pardavimo pelningumo kitimas vertinamas teigiamai, nes pagal Lietuvos Statistikos departamento orientacines įmonių rodiklių vertinimo reikšmes teigiamai vertinama, kai bendrojo pardavimo pelningumo rodiklis kinta 10–35 proc. ribose. Per 2012 metus UAB „Danspin“ bendrasis pardavimo pelningumas sumažėjo 8,41 proc. punktais. Toks reikšmingas rodiklio per 2012 m. sumažėjimas ir 2012 m. fiksuojama labai maža įmonės bendrojo pardavimo pelningumo reikšmė (3,68 proc.), kuri pagal orientacines įmonių rodiklių vertinimo reikšmes (mažesnė už 7 proc.) vertinama nepatenkinamai atspindi, kad įmonė 2012 m. turėjo rimtų veiklos problemų mažindama išlaidas. 2012–2014 m. bendrajam pardavimo pelningumui būdinga didėjimo tendencija. Tai lėmė didesni bendrojo pelno augimo tempai nei pardavimo pajamų augimo tempai. Per 2015 metus UAB „Danspin“ bendrajam pelniui padidėjus mažesniu tempu (8,29 proc.) nei pardavimo pajamoms (12,43 proc.), bendrasis pardavimo pelningumas sumažėjo 0,61 proc. punktais. Per visą analizuojamą 2011–2015 m. laikotarpį UAB „Danspin“ bendrasis pardavimo pelningumas padidėjo 3,94 proc. punktais. Tokį rodiklio padidėjimą lėmė beveik du kartus didesni bendrojo pelno augimo tempai (120,18 proc.) nei pardavimo pajamų augimo tempai (66,10 proc.).

Veiklos pelningumo rodiklis atspindi įmonės vadovybės gebėjimą kontroliuoti veiklos sąnaudų formavimąsi. Didžiausia veiklos pelningumo rodiklio reikšmė buvo 2014 m. ir siekė 9,65 proc. Tokį rodiklio reikšmės padidėjimą per 2014 m. lėmė spartesni tipinės veiklos pelno augimo tempai (37,09 proc.) nei pardavimo pajamų augimo tempai (25,80 proc.). 2012 m. įmonės veiklos pelningumo rodiklis buvo neigiamas ir siekė -4,91 proc. Šią neigiamą rodiklio reikšmę lėmė nuostolinga tipinė veikla, kuriai įtakos turėjo per 2012 m. pardavimo pajamų sumažėjimas 5,59 proc., pardavimo savikainos išaugimas 3,44 proc., ir dėl to bendrojo pelno sumažėjimas 71,28 proc. bei veiklos sąnaudų išaugimas 33,84 proc.

Per visą tiriamą laikotarpį įmonės veiklos pelningumas padidėjo 1,27 proc. punkto. Tokį rodiklio gerėjimą lėmė 1,5 karto didesni tipinės veiklos pelno augimo tempai (101,01 proc.) nei pardavimo pajamų augimo tempai (66,10 proc.). Per visą tiriamą laikotarpį įmonės veiklos pelningumo padidėjimas rodo, jog įmonėje veiklos sąnaudų lygis mažėjo, o vadovybė sugebėjo geriau kontroliuoti ir mažinti valdymo išlaidas. Kadangi UAB „Danspin“ veiklos pelningumo rodikliai nėra labai ženkliai mažesni už bendrojo pardavimo pelningumo rodiklius, galima teigti, jog įmonės veiklos sąnaudos tiriamu laikotarpiu nelabai stipriai veikė galutinį įmonės veiklos rezultatą.

Tiriant UAB „Danspin“ grynojo pardavimo pelningumo rodiklius, kurie visapusiškiau parodo įmonės finansinės veiklos galutinius rezultatus, matyti, kad 2013–2015 m. grynojo pardavimo pelningumo rodiklių reikšmėms būdinga mažėjimo tendencija. Tam įtakos turėjo lėtesnis grynojo pelno per 2014 m. (12,86 proc.) augimo tempas ir grynojo pelno sumažėjimas per 2015 metus (-30,42 proc.) nei pardavimo pajamų augimo tempai per 2014 m. (25,80 proc.) ir 2015 m. (12,43 proc.). Pagal Lietuvos Statistikos departamento įmonės finansinių rodiklių vertinimo metodiką UAB „Danspin“ grynasis pardavimo pelningumas 2013 m. (6,17 proc.) ir 2014 m. (5,53 proc.) vertinamas patenkinamai (rodiklis mažesnis kaip 10 procentų), 2015 m. (3,42 proc.) ir 2011 m. (2,22 proc.) vertinamas nepatenkinamai (rodiklis mažesnis nei 5 proc.), o 2012 m. (-7,93 proc.) vertinamas blogai (nes rodiklis neigiamas). Nuo 2013 m. mažėjanti analizuojamos įmonės grynojo pardavimo pelningumo rodiklių tendencija atspindi, jog įmonei reikalingi veiksmingesni verslo sprendimai.

Norint detaliau įvertinti apskaičiuotas grynojo pardavimo pelningumo rodiklių reikšmes, grynojo pardavimo pelningumo rodikliai palyginami su kvartilų metodu apskaičiuotomis ūkio šakos grynojo pardavimo pelningumo reikšmėmis. Atliktų skaičiavimų duomenys pateikti 8 priede, o skaičiavimų rezultatai pateikti 2.4 lentelėje. Būtina nurodyti, kad dėl Lietuvos Statistikos departamento nepateikiamų ūkio šakos 2014 m. ir 2015 m. grynojo pardavimo pelningumo rodiklių, 2014 m. ir 2015 m. ūkio šakos grynojo pardavimo pelningumo kvartiliai darbe neapskaičiuoti ir neanalizuojami.

2.4 lentelė

UAB „Danspin“ grynojo pardavimo pelningumo rodiklių, proc. dinamika 2011–2015 m. ir ūkio šakos grynojo pardavimo pelningumo kvartiliai, proc.

	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.
UAB „Danspin“					
Grynasis pardavimo pelningumas	2,22	-7,93	6,17	5,53	3,42
Ūkio šakos (tekstilės gamyba)					
Grynasis pardavimo pelningumas	Q ₁ = 0,54	Q ₁ = 5,18	Q ₁ = 2,53	-	-
	Q ₂ = 5,15	Q ₂ = 6,58	Q ₂ = 3,58	-	-
	Q ₃ = 7,66	Q ₃ = 7,75	Q ₃ = 5,54	-	-

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ pelno (nuostolių) ataskaitų ir Lietuvos statistikos departamento duomenimis.

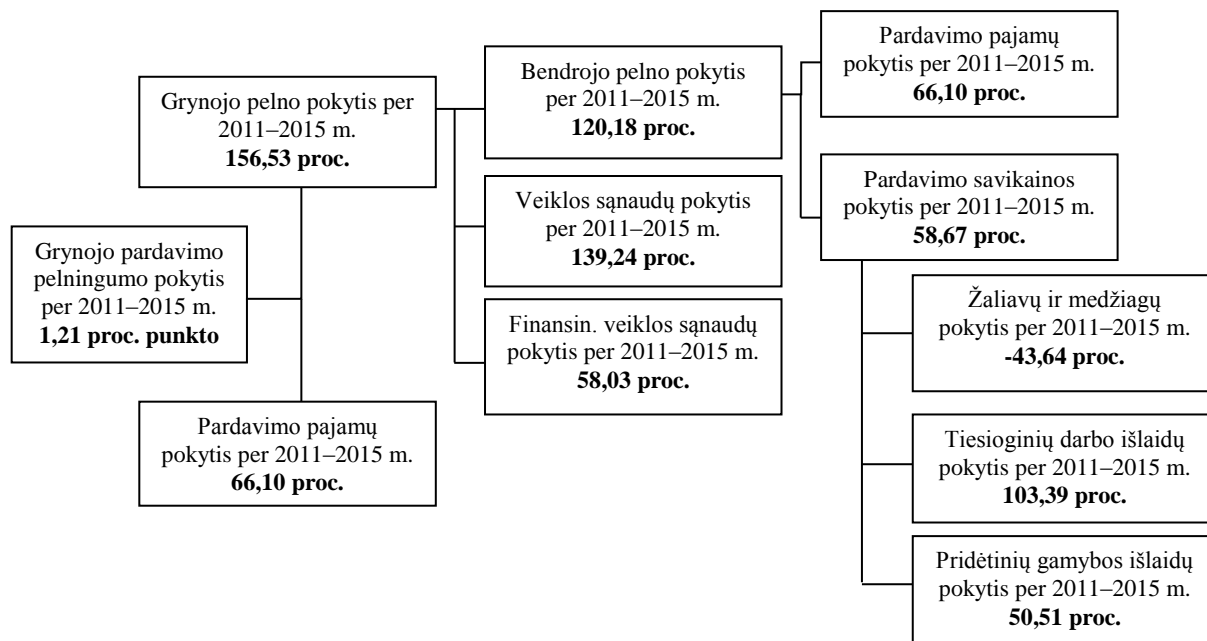
Remiantis apskaičiuota 2011 m. tekstilės gamybos ūkio šakos grynojo pardavimo pelningumo rodiklio antro kvartilio (Q_2) arba medianos reikšme galima teigti, jog UAB „Danspin“ pagal grynojo pardavimo pelningumo rodiklio reikšmę (2,22 proc.) 2011 m. pateko tarp tų 50 proc. šakos įmonių, kurių grynojo pardavimo pelningumo rodiklio reikšmės buvo mažesnės nei 5,15 proc. (2.4 lentelė.). Pagal pirmo kvartilio (Q_1) reikšmę galima teigti, jog 2011 metais 25 proc. tiriamos šakos įmonių grynojo pardavimo pelningumo rodiklio reikšmės buvo mažesnės nei 0,54 proc. Pagal trečią tų pačių metų kvartilį (Q_3) galima išskirti, kad 75 proc. tiriamos ūkio šakos įmonių grynojo pardavimo pelningumo rodiklio reikšmės buvo mažesnės negu 7,66 proc., o 25 proc. tiriamos ūkio šakos įmonių grynojo pardavimo pelningumo rodiklio reikšmės buvo didesnės nei 7,66 proc.

Pagal apskaičiuotas 2012 m. kvartilių reikšmes galima išskirti, jog 2012 metais 25 proc. tiriamos šakos įmonių vienam pardavimo pajamų eurui teko mažiau nei 0,05 Eur grynojo pelno ($Q_1=5,18$ proc.). Antro kvartilio ($Q_2=6,58$ proc.) arba medianos reikšmė parodo, jog 2012 m. pusei analizuojamos šakos įmonių vienam pardavimo pajamų eurui teko mažiau nei 0,07 Eur grynojo pelno. Pagal apskaičiuotą trečio kvartilio reikšmę ($Q_3=7,75$ proc.) galima teigti, jog 75 proc. arba trys ketvirtadaliai šakos įmonių vienam pardavimo pajamų eurui teko mažiau nei 0,08 Eur grynojo pelno. Pagal orientacinį Statistikos departamento rodiklio vertinimo lygį 2012 m. analizuojamos ūkio šakos grynojo pardavimo pelningumo kvartilių reikšmės vertinamos tik patenkinamai (nes rodiklio reikšmės mažesnės nei 10 proc.), tačiau matyti, kad ūkio šakoje nebuvo susidurta su tokiais dideliais paklausos pokyčiais su kokiais susidūrė UAB „Danspin“, kai jos grynojo pardavimo pelningumo reikšmė buvo neigiama (-7,93 proc.).

2013 metais UAB „Danspin“ pagal grynojo pardavimo pelningumo rodiklio reikšmę (6,17 proc.) pateko tarp 25 proc. ūkio šakos įmonių, kurių grynojo pardavimo pelningumo rodiklio reikšmės buvo didesnės nei 5,54 proc. ($Q_3=5,54$ proc.). Tokia 2013 m. rodiklio reikšmė rodo, jog analizuojamos įmonės, palyginti tiek su ūkio šakos rodikliu, tiek su 2011 ir 2012 m., veiklos rezultatas pagerėjo. Pagal 2013 m. apskaičiuotą pirmą kvartilio (Q_1) reikšmę galima teigti, kad 25 proc. arba ketvirtadalis tiriamos ūkio šakos įmonių grynojo pardavimo pelningumo rodiklio reikšmės buvo mažesnės nei 2,53 proc. Tuo tarpu pusės analizuojamos šakos įmonių grynojo pardavimo pelningumo rodiklio reikšmės buvo mažesnės nei 3,58 proc. ($Q_2 = 3,58$ proc.) ir tai rodo, jog pusei šakos įmonių vienam pardavimo pajamų eurui teko mažiau nei 0,04 Eur grynojo pelno.

Norint detaliau išanalizuoti veiksnius, nulėmusius grynojo pardavimo pelningumo pasikeitimą per visą analizuojamą 2011–2015 m. laikotarpį, atliekama grynojo pardavimo pelningumo piramidinė analizė. Remiantis atliktos grynojo pardavimo pelningumo piramidinės analizės rezultatais 2.5 paveiksle matyti, jog per analizuojamą (2011–2015 m.) laikotarpį UAB „Danspin“ grynasis pardavimo pelningumas padidėjo 1,21 procentinio punkto. Tam įtakos pirmiausia turėjo ženklesni grynojo pelno augimo pokyčiai (156,53 proc.) nei pardavimo pajamų augimo pokyčiai

(66,10 proc.). Tačiau pastebimos ne tokios reikšmingos pardavimo pelningumo tendencijos, kurias lėmė labai panašus pardavimo pajamų ir savikainos kitimas. Per 2011–2015 m. pardavimo pajamoms padidėjus 66,10 proc., nė kiek ne mažesniu tempu padidėjo ir pardavimo savikaina (58,67 proc.). Toks pardavimo savikainos didėjimas mažino bendrąjį, kartu ir grynąjį pelną bei visus kitus pelningumo rodiklius.

2.5 pav. UAB „Danspin“ grynojo pardavimo pelningumo piramidinė analizė 2011–2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ ataskaitų duomenimis.

Veiklos sąnaudos ir finansinės veiklos sąnaudos tiriamu laikotarpiu padidėjo atitinkamai 139,24 proc. ir 58,03 proc. Šios sąnaudos mažino įmonės grynąjį pelną ir jų pokyčių įtaka buvo neigiama grynajam pelnui. Norint įvertinti savikainos didėjimo priežastis galima išskirti, jog įmonės pardavimo savikainos per 2011–2015 m. padidėjimui įtakos turėjo tiesioginių darbo išlaidų (103,39 proc.) ir pridėtinių gamybos išlaidų (50,51 proc.) padidėjimas. Kaip matyti žaliavų ir medžiagų pokytis 2015 metus palyginti su 2011 m. siekė -43,64 proc., o tai rodo, jog žaliavų ir medžiagų sunaudojimo normos mažėjo. Ženklesniam tiesioginių darbo išlaidų, kurioms priskiriami produkciją gaminančių darbuotojų atlyginimai ir nuo tų atlyginimų priskaičiuotos socialinio draudimo įmokos, padidėjimui įtakos turėjo ir tai, jog per 2011–2015 m. produkciją gaminančių darbuotojų skaičius padidėjo apie 52 proc., t. y. nuo 190 iki 288.

Apibendrinant galima išskirti, kad per 2012 m. prastiems įmonės pardavimo pelningumo rodikliams, bendrajam pelnui bei grynajam nuostoliui įtakos turėjo sumažėję gaminamų verpalų užsakymai, padidėję gamybos kaštai. Dėl šios priežasties suprastėjo įmonės gamybos efektyvumas. Pagal orientacines įmonės rodiklių vertinimo reikšmes UAB „Danspin“ grynasis pardavimo pelningumas 2013 m. ir 2014 m. vertinamas patenkinamai, 2015 m. ir 2011 m. vertinamas nepatenkinamai, o 2012 m. vertinamas blogai. Tačiau palyginti su ūkio šakos vidutiniais grynojo

pardavimo pelningumo rodikliais šis atotrūkis nėra labai didelis, 2013 m. ir 2014 m. UAB „Danspin“ grynojo pardavimo pelningumo rodikliai net viršijo šiuos ūkio šakos rodiklius.

Turto pelningumo analizė. Siekiant įvertinti analizuojamos įmonės ilgalaikio ir trumpalaikio turto panaudojimo efektyvumą, darbe apskaičiuoti UAB „Danspin“ turto pelningumo rodikliai. UAB „Danspin“ turto pelningumo rodiklių dinamika 2011–2015 m. pateikta 2.5 lentelėje.

2.5 lentelė

UAB „Danspin“ turto pelningumo rodiklių, proc. dinamika 2011–2015 m.

Rodiklis	2011 m.	2012 m.	Pokytis 2012- 2011 m.	2013 m.	Pokytis 2013- 2012 m.	2014 m.	Pokytis 2014- 2013 m.	2015 m.	Pokytis 2015- 2014 m.	Pokytis 2015- 2011 m.
Ilgalaikio turto pelningumas	1,72	-4,47	-6,20	3,67	8,14	3,35	-0,31	2,35	-1,01	0,62
Trumpalaikio turto pelningumas	10,54	-71,89	-82,43	67,01	138,90	57,50	-9,51	103,63	46,13	93,09
Viso turto pelningumas	1,48	-4,21	-5,69	3,48	7,69	3,17	-0,31	2,30	-0,87	0,81

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitų duomenimis.

Kaip rodo atlikti tyrimai ir pateikti 2.5 lentelėje duomenys, galima teigti, kad didžiausia ilgalaikio turto pelningumo reikšmė buvo 2013 m., kai siekė 3,67 proc., t. y. vienam įmonės ilgalaikio turto eurui teko 0,04 Eur grynojo pelno. 2012 m. įmonei patyrus nuostolį, šiais metais fiksuojama neigiama ilgalaikio turto pelningumo rodiklio reikšmė (-4,47 proc.). Per visą analizuojamą 2011–2015 m. laikotarpį grynajam pelnui padidėjus 156,53 proc., o ilgalaikiam turtui padidėjus mažesniu tempu – 88,37 proc., ilgalaikio turto pelningumo rodiklis padidėjo 0,62 proc. punkto. Ilgalaikio turto pelningumo rodiklio per 2011–2015 m. padidėjimas atspindi ilgalaikio turto panaudojimo efektyvumo padidėjimą.

Trumpalaikio turto pelningumo rodiklių reikšmės 2013–2015 m. buvo pakankamai didelės: 2013 m. vienam įmonės trumpalaikio turto eurui teko 0,67 Eur grynojo pelno, 2014 m. vienam įmonės trumpalaikio turto eurui teko 0,58 Eur grynojo pelno, o 2015 m. vienam įmonės trumpalaikio turto eurui teko net 1,04 Eur grynojo pelno. Per visą tiriamą 2011–2015 m. laikotarpį trumpalaikio turto pelningumo rodiklio reikšmė padidėjo net 93,09 procentinio punkto. Tokį rodiklio padidėjimą lėmė tai, jog per 2011–2015 m. grynasis pelnas išaugo 156,53 proc., o trumpalaikis turtas sumažėjo 73,90 proc. Toks reikšmingas rodiklio pokytis parodo, kad įmonės trumpalaikio turto naudojimo efektyvumas didėjo.

Viso turto pelningumas parodo tiek ilgalaikio, tiek trumpalaikio turto panaudojimo efektyvumą, vadovų gebėjimą jį valdyti ir kontroliuoti. Pagal Lietuvos Statistikos departamento orientacinį turto pelningumo vertinimo lygį, UAB „Danspin“ viso turto pelningumo rodikliai vertinami nepatenkinamai, nes teigiamos rodiklių reikšmės kito 1,48–3,48 proc. ribose ir neviršijo 8 proc. 2012 metais įmonės turto pelningumas vertinamas blogai, nes rodiklio reikšmė buvo neigiama (-

4,21proc.). Tuo tarpu per 2011–2015 m. grynajam pelnui išaugus 2,4 karto didesniu tempu (156,53 proc.) nei turtui (65,56 proc.), viso turto pelningumo rodiklis padidėjo 0,82 procentinio punkto. Tačiau nedidelės viso turto pelningumo rodiklių reikšmės parodo, kad analizuojamu laikotarpiu įmonės visas turtas nebuvo naudojamas pakankamai efektyviai.

Norint įvertinti veiksnius, darančius įtaką turto pelningumui, darbe pritaikytas Bernstein modelis. Pagal šį modelį du veiksniai: grynas pardavimo pelningumas ir turto apyvartumas, daro tiesioginę įtaką turto pelningumo rodikliui. Skaičiavimų rezultatai pateikti 2.6 lentelėje.

2.6 lentelė

Turto pelningumą lemiančių veiksnių pagal Bernstein modelį vertinimas 2011–2015 m.

	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2011–2015 m. pokytis (kartais)
Turto pelningumas (kartais)	0,0148	-0,0421	0,0348	0,0317	0,0230	0,0082
1) Grynas pardavimo pelningumas (kartais)	0,0222	-0,0793	0,0617	0,0553	0,0342	0,0120
2) Turto apyvartumas (kartais)	0,6685	0,5312	0,5637	0,5731	0,6707	0,0022

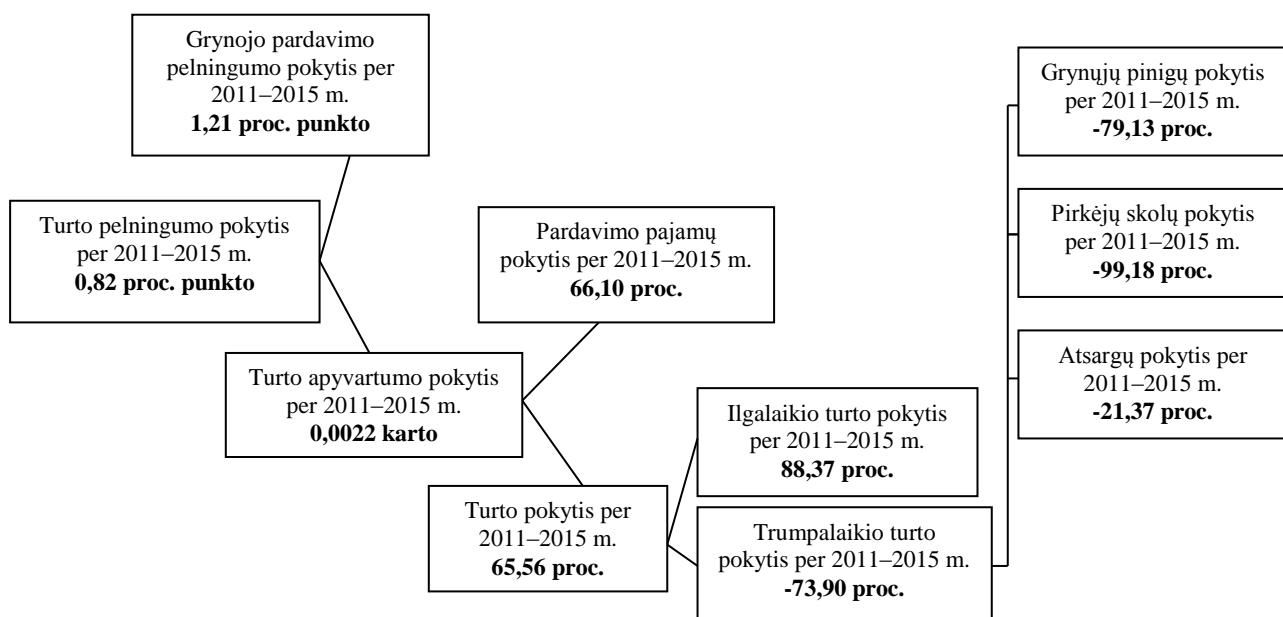
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitų duomenimis.

Iš 2.6 lentelėje pateiktų duomenų matyti, jog per analizuojamą 2011–2015 m. laikotarpį UAB „Danspin“ turto pelningumas padidėjo 0,0082 karto. Tam didžiausios įtakos turėjo grynojo pardavimo pelningumo padidėjimas 0,0120 karto. Turto apyvartumo labai nežymus pagreitėjimas (0,0022 karto) taip pat darė teigiamą įtaką turto pelningumui. Analizuojant metines turto pelningumo reikšmes ir jam įtakos turinčius veiksnius nustatyta, jog didžiausia UAB „Danspin“ turto pelningumo reikšmė buvo 2013 metais. Tam didžiausios įtakos turėjo grynojo pardavimo pelningumo padidėjimas. Per 2013 metus teigiamą, tačiau nežymų poveikį taip pat turėjo turto apyvartumo pagreitėjimas, kuris padidėjo tik 0,0325 karto. 2012 m. turto pelningumo rodiklio reikšmė buvo neigiama. Tam didžiausios įtakos turėjo grynojo pardavimo pelningumo sumažėjimas. Neigiamos įtakos taip pat turėjo turto apyvartumo sulėtėjimas, jis per 2012 metus sulėtėjo 0,1373 karto.

Kadangi iš turto pelningumo lygio kitimo galima spręsti, kaip įmonėje valdomas turtas, o jo analizė padeda nustatyti, kokie veiksniai lemia jo didėjimą arba mažėjimą. Siekiant per analizuojamą 2011–2015 m. laikotarpį įvertinti UAB „Danspin“ turto pelningumą lemiančius veiksnius, veiksniai detalizuojami piramidinės analizės būdu (2.6 pav.). Būtina išskirti, jog grynojo pardavimo pelningumo priežastys jau buvo įvertintos analizuojant grynąjį pardavimo pelningumą (2.5 pav.), todėl pagrindinis dėmesys skiriamas turto apyvartumo nežymų padidėjimą lemiantiems veiksniams.

Iš 2.6 paveiksle pateiktų duomenų matyti, jog UAB „Danspin“ turto pelningumo per 2011–2015 m. padidėjimui didžiausią teigiamą įtaką darė grynojo pardavimo pelningumo padidėjimas

(1,2 proc. punkto). Nežymus turto apyvartumo padidėjimas taip pat darė teigiamą įtaką turto pelningumui.

2.6 pav. UAB „Danspin“ turto pelningumo piramidinė analizė 2011–2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ ataskaitų duomenimis.

Kapitalo pelningumo analizė. Siekiant įvertinti kapitalo panaudojimo efektyvumą, darbe apskaičiuoti akcinio, nuosavo ir pastovaus kapitalo pelningumo rodikliai. Skaičiavimų rezultatai pateikti 2.7 lentelėje.

2.7 lentelė

UAB „Danspin“ kapitalo pelningumo rodiklių, proc. dinamika 2011–2015 m.

Rodiklis	2011 m.	2012 m.	Pokytis 2012-2011 m.	2013 m.	Pokytis 2013-2012 m.	2014 m.	Pokytis 2014-2013 m.	2015 m.	Pokytis 2015-2014 m.	Pokytis 2015-2011 m.
Akcinio kapitalo pelningumas	13,90	-46,91	-60,81	45,40	92,32	51,24	5,84	35,65	-15,59	21,76
Nuosavo kapitalo pelningumas	9,56	-47,67	-57,23	31,57	79,24	26,27	-5,30	15,45	-10,82	5,89
Pastovaus kapitalo pelningumas	9,56	-16,59	-26,16	13,68	30,27	8,62	-5,06	4,88	-3,74	-4,68

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitų duomenimis.

Iš 2.7 lentelėje pateiktų duomenų matyti, jog per 2012 m. ir 2015 m. akcinio kapitalo pelningumo rodiklio reikšmės mažėjo, o 2012–2014 m. akcinio kapitalo pelningumo rodikliams būdinga didėjimo tendencija. Didžiausia akcinio kapitalo pelningumo rodiklio reikšmė stebima 2014 m., tais metais vienam akcininkų investicijų eurui teko 0,51 Eur grynojo pelno. Akcinis kapitalas per visus metus nekito, jis sudarė 813,83 tūkst. eurų, todėl analizuojamas rodiklis didėjo tik dėl grynojo pelno pokyčių. 2012 m. kapitalo pelningumo rodiklių, kaip ir turto pelningumo,

grynojo pardavimo pelningumo rodiklių, reikšmės buvo neigiamos dėl 2012 m. įmonės patirto grynojo nuostolio, kurį lėmė suprastėjęs gamybos efektyvumas. Per 2011–2015 m. akcinio kapitalo pelningumo rodiklio reikšmė padidėjo 21,76 procentinio punkto, o tai reiškia, kad vienam akcininkų investicijų eurui teko 0,22 Eur daugiau grynojo pelno. Šio rodiklio per 2011–2015 m. padidėjimą lėmė grynojo pelno pokyčiai (156,53 proc.), nes akcinis kapitalas per visą tiriamą laikotarpį nekito.

2011–2015 m. laikotarpiu nuosavo kapitalo pelningumo rodiklių reikšmėms, išskyrus per 2013 m., būdinga mažėjimo tendencija. Pagal Lietuvos Statistikos departamento nustatytą orientacinį rodiklių vertinimo lygį nuosavo kapitalo pelningumas 2013 m. vertinamas labai gerai (rodiklis viršijo 30 proc. ribą), 2014 m. – vertinamas gerai (rodiklis kito 20–30 proc. ribose), 2015 m. – vertinamas patenkinamai (rodiklis kito 10–20 proc. ribose), o 2011 m. – vertinamas nepatenkinamai (rodiklis neviršijo 10 proc.). Ne visais metais gerai vertinamos nuosavo kapitalo pelningumo rodiklių reikšmės atspindi, kad ne visais metais įmonės vadovybės darbo efektyvumas naudojant investuotą kapitalą buvo pakankamas. 2015 m. palyginus su 2014 m. nuosavam kapitalus padidėjus 18,28 proc., o grynajam pelnui sumažėjus 30,42 proc., nuosavo kapitalo pelningumo rodiklio reikšmė sumažėjo 10,82 procentinio punkto ir siekė 15,45 proc. Tačiau per visą tiriamą laikotarpį nuosavo kapitalo pelningumo rodiklio reikšmė padidėjo 5,89 procentinio punkto. Tam įtakos turėjo beveik apie 3 kartus didesni grynojo pelno augimo tempai (156,53 proc.) nei nuosavo kapitalo augimo tempai (58,75 proc.).

2011–2015 m. laikotarpiu pastovaus kapitalo pelningumo rodiklių reikšmėms, išskyrus per 2013 m., būdinga mažėjimo tendencija. Mažiausias pastovaus kapitalo pelningumas stebimas 2015 metais, kai rodiklio reikšmė siekė 4,88 proc. 2014–2015 m. pastovaus kapitalo pelningumo sumažėjimui įtakos turėjo tai, jog įmonės pastoviam kapitalui padidėjus 22,86 proc., grynas pelnas sumažėjo 30,42 proc. Pastovaus kapitalo išaugimui per šiuos metus didžiausios įtakos turėjo reikšmingas ilgalaikių įsipareigojimų padidėjimas (112,46 proc.), kurį sąlygojo finansinių skolų ir finansinės nuomos įsipareigojimų išaugimas. Atkreiptinas dėmesys, kad 2011 m. UAB „Danspin“ nuosavo ir pastovaus kapitalo pelningumo rodiklių reikšmės sutampa, nes 2011 m. įmonė neturėjo ilgalaikių įsipareigojimų. Per visą 2011–2015 m. tiriamą laikotarpį pastovaus kapitalo pelningumo rodiklio reikšmė sumažėjo 4,68 procentinio punkto. Tokiam sumažėjimui įtakos turėjo labai ženklus pastovaus kapitalo padidėjimas (402,73 proc.), kuris ženkliu dydžiu viršijo grynojo pelno padidėjimą (156,53 proc.) per šį laikotarpį. Tuo tarpu įmonės pastovaus kapitalo per 2011–2015 m. ženkliam padidėjimui didelės įtakos turėjo ilgalaikių įsipareigojimų atsiradimas. Per analizuojamą laikotarpį pastovaus kapitalo pelningumo rodiklio reikšmės sumažėjimas (4,68 proc. punkto) atspindi, jog įmonės funkcionavimo ir potencialios plėtros lygis mažėjo, o nuosavo kapitalo ir ilgalaikių įsipareigojimų panaudojimo efektyvumas taip pat mažėjo.

Atlikus UAB „Danspin“ pastovaus kapitalo pelningumo rodiklių reikšmių analizę nustatyta, kad per 2011–2015 m. laikotarpį pastovaus kapitalo pelningumas sumažėjo nuo 9,56 proc. iki 4,88 proc., t. y. 4,68 procentinio punkto. Tam įtakos turėjo tokių pagrindinių veiksnių, kaip nuosavo kapitalo, ilgalaikių įsipareigojimų ir grynojo pelno, pokyčiai. Norint įvertinti šių pagrindinių veiksnių pokyčių poveikį pastovaus kapitalo pelningumo pasikeitimui per analizuojamą laikotarpį, grandininių keitimų metodo pagalba atliekamas lemiančių veiksnių apskaičiavimas. Skaičiavimų rezultatai pateikti 2.8 lentelėje.

2.8 lentelė

Veiksnių, darančių įtaką UAB „Danspin“ pastovaus kapitalo pelningumo pasikeitimui 2011–2015 m., apskaičiavimas grandininių keitimų metodu

Keitimai	Grynasis pelnas, Eur	Nuosavas kapitalas, Eur	Ilgalaikiai įsipareigojimai, Eur	Pastovaus kapitalo pelningumas, proc.	Veiksnių įtaka (+/-)
2011 m. duomenys	113107	1182748	0	9,56	
I keitimas	290159	1182748	0	24,53	+14,97
II keitimas	290159	1877635	0	15,45	-9,08
III keitimas	290159	1877635	4068350	4,88	-10,57
Bendras pastovaus kapitalo pelningumo rodiklio pasikeitimas dėl visų veiksnių įtakos					-4,68

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ balanso, pelno (nuostolių) ataskaitų duomenimis ir atliktais skaičiavimais.

Iš 2.8 lentelėje pateiktų duomenų matyti, jog per visą analizuojamą 2011–2015 m. laikotarpį pastovaus kapitalo pelningumo rodiklio pasikeitimui (sumažėjimui 4,68 proc. punkto) teigiamą įtaką darė vieno veiksnio – grynojo pelno pokytis. Grynojo pelno per 2011–2015 m. išaugimas padidino apskaičiuoto pastovaus kapitalo pelningumo reikšmę 14,97 procentinio punkto. Tuo tarpu neigiamą poveikį per šį laikotarpį pastovaus kapitalo pelningumo rodiklio pasikeitimui turėjo dviejų veiksnių: nuosavo kapitalo ir ilgalaikių įsipareigojimų, pokyčiai. Nuosavo kapitalo per 2011–2015 m. padidėjimas 58,75 proc. sumažino apskaičiuoto pastovaus kapitalo pelningumo reikšmę 9,08 procentinio punkto. Reikšmingas ilgalaikių įsipareigojimų 2015 m. palyginti su 2011 m. padidėjimas taip pat sumažino apskaičiuoto pastovaus kapitalo pelningumo reikšmę atitinkamai 10,57 procentinio punkto. Tokie grandininių keitimų metodu apskaičiuoti rezultatai rodo, kad analizuojama įmonė turėtų detaliai įvertinti, kaip efektyviai yra naudojamos skolintos lėšos.

2.3.3. UAB „Danspin“ trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo rodiklių analizė 2011–2015 metais

Įmonės mokumas turi labai didelę reikšmę įmonės veiklai tiek jos veiklos pradžioje, tiek patyrus finansinių nuostolių, tiek įėjimo į rinką metu, tiek padidėjusios konkurencijos atvejais ir pan. Nuo mokumo priklauso įmonės finansinė būklė ir veiklos rezultatai, tolimesnė jos veikla ir kt.

Todėl šioje dalyje atliekama analizuojamos įmonės mokumo rodiklių analizė. Įmonės mokumo rodiklių analizė atliekama pagal ilgalaikio ir trumpalaikio mokumo rodiklius.

Trumpalaikio mokumo rodiklių analizė. Remiantis įmonės balanso duomenimis, apskaičiuoti tokie trumpalaikio mokumo rodikliai: bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas, greitasis trumpalaikio mokumo koeficientas, absoliutus trumpalaikio mokumo koeficientas ir grynasis apyvartinis kapitalas. Skaičiavimų rezultatai pateikti 2.9 lentelėje.

2.9 lentelė

UAB „Danspin“ trumpalaikio mokumo rodiklių dinamika 2011–2015 m.

Rodiklis	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2011–2015 m. pokytis punktais ir proc.
Bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas	0,17	0,08	0,08	0,10	0,05	-0,12
Greitasis trumpalaikio mokumo koeficientas	0,15	0,06	0,07	0,09	0,04	-0,11
Absoliutus trumpalaikio mokumo koeficientas	0,03	0,01	0,08	0,04	0,01	-0,02
Grynasis apyvartinis kapitalas, tūkst. Eur	-5377,22	-6111,01	-6064,57	-6187,72	-5054,99	-5,99 proc.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ balanso ataskaitų duomenimis.

Iš 2.9 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad UAB „Danspin“ bendrojo trumpalaikio mokumo koeficiento reikšmės per 2012 m. ir per 2015 m. sumažėjo atitinkamai 0,09 punkto ir 0,05 punkto, per 2013 m. rodiklio reikšmė išliko pastovi ir siekė 0,08, o per 2014 metus išaugo 0,02 punkto. Pagal Lietuvos Statistikos departamento nustatytą orientacinį rodiklių vertinimo lygį bendrojo trumpalaikio mokumo koeficiento reikšmės visu analizuojamu laikotarpiu yra vertinamos blogai, nes rodiklio reikšmės mažesnės už 1. Tais atvejais, kai rodiklis mažesnis už 1, tai rodo, jog įmonė negali atsiskaityti už savo trumpalaikius įsipareigojimus. Mažiausia bendrojo trumpalaikio mokumo koeficiento reikšmė nustatyta 2015 m. kai ji siekė 0,05, t. y. vienam trumpalaikio įsipareigojimo eurui įmonė turėjo tik 0,05 Eur trumpalaikio turto. Kai kurios įmonės norėdamos pelningiau panaudoti turtą savo įmonės veikloje, nepaiso šio rodiklio mažo dydžio. Tačiau toks įmonių elgesys yra susijęs su didele finansine rizika. Bendrojo trumpalaikio mokumo būklės blogėjimą (-0,12 punkto) per 2011–2015 metus lėmė gerokai ženklesni trumpalaikio turto sumažėjimo tempai nei trumpalaikių įsipareigojimų mažėjimo tempai.

UAB „Danspin“ greitojo trumpalaikio mokumo koeficiento reikšmės visu tiriamu laikotarpiu buvo reikšmingai mažesnės už 1. Remiantis Lietuvos Statistikos departamento nustatyto orientaciniu rodiklių vertinimo lygiu greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas vertinamas blogai, kai rodiklio reikšmė mažesnė už 0,5. Tokios mažos apskaičiuoto rodiklio reikšmės parodo, kad iš įmonės pareikalavus greitai sumokėti savo trumpalaikius įsipareigojimus, ji negalėtų įveikti šio kritinio etapo. Mažiausia greitojo trumpalaikio mokumo koeficiento reikšmė stebima 2015 m., kai ji

siekė 0,04, o tai rodo vienam trumpalaikio įsipareigojimo eurui įmonė turėjo vidutiniškai tik 0,04 Eur greitai realizuojamo trumpalaikio turto. Per 2011–2015 m. greitojo trumpalaikio mokumo koeficiento sumažėjimas 0,11 punkto atspindi UAB „Danspin“ trumpalaikio mokumo situacijos blogėjimą. Palyginus bendrojo trumpalaikio mokumo koeficiento reikšmes su greitojo trumpalaikio mokumo koeficiento reikšmėmis nustatyta, kad 2011–2012 m. skirtumas sudarė 0,02, o 2013–2015 m. – 0,01. Skirtumo nuo 2013 m. sumažėjimą nuo 0,02 iki 0,01 sąlygojo atsargų mažėjimas, pvz., per 2013 m. atsargų sumažėjo 10,30 proc., bei atsargų dalies trumpalaikiame turte mažėjimas. Taip pat svarbu išskirti, kad skirtumas tarp šių dviejų koeficientų nėra didelis, o tokia situacija rodo, kad įmonė neturi didelių problemų dėl atsargų.

Be bendrojo ir greitojo trumpalaikio mokumo koeficientų, buvo apskaičiuotas ir UAB „Danspin“ absoliutus trumpalaikio mokumo koeficientas (2.9 lentelė.). Jis parodo, kokią dalį trumpalaikių įsipareigojimų įmonė gali apmokėti nedelsiant grynaisiais pinigais. 2011–2015 m. laikotarpiu absoliutaus trumpalaikio mokumo koeficiento reikšmės vidutiniškai sudarė 0,03 ir buvo labai mažos. Tai reiškia, kad įmonė analizuojamu laikotarpiu turėjo labai mažai grynųjų pinigų savo trumpalaikiams įsipareigojimams padengti. Tačiau vertinant iš priešingos pozicijos, kad pinigai turi būti įtraukti į apyvartą, aktyviai dalyvauti įvairiose įmonės veiklos srityse, siekiant veiklos plėtros ir efektyvumo augimo, grynųjų pinigų kiekis įmonės kasoje ar banko sąskaitoje taip pat neturi būti pernelyg didelis.

UAB „Danspin“ grynas apyvartinis kapitalas visais tiriamais metais buvo neigiamas. Neigiamos šio rodiklio reikšmės atspindi prastą įmonės trumpalaikį mokumą. Per visą analizuojamą 2011–2015 m. laikotarpį neigiama grynojo apyvartinio kapitalo reikmė sumažėjo 5,99 proc.

Ilgalaikio mokumo rodiklių analizė Siekiant įvertinti UAB „Danspin“ sugebėjimą atsiskaityti už ilgalaikius įsipareigojimus numatytais terminais darbe apskaičiuoti tokie ilgalaikio mokumo rodikliai: bendrasis skolos rodiklis, ilgalaikių skolų ir ilgalaikių skolų apdraustumo koeficientai, finansinio sverto rodiklis (2.10 lentelė). Ilgalaikio mokumo rodikliai apskaičiuoti norint nustatyti analizuojamos įmonės finansavimo šaltinius ir skolų vaidmenį finansavimui, galimybes greičiau apmokėti skolas, numatyti finansinį stabilumą ir veiklos tęstinumą.

2.10 lentelė

UAB „Danspin“ ilgalaikio mokumo rodiklių, proc. ir koef. dinamika 2011–2015 m.

Rodiklis	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2011–2015 m. pokytis
Bendrasis skolos rodiklis	84,50%	89,79%	76,63%	77,27%	74,41%	-10,09 proc. punkto
Ilgalaikių skolų koeficientas	0	0,17	0,14	0,25	0,32	0,32 punkto
Ilgalaikių skolų apdraustumo koeficientas	0	5,69	6,58	3,82	3,04	3,04 punkto
Finansinio sverto rodiklis	0	1,87	1,31	2,05	2,17	2,17 punkto

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ balanso ataskaitų duomenimis

Tiriant ilgalaikio mokumo rodiklius nustatyta, kad per visą analizuojamą laikotarpį UAB „Danspin“ bendrojo skolos rodiklio reikšmės kito intervale nuo 74,41 proc. iki 89,79 proc., o tai pagal Lietuvos Statistikos departamento nustatytą orientacinį rodiklio vertinimo lygį vertinama nepatenkinamai (nes rodiklis visais analizuojamais metais viršijo 70 proc. ribą). 2011–2015 m. laikotarpiu bendrojo skolos rodiklio reikšmės vidutiniškai sudarė 80,52 proc., o tai rodo, kad vienam įmonės turto eurui teko net 0,81 Eur visų įsipareigojimų. Nepaisant to, kad per 2011–2015 m. bendrasis skolos rodiklis sumažėjo 10,09 procentinio punkto, 2015 m. metais jis išliko pakankamai aukštas ir siekė 74,41 proc. Bendrojo skolos rodiklio per 2011–2015 m. sumažėjimą lėmė tai, jog visiems įmonės įsipareigojimams padidėjus 45,78 proc., turtas padidėjo didesniu tempu – 65,56 proc. Daugiausiai įsipareigojimų kiekvienam UAB „Danspin“ turto eurui teko 2012 m., kadangi 89,79 proc. viso turto buvo įsigyta skolintomis lėšomis. Šio rodiklio per 2012 metus padidėjimui 5,29 procentinio punkto reikšmingos įtakos turėjo ilgalaikių įsipareigojimų UAB „Danspin“ balanse atsiradimas. Svarbu pažymėti, kad skolintų lėšų naudojimas pelnui didinti priimtinas tol, kol netrikdo įmonės pusiausvyros. Kuo didesnis bendrasis skolos rodiklis, tuo žemesnis yra įmonės saugumo lygis.

Kadangi 2011 m. UAB „Danspin“ neturėjo ilgalaikių įsipareigojimų, ilgalaikių skolų ir ilgalaikių skolų apdraustumo koeficientų, finansinio sverto rodiklio reikšmės 2011 m. lygios nuliui. Ilgalaikių skolų koeficientas įvertina, kokią dalį įmonės turto sudaro ilgalaikės skolos. 2011–2015 m. laikotarpiu ilgalaikių skolų koeficiento reikšmės vertinamos gerai arba labai gerai, kadangi pagal Lietuvos Statistikos departamento vertinimo metodiką šis koeficientas nesiekė 0,5 ribos. Mažiausia UAB „Danspin“ ilgalaikių skolų koeficiento reikšmė nustatyta 2013 metais – 0,14, o tai reiškia, kad kiekvienam turto eurui tais metais teko mažiausiai ilgalaikių įsipareigojimų per visą tiriamą laikotarpį. Tam įtakos turėjo tai, jog per 2013 metus turto augimo tempai (17,24 proc.) buvo ženkliai didesni nei ilgalaikių įsipareigojimų augimo tempai (2,05 proc.). 2015 m. palyginus su 2011 m. nustatyta, kad UAB „Danspin“ ilgalaikių skolų koeficiento reikšmė padidėjo 0,32 punkto, vadinasi, įmonė per tiriamą laikotarpį prisėmė daugiau ilgalaikių įsipareigojimų ir jos didesnę turto dalį sudarė ilgalaikės skolos.

Per 2013 m. ilgalaikių skolų apdraustumo koeficiento reikšmė padidėjo 0,89 punkto ir 2013 m. siekė 6,58, o per 2014 m. ir 2015 m. – sumažėjo atitinkamai 2,76 ir 0,78 punkto. Per 2013 m. ilgalaikių skolų apdraustumo koeficiento reikšmės padidėjimui (0,89 punkto) įtakos turėjo didesni ilgalaikio turto augimo tempai (18,07 proc.) nei ilgalaikių įsipareigojimų augimo tempai (2,05 proc.). Tuo tarpu per 2014 m. reikšmingam (2,76 punkto), palyginti su kitais analizuojamais metais, šio apskaičiuoto rodiklio sumažėjimui įtakos turėjo ženklus per 2014 m. ilgalaikių įsipareigojimų padidėjimas – 112,46 proc., kai tuo tarpu ilgalaikis turtas padidėjo 23,31 proc. 2011–2015 m.

laikotarpiu ilgalaikių skolų apdraustumo koeficiento reikšmė vidutiniškai sudarė 4,78, o tai rodo, kad 4,78 karto ilgalaikio turto vertės pakaktų apmokėti ilgalaikius įsiskolinimus.

Svarbu išskirti, jog rinkos ekonomikos šalyse rimtai įsiskolinusiomis laikomos tokios įmonės, kurių finansinio svėro rodiklis, apskaičiuojamas kaip ilgalaikių įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo santykis, yra didesnis kaip 0,5. Tai atitinka skolinto (ilgalaikių įsipareigojimų) ir nuosavo kapitalo struktūrą (33,3: 66,7). UAB „Danspin“ finansinio svėro rodiklių reikšmės 2011–2015 m. laikotarpiu vidutiniškai sudarė 1,85, o tai rodo, kad šio rodiklio reikšmės reikšmingai viršijo kritinę (0,5 arba 50 procentų) ribą, kai įmonės laikomos reikšmingai įsiskolinusiomis. Didžiausia UAB „Danspin“ finansinio svėro rodiklio reikšmė nustatyta 2015 metais – 2,17, o tai reiškia, kad įmonės vienam nuosavo kapitalo eurui teko net 2,17 Eur ilgalaikių įsipareigojimų. Finansinio svėro rodiklis dar vadinamas ir finansinės rizikos rodikliu. Kuo didesnė skaitinė rodiklio reikšmė, tuo didesnė ir rizika. Todėl galima daryti išvadą, kad analizuojamu laikotarpiu UAB „Danspin“ finansinė rizika taip pat buvo didelė, nes apskaičiuota rodiklio reikšmė buvo pakankamai didelė.

2.3.4. UAB „Danspin“ veiklos efektyvumo analizė 2011–2015 metais

Kaip efektyviai įmonėje panaudojamas turtas ir vykdomi pardavimai parodo veiklos efektyvumo santykiniai rodikliai.

Turto efektyvumo (apyvartumo) rodiklių analizė. Kadangi turto efektyvumo (apyvartumo) rodikliai yra laikomi vieni iš geriausiai apibūdinančių įmonių veiklos efektyvumą, darbe apskaičiuoti tokie pagrindiniai turto efektyvumo (apyvartumo) rodikliai, kurie pateikti 2.11 lentelėje.

Iš 2.11 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad viso turto apyvartumo (kartais) rodiklio reikšmės analizuojamu laikotarpiu vidutiniškai sudarė 0,60. Pagal Lietuvos Statistikos departamento nustatytą orientacinį lygį gamybos įmonių viso turto apyvartumo (kartais) rodiklis vertinamas labai gerai, jei jo reikšmė didesnė nei 2, o patenkinamai, jeigu jo reikšmė lygi 1. Kadangi visais analizuojamai metais UAB „Danspin“ turto apyvartumo (kartais) rodiklio reikšmės buvo mažesnės už 1 reikšmę, tai įmonės viso turto apyvartumo (kartais) rodiklio reikšmės vertinamos nepatenkinamai. Mažiausia viso turto apyvartumo rodiklio reikšmė įmonėje buvo 2012 metais, kai vienas turto euras sukūrė tik 0,53 Eur pardavimo pajamų. Viso turto apyvartumo (kartais) per 2012 metus lėtėjimą (0,14 punkto) lėmė pardavimo pajamų sumažėjimas 5,59 proc., kai tuo tarpu visas turtas išaugo 18,81 proc. Vadinasi, tais metais įmonės turto panaudojimo efektyvumas pardavimo procesui užtikrinti buvo pats mažiausias.

UAB „Danspin“ turto efektyvumo (apyvartumo) rodiklių dinamika 2011–2015 m.

Rodiklis	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2011–2015 m. pokytis
Viso turto apyvartumas (kartais)	0,67	0,53	0,56	0,57	0,67	0 punkto
Trumpalaikio turto apyvartumas (kartais)	4,76	9,07	10,87	10,39	30,27	25,51 punkto
Atsargų apyvartumas (kartais)	44,09	37,42	45,32	77,69	88,97	44,88 punkto
Atsargų apyvartumas (dienomis)	8,28	9,75	8,05	4,70	4,10	-4,18 dienos
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas (kartais)	15,60	14,25	18,71	24,02	62,12	46,52 punkto
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas (dienomis)	23,40	25,61	19,51	15,20	5,88	-17,52 dienos
Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas (kartais)	30,52	33,41	14,33	30,60	49,87	19,35 punkto
Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas (dienomis)	11,96	10,93	25,47	11,93	7,32	-4,64 dienos
Ilgalaikio turto apyvartumas (kartais)	0,78	0,56	0,59	0,61	0,69	-0,09 punkto
Kapitalo apytakos ciklas (dienomis)	43,64	46,29	53,03	31,82	17,30	-26,34 dienos

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitų duomenimis.

Visai kita situacija stebima tiriant UAB „Danspin“ trumpalaikio turto apyvartumo (kartais) rodiklių reikšmes, kurios 2011–2015 metais buvo pakankamai didelės. UAB „Danspin“ trumpalaikis turtas per visą tiriamą laikotarpį dažniausiai buvo atnaujinamas 2013 m. (10,87 karto per metus), 2014 m. (10,39 karto per metus) ir 2015 m. Atkreiptinas dėmesys, kad 2015 metais įmonė savo trumpalaikį turtą atnaujindavo net 30,27 karto per metus. Per visą tiriamą 2011–2015 m. laikotarpį trumpalaikiam turtui sumažėjus 73,90 proc., o pardavimo pajamoms išaugus 66,10 proc., įmonės trumpalaikis turtas buvo atnaujinamas 25,51 karto daugiau.

UAB „Danspin“ atsargų apyvartumo (kartais) rodiklio reikšmės visais analizuojamais metais buvo pakankamai didelės. Tai rodo, kad atsargos įmonėje buvo atnaujinamos labai greitai. Efektyviausiai įmonės atsargos buvo valdomos 2015 metais, kai jos buvo atnaujintos 88,97 karto per metus arba per 4,10 dienos. 2013–2014 m. įmonės atsargoms sumažėjus 27,28 proc., o pardavimo savikainai išaugus 24,68 proc., ženkliai padidėjo atsargų (kartais) rodiklio reikšmė (32,37 karto per metus) ir 2014 metais siekė 77,69, t. y. atsargos įmonėje buvo atnaujinamos 77,69 karto per metus. 2014 m. atsargų apyvartumo (dienomis) rodiklio reikšmė rodo, kad atsargos įmonėje buvo atnaujinamos per 4,70 dienos. Per visą tiriamą laikotarpį stebimas atsargų apyvartumo (dienomis) rodiklio reikšmės pagreitėjimas 4,18 dienos. Tokį rodiklio reikšmės pagreitėjimą lėmė per šį laikotarpį išaugusi pardavimo savikaina (58,67 proc.) ir sumažėjusios

atsargos (-1,10 proc.). Todėl galima teigti, jog įmonėje visu tiriamu laikotarpiu buvo taikoma efektyvi atsargų valdymo politika.

UAB „Danspin“ debitorinio įsiskolinimo apyvartumo (kartais) rodiklių reikšmės kito intervale nuo 14,25 iki 62,12. 2011–2015 m. laikotarpiu pirkėjai atsiskaitydavo su įmone vidutiniškai per 17,92 dienos arba per vienerius metus gautinos sumos buvo vidutiniškai gražinamos apie 26,94 karto per metus. Pirkėjai savo skolas UAB „Danspin“ visais analizuojamais metais apmokėdavo pakankamai greitai, nes skolininkų atsiskaitymas nesiekė 30 dienų, o tai pagal Lietuvos Statistikos departamento nustatytą orientacinį koeficiento lygį vertinama labai gerai. Debitorinio įsiskolinimo apyvartumo (dienomis) rodiklių reikšmėms 2012–2015 m. būdinga mažėjimo tendencija, kuri taip pat atspindi gerėjančią įmonės situaciją. Per 2015 metus pardavimo pajamoms išaugus 12,43 proc., o per vienerius metus gautinoms sumoms sumažėjus 56,53 proc., debitorinio įsiskolinimo apyvartumo (dienomis) rodiklio reikšmė, palyginti su kitais analizuojamo laikotarpio metais, reikšmingai sumažėjo (9,32 punkto) ir 2015 m. siekė 5,88 dienos, t. y. pirkėjai atsiskaitydavo su įmone per 5,88 dienos. Per visą analizuojamą laikotarpį pirkėjai atsiskaitydavo su įmone apie 18 dienų greičiau.

UAB „Danspin“ kreditorinio įsiskolinimo apyvartumo (kartais) rodiklių reikšmės 2013-2015 m. kito intervale nuo 14,33 iki 49,87. Apskaičiuotas kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas parodo, per kiek laiko įmonė padengia savo skolas tiekėjams. Visais analizuojamais metais UAB „Danspin“ su tiekėjais atsiskaitydavo per ženkliai trumpą laikotarpį, kuris nesiekė nei 1 mėnesio. Greičiausiai su tiekėjais analizuojama įmonė atsiskaitė 2012 m. ir 2015 m., kai kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas buvo mažesnis nei 11 dienų. Per 2013 m. kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas sulėtėjo 19,08 karto per metus arba įmonė su tiekėjais atsiskaitydavo apie 15 dienų ilgiau. Tokį rodiklio blogėjimą per 2013 metus lėmė tai, jog skolos tiekėjams išaugo didesniu tempu (189,97 proc.) nei pardavimo pajamų augimo tempas (24,39 proc.). Tačiau nepaisant to, jog kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas per 2013 m., palyginti su 2012 m., sulėtėjo, 2013 m. kreditorinio įsiskolinimo apyvartumo (dienomis) rodiklio reikšmė buvo pakankamai maža (25,47), t. y. UAB „Danspin“ su tiekėjais atsiskaitydavo per 25,47 dienos. Per visą 2011–2015 m. laikotarpį kreditorinių įsiskolinimo apyvartumo (kartais) pagreitėjimas 19,35 punkto rodo, kad UAB „Danspin“ skolų tiekėjams apmokėjimas buvo valdomas efektyviai.

Ilgalaikio turto apyvartumo (kartais) rodiklių reikšmės 2011–2015 m. laikotarpiu vidutiniškai sudarė 0,65. Visais analizuojamais metais ilgalaikio turto apyvartumo (kartais) rodiklių reikšmės neviršijo 1 reikšmės, o tai pagal Lietuvos Statistikos departamento nustatytą orientacinį gamybos įmonių lygį vertinama nepatenkinamai. Ilgalaikio turto apyvartumas per 2012 metus sumažėjo 0,22 punkto, o 2013–2015 m. ilgalaikio turto apyvartumas pradėjo greitėti. Mažiausia ilgalaikio turto apyvartumo rodiklio reikšmė įmonėje buvo 2012 metais, kai vienas ilgalaikio turto euras sukūrė tik

0,56 Eur pardavimo pajamų. Per analizuojamus metus ilgalaikio turto apyvartumo sulėtėjo 0,09 punkto, o tai rodo, kad įmonės ilgalaikio turto valdymo efektyvumo lygis sumažėjo.

Kapitalo apyvartos ciklo dienomis rodiklis parodo, kad nagrinėjamos įmonės ciklą 2011 m. sudaro 43,64 dienos, 2012 m. – 46,29 dienos, 2013 m. – 53,03 dienos, 2014 m. – 31,82 dienos, o 2015 m. – 17,30 dienos. Per visą 2011–2015 m. laikotarpį kapitalo apyvartos ciklo dienomis rodiklis sumažėjo 26,34 dienų, o tai rodo gerėjančią kapitalo apyvartos ciklo dienomis situaciją.

Sąnaudų lygio rodiklių analizė. Įmonių veiklos efektyvumas priklauso net tik nuo turto apyvartumo, bet ir nuo sąnaudų apimties. Be sąnaudų negali būti uždirbama pajamų, jos yra esminė veiklos dalis. Todėl toliau darbe atliekama tiriamos įmonės sąnaudų lygio rodiklių analizė 2011–2015 metais. UAB „Danspin“ pardavimo savikainos lygio, veiklos sąnaudų vienam pardavimo pajamų piniginiam vienetui, finansinės ir investicinės veiklos sąnaudų vienam pardavimo pajamų piniginiam vienetui rodiklių dinamika 2011–2015 m. pateikta 2.12 lentelėje.

2.12 lentelė

UAB „Danspin“ sąnaudų lygio rodiklių, proc. dinamika 2011–2015 m.

Rodiklis	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2011–2015 m. pokytis proc. punktais
Pardavimo savikainos lygis	87,91	96,32	84,11	83,36	83,97	-3,94
Veiklos sąnaudos vienam pardavimo pajamų piniginiam vienetui	6,06	8,59	7,04	6,99	8,73	2,67
Finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos vienam pardavimo pajamų piniginiam vienetui	3,35	3,14	2,29	3,23	3,19	-0,16

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitų duomenimis.

Iš 2.12 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad analizuojamu 2011–2015 m. laikotarpiu, išskyrus 2012 m., įmonės pardavimo savikainos lygis buvo normos ribose, t. y. kito nuo 50 proc. iki 90 proc. 2012 m. stebima aukšta rodiklio reikšmė (96,32 proc.), viršijanti 90 proc. ribą, parodo, kad per 2012 m. įmonė turėjo išlaidų kontroliavimo problemų, veiklos efektyvumo problemų. Aukšta rodiklio reikšmė taip pat atspindi, kad per 2012 m. įmonė susidūrė su didesne verslo rizika. Per visą analizuojamą 2011–2015 m. laikotarpį pardavimo savikainos lygis sumažėjo 3,94 proc. punktais. Tokį rodiklio sumažėjimą lėmė didesni pardavimo pajamų augimo tempai (66,10 proc.) nei pardavimo savikainos augimo tempai (58,67 proc.). 2011–2015 m. laikotarpiu vidutiniškai 87 centai pardavimo savikainos teko vienam pardavimo pajamų eurui.

Tiriant veiklos sąnaudų vienam pardavimo pajamų piniginiam vienetui rodiklius nustatyta, kad šio rodiklio dinamikai būdingi svyravimai. Per 2012 m. ir per 2015 m. veiklos sąnaudos vienam pardavimo pajamų piniginiam vienetui išaugo atitinkamai 2,53 procentinio punkto ir 1,74 procentinio punkto. Šio rodiklio išaugimas 2012 m. ir 2015 m. gali rodyti, kad įmonėje nebuvo vykdomas efektyvus išlaidų mažinimas. Tačiau per 2013 m. ir 2014 m. pastebimas šio rodiklio sumažėjimas atitinkamai 1,55 procentinio punkto ir 0,05 procentinio punkto. Veiklos sąnaudų vienam pardavimo pajamų piniginiam vienetui rodiklių sumažėjimas per 2013 m. ir 2014 m. atspindi, kad įmonėje pakankamai gerai veikė taikoma išlaidų mažinimo politika. Tačiau per visą tiriamą 2011–2015 m. laikotarpį veiklos sąnaudos vienam pardavimo pajamų piniginiam vienetui išaugo 2,67 proc. punkto.

Finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos vienam pardavimo pajamų eurui 2011–2015 m. laikotarpiu vidutiniškai sudarė 3,04 proc. Per visą tiriamą laikotarpį finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos vienam pardavimo pajamų eurui sumažėjo 0,16 proc. punkto. Įmonės finansinės ir investicinės veiklos sąnaudas analizuojamu laikotarpiu sudarė palūkanų sąnaudos, susijusios su įmonės paskolomis.

Pagrindiniu sąnaudų lygio rodikliu yra laikomas pardavimo savikainos lygis. Todėl toliau darbe atliekama detali šio rodiklio analizė. Grandinių keitimų metodo pagalba siekta nustatyti, kokią įtaką pardavimo pajamų ir parduotų prekių savikainos pasikeitimas turėjo parduotų prekių savikainos vienam pardavimo pajamų eurui. Siekiant atlikti išsamią analizę, UAB „Danspin“ dviejų veiksmų: pardavimo pajamų ir savikainos, pokyčių poveikis parduotų prekių savikainos vienam pardavimo pajamų eurui analizuojamas kiekvienais tiriamo 2011–2015 m. laikotarpio metais. UAB „Danspin“ pardavimo pajamų ir savikainos pokyčių įtakos apskaičiavimas grandinių keitimų metodu 2011–2012 m. pateiktas 2.13 lentelėje.

2.13 lentelė

UAB „Danspin“ pardavimo pajamų ir savikainos pokyčių įtakos apskaičiavimas grandinių keitimų metodu 2011–2012 m.

Keitimai	Pardavimo pajamos, mln. Eur	Pardavimo savikaina, mln. Eur	Parduotų prekių savikaina vienam pardavimo pajamų eurui	Veiksnių įtaka
Baziniai metai (2011 m.)	5,10	4,49	0,88	-
I keitimas	4,82	4,49	0,93	+0,05
II keitimas	4,82	4,64	0,96	+0,03
Bendras parduotų prekių savikainos vienam pardavimo pajamų eurui rodiklio pasikeitimas dėl abiejų veiksmų įtakos				+0,08

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ pelno (nuostolių) ataskaitų duomenimis ir atliktais skaičiavimais.

Iš 2.13 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad abu veiksniai: pardavimo pajamų ir savikainos pokyčiai, didino parduotų prekių savikainos vienam pardavimo pajamų eurui rodiklio reikšmę. Dėl

įmonės pardavimo pajamų sumažėjimo (-5,49 proc.) per 2012 metus šis rodiklis padidėjo (0,05) ir siekė 0,93, t. y. 93 centai pardavimo savikainos teko vienam pardavimo pajamų eurui. Dėl pardavimo savikainos padidėjimo per 2012 metus šis rodiklis taip pat padidėjo, ir dabar jau 96 centai pardavimo savikainos teko vienam pardavimo pajamų eurui. Toks šių veiksnių padidėjimas lėmė bendrą šio rodiklio reikšmės padidėjimą 0,08. Toks šio rodiklio neigiamas pasikeitimas atspindi, kad per 2012 metus įmonės vadovybei reikėjo stengtis didinti pardavimo pajamų apimtį arba ieškoti galimybių sumažinti pardavimo savikainos augimo tempus.

UAB „Danspin“ pardavimo pajamų ir savikainos pokyčių įtakos apskaičiavimas grandininių keitimų metodu 2012–2013 m. pateiktas 2.14 lentelėje. Per 2012–2013 m. stebimas tiek pardavimo pajamų, tiek pardavimo savikainos padidėjimas atitinkamai 24,39 proc. ir 8,62 proc.

2.14 lentelė

UAB „Danspin“ pardavimo pajamų ir savikainos pokyčių įtakos apskaičiavimas grandininių keitimų metodu 2012–2013 m.

Keitimai	Pardavimo pajamos, mln. Eur	Pardavimo savikaina, mln. Eur	Parduotų prekių savikaina vienam pardavimo pajamų eurui	Veiksnių įtaka
Baziniai metai (2012 m.)	4,82	4,64	0,96	-
I keitimas	5,99	4,64	0,77	-0,19
II keitimas	5,99	5,04	0,84	+0,07
Bendras parduotų prekių savikainos vienam pardavimo pajamų eurui rodiklio pasikeitimas dėl abiejų veiksnių įtakos				-0,12

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ pelno (nuostolių) ataskaitų duomenimis ir atliktais skaičiavimais.

2.14 lentelėje pateikti duomenys rodo, kad 2012–2013 m. vieno veiksnio pokytis mažino parduotų prekių savikainos vienam pardavimo pajamų eurui rodiklio reikšmę, o kito – priešingai – didino. Dėl įmonės pardavimo pajamų padidėjimo 1,17 mln. Eur 2012–2013 m. šis rodiklis sumažėjo (0,19) ir siekė 0,77, t. y. 77 centai pardavimo savikainos teko vienam pardavimo pajamų eurui. Tačiau pardavimo savikainos padidėjimas 0,4 mln. Eur per 2013 metus padidino šį rodiklį ir jau 84 centai pardavimo savikainos teko vienam pardavimo pajamų eurui. Toks dviejų tiriamų veiksnių poveikis sąlygojo bendrą šio rodiklio reikšmės sumažėjimą 0,12. Taigi per 2013 m. pagal apskaičiuoto rodiklio reikšmę galima teigti, kad įmonei pavyko pasiekti didesnių pardavimo pajamų padidinimo tempų ir mažesnių pardavimo savikainos augimo tempų.

UAB „Danspin“ pardavimo pajamų ir savikainos pokyčių įtakos parduotų prekių savikainos vienam pardavimo pajamų eurui 2013–2014 m. apskaičiavimas pateiktas 2.15 lentelėje. Per 2014 metus fiksuojamas tiek įmonės pardavimo pajamų, tiek pardavimo savikainos padidėjimas, todėl tikslinga įvertinti, koks bendras abiejų šių veiksnių poveikis parduotų prekių savikainos vienam pardavimo pajamų eurui. Svarbu išskirti, kad 2013–2014 m. pardavimo pajamų padidėjimo tempai (25,80 proc.) buvo labai panašūs su pardavimo savikainos padidėjimo tempais (24,68 proc.).

UAB „Danspin“ pardavimo pajamų ir savikainos pokyčių įtakos apskaičiavimas grandinių keitimų metodu 2013–2014 m.

Keitimai	Pardavimo pajamos, mln. Eur	Pardavimo savikaina, mln. Eur	Parduotų prekių savikaina vienam pardavimo pajamų eurui	Veiksnių įtaka
Baziniai metai (2013 m.)	5,99	5,04	0,84	-
I keitimas	7,54	5,04	0,67	-0,17
II keitimas	7,54	6,28	0,84	+0,17
Bendras parduotų prekių savikainos vienam pardavimo pajamų eurui rodiklio pasikeitimas dėl abiejų veiksnių įtakos				0

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ pelno (nuostolių) ataskaitų duomenimis ir atliktais skaičiavimais.

Pagal 2.15 lentelėje pateiktus duomenis galima teigti, kad per 2014 m. pardavimo pajamų veiksnio pokytis mažino parduotų prekių savikainos vienam pardavimo pajamų eurui rodiklio reikšmę, o pardavimo savikainos veiksnio pokytis – didino. Dėl įmonės pardavimo pajamų per 2014 metus padidėjimo 25,80 proc. šis rodiklis sumažėjo 0,17. Jis sudarė 0,67, o tai rodo, kad 67 centai pardavimo savikainos teko vienam pardavimo pajamų eurui. Tačiau dėl pardavimo savikainos per 2014 metus padidėjimo 24,68 proc. parduotų prekių savikainos vienam pardavimo pajamų eurui rodiklis padidėjo 0,10 ir siekė 0,84. Tai padidino šį rodiklį ir dabar jau 84 centai pardavimo savikainos teko vienam pardavimo pajamų eurui. Tačiau šių dviejų veiksnių poveikis bendram šio rodiklio pasikeitimui buvo neutralus, t.y. pardavimo pajamų padidėjimas sumažino šį rodiklį 0,17, o pardavimo savikainos padidėjimas padidino tokiu pačiu dydžiu (0,17). Tokia šio rodiklio situacija atspindi, kad per 2014 metus įmonė didino pardavimo pajamų tempus, bet ir tuo pačiu ieškojo būdų sumažinti pardavimo savikainos augimo tempus.

UAB „Danspin“ pardavimo pajamų ir savikainos pokyčių įtakos apskaičiavimas grandinių keitimų metodu 2014–2015 m. pateiktas 2.16 lentelėje. Per 2015 metus stebimas tiek pardavimo pajamų, tiek pardavimo savikainos padidėjimas atitinkamai 12,43 proc. arba 0,94 mln. Eur ir 13,25 proc. arba 0,84 mln. Eur.

2.16 lentelė

UAB „Danspin“ pardavimo pajamų ir savikainos pokyčių įtakos apskaičiavimas grandinių keitimų metodu 2014–2015 m.

Keitimai	Pardavimo pajamos, mln. Eur	Pardavimo savikaina, mln. Eur	Parduotų prekių savikaina vienam pardavimo pajamų eurui	Veiksnių įtaka
Baziniai metai (2014 m.)	7,54	6,28	0,83	-
I keitimas	8,48	6,28	0,74	-0,09
II keitimas	8,48	7,12	0,84	+0,10
Bendras parduotų prekių savikainos vienam pardavimo pajamų eurui rodiklio pasikeitimas dėl abiejų veiksnių įtakos				+0,01

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ pelno (nuostolių) ataskaitų duomenimis ir atliktais skaičiavimais.

Iš 2.16 lentelėje pateiktų duomenų matyti, pardavimo pajamų veiksnio pokytis mažino parduotų prekių savikainos vienam pardavimo pajamų eurui rodiklio reikšmę, o pardavimo savikainos veiksnio pokytis – priešingai – didino. Dėl įmonės pardavimo pajamų padidėjimo per 2015 metus šis rodiklis sumažėjo, t. y. tik 74 centai pardavimo savikainos teko vienam pardavimo pajamų eurui. Tačiau pardavimo savikainos per 2015 metus padidėjimas (13,25 proc.) padidino šį rodiklį ir jau 84 centai pardavimo savikainos teko vienam pardavimo pajamų eurui. Toks abiejų veiksnių poveikis lėmė, kad bendrai parduotų prekių savikainos vienam pardavimo pajamų eurui rodiklio reikšmė padidėjo 0,01, t. y. dėl dviejų veiksnių įtakos parduotų prekių savikaina vienam pardavimo pajamų eurui padidėjo 1 centu. Remiantis apskaičiuotu rezultatu, galima išskirti, jog įmonei per 2015 metus reikėjo stengtis arba dar sparčiau didinti pardavimo pajamų apimtį, arba ieškoti galimybių sumažinti pardavimo savikainos augimo tempus.

Darbo išteklių rodiklių analizė. Įmonės veiklos efektyvumą taip pat parodo efektyvus darbo išteklių panaudojimas. Darbe apskaičiuoti tokie darbo išteklių rodikliai: darbo našumas, darbuotojų darbo imlumas, vieno darbininko vidutinis metinis išdirbis. Skaičiavimų rezultatai pateikti 2.17 lentelėje.

2.17 lentelė

UAB „Danspin“ darbo išteklių rodiklių dinamika 2011–2015 m.

Rodiklis	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2011–2015 m. pokytis punktais
Darbo našumas, t	27,93	26,57	22,37	21,26	19,82	-8,11
Darbininkų darbo imlumas, val.	54,34	60,51	66,39	73,33	82,75	28,41

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ ataskaitų duomenimis.

Tiriant UAB „Danspin“ darbo našumo rodiklių dinamiką 2011–2015 m. matyti, kad darbo našumo rodiklių reikšmėms būdinga mažėjimo tendencija. 2011–2015 m. mažėjančios darbo našumo rodiklių reikšmės parodo, kad pagamintos produkcijos kiekis, tenkantis vidutiniam sąrašiniam darbininkų skaičiui mažėjo. Per visą tiriamą laikotarpį darbo našumo rodiklio reikšmė sumažėjo 8,11 punkto.

Darbininkų darbo imlumo rodiklių reikšmėms 2011–2015 m. laikotarpiu būdinga didėjimo tendencija. Ši rodiklio didėjimo tendencija atspindi, kad darbininkų dirbtas laikas, tenkantis pagamintai produkcijai, didėjo. Per visą tiriamą laikotarpį darbininkų darbo imlumo rodiklių reikšmė padidėjo 28,41 punkto, kas rodo blogėjančią darbo išteklių situaciją.

Darbo rodiklių pokyčiai tam tikru mastu veikia įmonės pagamintos produkcijos apimtį pokyčius. Todėl tikslinga įvertinti, kaip tiriamu laikotarpiu UAB „Danspin“ produkcijos apimtį pokyčius veikė tokių analizuojamų darbo rodiklių kaip: darbininkų skaičiaus, vieno darbininko per

metus dirbtų dienų skaičiaus ir dirbtų valandų skaičiaus bei vieno darbininko valandinio išdirbio (našumo) pokyčiai. Siekiant įvertinti, kokią įtaką produkcijos apimtys pasikeitimui vertine išraiška per kiekvienus tiriamus metus ir per visą laikotarpį (2011–2015 m.) turėjo kiekvienas iš analizuojamų keturių darbo rodiklių pasikeitimas, tam panaudotas absoliučių skirtumų metodas. Skaičiavimams naudoti duomenys ir atlikti skaičiavimai pateikti 9 priede, o skaičiavimų rezultatai susisteminti 2.18 lentelėje.

2.18 lentelė

UAB „Danspin“ produkcijos apimtys pokyčiai (eurais) dėl darbo rodiklių pasikeitimo įtakos 2011–2015 m.

Rodiklis	2011-2012 m.	2012-2013 m.	2013-2014 m.	2014-2015 m.	2011-2015 m.
1) Dėl darbininkų skaičiaus pasikeitimo	-268563	1418451	1363113	52718	2631916
2) Dėl vieno darbininko per metus dirbtų dienų skaičiaus pasikeitimo	286517	-476145	365262	395341	622280
3) Dėl vieno darbininko per dieną dirbtų valandų skaičiaus pasikeitimo	0	0	0	0	0
4) Dėl vieno darbininko valandinio išdirbio (našumo) pasikeitimo	-303267	232869	-182312	489074	118861
Produkcijos apimtys pokytis (Eur) dėl visų keturių veiksnių pasikeitimo	-285313	1175174	1546063	937133	3373057

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ ataskaitų duomenimis.

Iš 2.18 lentelėje pateiktų absoliučių skirtumų metodu įvertintų reikšmių matyti, kad 2011–2012 m. dviejų veiksnių pasikeitimas: darbininkų skaičiaus ir jų išdirbio sumažėjimas mažino pagamintos produkcijos apimtys pokytį atitinkamai 268,56 ir 303,27 tūkst. Eur. Tuo tarpu vieno darbininko per metus dirbtų dienų skaičiaus padidėjimas didino (286,52 tūkst. Eur) faktišką pagamintos produkcijos apimtys pokytį. Taigi remiantis atliktais skaičiavimais galima nurodyti, jog, jeigu įmonėje per 2012 m. nesumažėtų darbininkų skaičius ir jų išdirbis (našumas), būtų pagaminta 571,83 tūkst. Eur (268,56 tūkst. Eur + 303,27 tūkst. Eur) daugiau produkcijos. Būtina išskirti, jog vieno darbininko per dieną dirbtų valandų skaičius visu tiriamu laikotarpiu nesikeitė ir sudarė 7,5 val. (įmonėje dirbama trim pamainomis), todėl šio darbo rodiklio nekeitimas analizuojamu laikotarpiu neturėjo įtakos produkcijos apimtys pokyčiui.

Per 2013 metus produkcijos apimtys pokyčiui didžiausią įtaką turėjo darbininkų skaičiaus padidėjimas (nuo 180 iki 233), kuris padidino pagamintos produkcijos apimtys pokytį 1418,45 tūkst. Eur. Teigiamą poveikį per šiuos metus taip pat turėjo vieno darbininko valandinio išdirbio

(našumo) padidėjimas, kuris didino faktišką pagamintos produkcijos apimties pokytį (232,87 tūkst. Eur). Vieno darbininko per metus dirbtų dienų skaičiaus sumažėjimas turėjo mažinamąjį poveikį (-476,15 tūkst. Eur) produkcijos apimties pokyčiui. Per 2014 m. tik vienas veiksnys – vieno darbininko valandinio išdirbio (našumo) sumažėjimas, turėjo neigiamą įtaką produkcijos apimties pokyčiui. Šis išdirbio sumažėjimas nuo 17,3 iki 16,9 Eur/darbo valandai mažino pagamintos produkcijos apimties pokytį 182,31 tūkst. Eur. Tuo tarpu darbininkų skaičiaus ir vieno darbininko per dieną dirbtų valandų skaičiaus padidėjimas per 2014 metus didino pagamintos produkcijos apimties pokytį atitinkamai 1363,11 ir 365,26 tūkst. Eur. 2014–2015 m. visų analizuojamų darbo rodiklių, išskyrus vieno darbininko per dieną dirbtų valandų skaičiaus rodiklį, pokyčiai turėjo teigiamos įtakos UAB „Danspin“ produkcijos apimties pokyčiui. Didžiausią produkcijos apimties pokytį – 489,07 tūkst. Eur per 2015 m. lėmė vieno darbininko valandinio išdirbio (našumo) pasikeitimas, t. y. jis padidėjo nuo 16,9 iki 17,9 Eur/darbo valandai.

Per visą analizuojamą laikotarpį (2011–2015 m.) visų apskaičiuotų darbo rodiklių, išskyrus vieno darbininko per dieną dirbtų valandų skaičiaus rodiklį, pokyčiai turėjo teigiamą poveikį UAB „Danspin“ produkcijos apimties pokyčiui. Reikšmingiausiu veiksniu iš analizuojamų darbo rodiklių gali būti laikomas darbininkų skaičiaus padidėjimas nuo 190 iki 288, nes jis didino pagamintos produkcijos apimties pokytį net 2631,92 tūkst. Eur. Kitų dviejų veiksnių: vieno darbininko per metus dirbtų dienų skaičiaus ir vieno darbininko valandinio išdirbio (našumo) padidėjimas taip pat didino pagamintos produkcijos apimties pokytį atitinkamai 622,28 ir 118,86 tūkst. Eur.

3. UAB „DANSPIN“ VEIKLOS OPTIMIZAVIMO EKONOMINIS PAGRINDIMAS

3.1. UAB „Danspin“ veiklos optimizavimo galimybės

Siekiant atlikti UAB „Danspin“ veiklos optimizavimo pagrindimą, tam pasitelkta panaudoti ribinę analizę. Kadangi UAB „Danspin“ pajamų struktūroje pačią didžiausią dalį sudaro pajamos iš verpalo gamybos ir verpalo gamybos pardavimai turi reikšmingą įtaką įmonės veiklos rezultatams, dėl šios priežasties šio gaminio duomenys naudojami ribinei analizei.

Ribinės analizės atlikimas. Įmonės pelnas maksimizuojamas, kai ribinės pajamos lygios ribiniams kaštams. Norint nustatyti UAB „Danspin“ pagrindinio gaminio – verpalo gamybos – optimalią gamybos apimtį, pirmiausia įvertinamos gamybos verpalo ribinės pajamos ir ribinės išlaidos. Tai atliekama panaudojant mažiausių kvadratų metodą. Mažiausių kvadratų metodo pagalba surandamos verpalo gamybos ribinės pajamos ir ribinės išlaidos, kurias sulyginus įvertinama optimali gamybos apimtis. 3.1 lentelėje pateikti verpalo gamybos pagaminti metiniai kiekiai, gamybos išlaidos, pardavimo pajamos ir šio gaminio kainos. Būtina pažymėti, kad 2013 m. ir 2015 m. verpalo gamybos kainos per šiuos metus kito, todėl buvo apskaičiuotos 2013 m. ir 2015 m. vidutinės kainos.

3.1 lentelė

UAB „Danspin“ verpalo gamybos duomenys ribinei analizei 2011–2015 m.

Rodikliai	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.
Verpalo pagamintas kiekis, tonomis (Q)	5176,8	4618,2	5155,2	4817,8	5084,5
Verpalo gamybos kaina (Eur už toną) (P)	940	940	1070	1090	1170
Gamybos išlaidos, Eur (S)	4409186	4502870	4942469	5095870	5687959
Pardavimo pajamos, Eur	4868448	4634012	5428859	5164747	5813496

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ ataskaitų duomenimis ir atliktais skaičiavimais.

Remiantis 3.1 lentelėje pateiktais verpalo gamybos duomenimis, mažiausių kvadratų metodu apskaičiuojamos ribinės parametrų reikšmės. Gaminio kaina su pagamintu kiekiu gali būti išreikšta tokia lygybe:

$$p = 0,1152x + 469,15 \quad (1)$$

Atlikus mažiausių kvadratų metodu gamybos išlaidų ir pagaminto gaminio kiekio dinamikos analizę, gamybos išlaidų ir pagaminto gaminio kiekio priklausomybė gali būti išreikšta tokia lygybe:

$$S = 2696817,47 + 448,82x \quad (2)$$

Sulyginus šias dvi lygybes, apskaičiuojama optimali analizuojamo gaminio gamybos apimtis (Q). Optimali verpalo gamybos apimtis yra 6009 tonos (Q = 6009). Ribinės pajamos yra lygios ribinėms išlaidoms, kai gaminamas kiekis siektų 6009 tonas.

Siekiant įvertinti, ar apskaičiuota optimali analizuojamo gaminio apimtis reikšmingai skiriasi nuo 2015 m. gaminamo kiekio, ribinės analizės duomenys palyginami su 2015 m. įmonės faktiniais duomenimis. UAB „Danspin“ verpalo gamybos 2015 m. faktiniai ir ribinės analizės duomenys pateikti 3.2 lentelėje.

3.2 lentelė

UAB „Danspin“ verpalo gamybos 2015 metų faktiniai ir ribinės analizės duomenys

Rodikliai	2015 m. faktiniai duomenys	Ribinės analizės duomenys	Pasikeitimas, proc.
Verpalo pagamintas kiekis, tonomis (Q)	5084,5	6009	18,18
Verpalo gamybos kaina (Eur už toną) (P)	1170	1160	-0,85
Gamybos išlaidos, Eur (S)	5687959	5393776	-5,17
Pardavimo pajamos, Eur	5813496	6970440	19,90

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ ataskaitų duomenimis ir atliktais skaičiavimais.

Atliktos ribinės analizės duomenys rodo, jog įmonė, siekdama maksimizuoti gaunamą pelną, gali padidinti verpalo gamybos apimtis iki 6009 tonų (3.2 lentelė.). Optimali verpalo gamybos kaina siektų 1160 eurų už toną ir būtų 0,85 proc. mažesnė nei 2015 metų faktinė. Pardavusi visus pagaminto gaminio kiekius analizuojama įmonė gautų 6,97 mln. eurų pardavimo pajamų, o pelnas iš verpalo gamybos siektų 1,58 mln. eurų. Gamybos išlaidos dėl racionalesnio išteklių naudojimo, palyginti su 2015 m. gamybos išlaidų faktiniais duomenimis, galėtų sumažėti 5,17 proc.

Lūžio taško analizės atlikimas. Siekiant teigiamų veiklos rezultatų, veiklos apimtį UAB „Danspin“ reikia nustatyti tokią, kad per laikotarpį parduotų prekių ir paslaugų pajamos padengtų to laikotarpio kaštus bei užtikrintų veiklos pelną. Todėl planuojant veiklą yra atliekama veiklos apimties lūžio taško analizė, kurios metu nustatomos nuostolio ir pelno sritys bei veiklos apimties lūžio taškas, kuriame iš nuostolingos sritys pereinama į pelningą, skaičiavimui naudojamos šios formulės:

$$\text{Produkcijos apimties lūžio taškas} = \frac{739987}{1170 - \frac{4947972}{5084,5}} \approx 3\,756 \text{ tonų} \quad (3)$$

$$\text{Pardavimų lūžio taškas} = \frac{739987}{1170 - \frac{4947972}{5084,5}} \times 1170 \approx 4\,394\,847 \text{ Eur} \quad (4)$$

Produkcijos pardavimų apimties lūžio taškų analizė parodė, kad UAB „Danspin“ veikla pelninga gamindama daugiau nei 3756 tonų verpalo, kuriuos pardavus įmonei generuojamos 4,39 mln. eurų pajamos. 3.3 lentelėje pateikti UAB „Danspin“ verpalo gamybos 2015 metų faktiniai duomenys, produkcijos apimties lūžio taškas ir pardavimų lūžio taškas.

UAB „Danspin“ verpalo gamybos 2015 metų faktiniai duomenys, produkcijos apimties lūžio taškas ir pardavimų lūžio taškas

Rodikliai	2015 m. faktiniai ir apskaičiuoti duomenys
Verpalo pagamintas kiekis, tonomis (Q)	5084,5
Verpalo pardavimo kaina (Eur už toną) (P)	1170
Gamybos išlaidos, Eur (S), iš jų:	5 687 959
<i>Pastovios išlaidos, Eur:</i>	739 987
<i>Kintamos išlaidos, Eur:</i>	4 947 972
Vieneto dalinis pelnas (marža) ¹	197
Pardavimo pajamos, Eur	5 813 496
Produkcijos apimties lūžio taškas, tonų	3756
Pardavimų lūžio taškas, Eur.	4 394 847

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ ataskaitų duomenimis ir atliktais skaičiavimais.

Remiantis 3.3 lentelės duomenimis galima prognozuoti kiek tonų verpalų reiktų pagaminti norint gauti pavyzdžiui grynąjį pelną 1 mln. eurų, kai pelno mokestis yra lygus 15 proc., apskaičiavimui panaudota formulė:

$$\text{Gaminių skaičius} = \frac{739\,987 + (1\,000\,000 \times 1,15)}{197} = 9593 \text{ t} \quad (5)$$

Remiantis atlikta analize ir skaičiavimais galima daryti išvadą, kad UAB „Danspin“ norint pasiekti 1 mln. eurų grynojo pelno reiktų pagaminti 9593 tonų verpalo.

Veiklos saugumo (jautrumo) ribos analizė. Siekiant maksimalaus pelno taip pat galima įvertinti veiklos saugumo (jautrumo) ribą. Ši analizė atliekama siekiant nustatyti, kaip jautriai lūžio taškas reaguoja į vieno ar kito veiksnio pasikeitimą. Pirmiausiai nustatoma veiklos saugumo riba – esamos realizacijos ir lūžio taške apskaičiuotos realizacijos skirtumas:

$$\text{Realiai pelninga veiklos sritis} = 5\,813\,496 - 4\,394\,847 = 1\,415\,649 \text{ Eur.} \quad (6)$$

Veiklos saugumo (jautrumo) riba procentais:

$$\text{Veiklos saugumo (jautrumo)riba} = \frac{1\,415\,649}{5\,813\,496} \times 100 \% \approx 24,43 \% \quad (7)$$

Atliktais skaičiavimais, veiklos saugumo riba rodo, jog pardavimai gali sumažėti 1,42 mln. Eur. arba 24,43 % kol atsiras nuostolis, kitiems veiksniams nekintant. Keičiantis veiksniams, kinta lūžio taškas (3.4 lentelė), kuris parodo kaip vieno ar kito veiksnio pablogėjimas gali nulemti nuostolį. Toliau darbe nagrinėjama kaip keičiantis veiksniams, kinta lūžio taškas, modeliuojamos įvairios situacijos pardavimo kainai, kintamosios ir pastovioms išlaidoms mažėjimo ar didėjimo linkme kintant 10 proc. 3.4 lentelėje pateikti nagrinėjamų bazinių dydžių pasikeitimai.

¹ Vieneto dalinis pelnas (marža) - vieneto pardavimo kainos ir kintamųjų išlaidų vienam vieneto pagaminti skirtumas.

**UAB „Danspin“ verpalo pardavimo kainos, kintamų ir pastovių išlaidų
kaita 10 proc. ribose**

	Verpalo pardavimo kaina, eur	Kintamos (verpalo tonos) išlaidos, eur	Pastovios išlaidos, eur	Pardavimų pajamos, eur
Bazinis variantas	1 170	973	739 987	4 394 847
↓10 proc.	1 053	876	665 988	3 955 362
↑ 10 proc.	1 287	1 070	813 986	4 834 331

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ ataskaitų duomenimis ir atliktais skaičiavimais.

3.5 lentelėje pateikti lūžio taško pasikeitimų duomenys, kuriuos įtakos turėjo 10 proc. padidėję ar sumažėję tam tikrų rodiklių pasikeitimai, nekintant kitiems veiksniams:

**UAB „Danspin“ verpalo pardavimo kainos, kintamų ir pastovių išlaidų kaitos 10 proc.
įtaka lūžio taškui**

Rodiklių kaita	Lūžio taškas, vnt	Lūžio taškas, eur
Pardavimo kainos eur pasikeitimai*:		
Bazinis variantas	3 756	4 394 847
↓10 proc.	9 250	9 740 079
↑ 10 proc.	2 357	3 033 004
Kintamų (verpalo tonos) išlaidų, eur, pasikeitimai*:		
Bazinis variantas	3 756	4 394 847
↓10 proc.	2 514	2 941 844
↑ 10 proc.	7 422	8 683 900
Pastovių išlaidų, eur, pasikeitimai*:		
Bazinis variantas	3 756	4 394 847
↓10 proc.	3 381	3 955 362
↑ 10 proc.	4 132	4 834 331

* nekintant kitiems veiksniams

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ ataskaitų duomenimis ir atliktais skaičiavimais.

3.5 lentelėje pateiktuose rezultatuose matyti, kad UAB „Danspin“ lūžio taškas yra jautriausias įplaukų ir kintamų kaštų pokyčiams. Sumažėjus įplaukoms 10 proc. (sumažinus verpalo tonos kainą), kad būtų išvengta nuostolio reiktų parduoti prekių už 9,74 mln. eur. Taigi galima daryti išvadą, kad kainų mažinimas lūžio tašką nukreips didėjimo kryptimi, o įplaukų padidėjimas (kainų padidėjimas) mažins lūžio taško reikšmę. Tuo tarpu kintamų išlaidų padidėjimas lems lūžio taško padidėjimą, o šių išlaidų sumažėjimas – lūžio taško sumažėjimą, kadangi mažėjant išlaidoms, o kainoms išliekant pastovioms, būtų gaunamas didesnis pelnas ir dėl šios priežasties būtų lengviau padengiami kaštai (3.6 lentelė).

UAB „Danspin“ lūžio taško kitimas (vertine išraiška), keičiantis veiksniams

	Veiksnių nuokrypis		
	↓10 proc.	Bazinis variantas	↑10 proc.
Pardavimo pajamos, eur	9 740 079	4 394 847	3 033 004
Kintamos išlaidos, eur	2 941 844		8 683 900
Pastovios išlaidos, eur	3 955 362		4 834 331

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ ataskaitų duomenimis ir atliktais skaičiavimais

Dideli lūžio taško svyravimai kintant pajamų bei kintamų išlaidų veiksniams perspėja apie didelį UAB „Danspin“ rizikingumą, todėl įmonės vadovybei sprendimus reikia priimti labai atsakingai ir atsargiai, atsižvelgiant į saugumo ribos rodiklį. Išmatuoti riziką susijusią su UAB „Danspin“ kaštų funkcija ir nustatyti tikslų pelno jautrumą galima skaičiuojant veiklos proporcingumo laipsnį:

$$\text{Veiklos proporcingumo laipsnis} = \frac{739987}{5813496-5687959} + 1 = 6,89 \quad (8)$$

Skaičiavimai rodo, jog veiklos proporcingumo laipsnis yra lygus 6,89. Vadinasi, pardavimams pakitus 1 proc., pelnas pakis 6,89 proc.

Finansų poreikio prognozavimo atlikimas. Remiantis UAB „Danspin“ pelno (nuostolio) ataskaita nustatyta, kad 2015 m. įmonė turėjo 8,47 mln. eurų pardavimo pajamų. Kadangi šiame darbe pardavimų apimtys prognozuojamos siekiant maksimizuoti gaunamą pelną, todėl remiantis ribinės analizės duomenimis planuojama padidinti verpalų gamybos apimtį iki 6009 tonų (kitiems veiksniams nekintant). Pagal ribinės analizės duomenis pardavimo pajamos padidėtų 19,90 proc. arba 1,16 mln. eurų. Šį padidėjimą pridėjus prie 2015 m. pardavimo pajamų, gauname, kad 2016 m. prognozuojamos pardavimo pajamos sudarytų 9,63 mln. eurų arba 14 proc. padidėjimą. Atitinkamai pardavimo savikaina, veiklos sąnaudos didėtų 14 proc. Finansinės ir investicinės veiklos pajamų įmonė neplanuoja, o mokamų palūkanų suma nuo ilgalaikės ir trumpalaikės paskolos lieka ta pati. Įmonės ilgalaikės ir trumpalaikės paskolos yra gautos iš Danijos banko Sydbank, prognozuojama 2016 m. metinių palūkanų norma – 1,35 proc. Pelno mokestis – 15 proc. 2016 m. įmonė neplanuoja mokėti dividendų, didinti akcinio kapitalo. 3.7. lentelėje pateikti UAB „Danspin“ faktiniai ir prognozuojami balanso ir pelno (nuostolio) ataskaitos duomenys, darant prielaidą, kad finansiniai rodikliai ateinančiais metais nesikeis. Ilgalaikis ir trumpalaikis turtas didėja tiek, kiek didėja pardavimo pajamos – 14 proc. Akcinis kapitalas, rezervai, dotacijos ir subsidijos nesikeičia, o nepaskirstytasis pelnas iš pradžių padidėja grynojo pelno suma ir sudaro 1,31 mln. eurų.

UAB „Danspin“ prognozuojamas balansas

Rodikliai	2015 m.	1 prognozė	PLP	2 prognozė
Turtas				
1. Ilgalaikis turtas	12.357.072	14.087.062		14.087.062
2. Trumpalaikis turtas	279.999	319.199		
2.1. Atsargos	79.998	91.198		91.198
2.2. Išankstiniai apmokėjimai	25.899	29.525		29.525
2.3. Per vienerius metus gautinos sumos	136.435	155.536		155.536
2.4. Pinigai ir ekvivalentai	37.667	42.940		42.940
IŠ VISO TURTO	12.637.071	14.406.261		14.406.261
3. Nuosavas kapitalas	1.877.635	2.207.887	-15 448	2.192.439
3.1. Akcinis kapitalas	813.832	813.832		813.832
3.2. Rezervai	81.383	81.383		81.383
3.3. Nepaskirstytas pelnas (nuostoliai)	982.420	1.312.672	-15 448	1.297.224
4. Dotacijos ir subsidijos	1.356.097	1.356.097		1.356.097
5. Ilgalaikiai įsipareigojimai	4.068.350	4.068.350	1.346.232	5.414.582
5.1. Ilgalaikės finansinės skolos	3.948.359	3.948.359	1.346.232	5.294.591
5.2. Kitos ilgalaikės skolos	119.991	119.991		119.991
6. Trumpalaikiai įsipareigojimai	5.334.989	5.427.696		5.443.144
6.1. Ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis	256.273	256.273		256.273
6.2. Trumpalaikės finansinės skolos	4.416.525	4.416.525		4.416.525
6.3. Skolos tiekėjams	169.941	193.733		193.733
6.4. Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	392.864	447.865		447.865
6.5. Kitos mokėtinos sumos	99.386	113.300		128.748
IŠ VISO NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ	12.637.071	13.060.029	1.346.232	14.406.261
<i>Papildomas lėšų poreikis PLP</i>		1.346.232		
NUOSAVYBĖ IŠ VISO		14.406.261		

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ balanso, pelno (nuostolių) ataskaitų duomenimis

3.8 lentelėje pateikti UAB „Danspin“ faktiniai ir prognozuojami pelno (nuostolių) ataskaitos duomenys.

UAB „Danspin“ prognozuojama pelno (nuostolių) ataskaita

Rodikliai	2015 m.	1 prognozė	Grįžtamasis ryšys	2 prognozė
Pardavimo pajamos	8.475.750	9.632.694		9.632.694
Pardavimo savikaina	7.117.383	8.113.817		8.113.817
Bendras pelnas (nuostoliai)	1.358.367	1.518.877		1.518.877
Veiklos sąnaudos	739.987	843.585		843.585
Tipinės veiklos pelnas (nuostoliai)	618.380	675.292		675.292
Kita veikla	-18.345	-18.345		-18.345
Finansinė ir investicinė veikla	-268.416	-268.416	-18.174	-286.590
Pelnas (nuostolis) prieš apmokestinimą	331.619	388.531		370.357
Pelno mokestis	41.460	58.280		55.554
Grynasis pelnas (nuostoliai)	290.159	330.252		314.804

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Danspin“ balanso, pelno (nuostolių) ataskaitų duomenimis

Sudarytas prognozuojamas UAB „Danspin“ 2016 m. balansas ir pelno (nuostolio) ataskaita (3.7 ir 3.8 lentelėse) parodo, kad įmonei pardavimo pajamas padidinus 14 proc. UAB „Danspin“ turtas padidėtų iki 14,4 mln. eurų, tačiau dėl šios priežasties atsirastų 1,35 mln. eurų papildomas lėšų poreikis. Nustačius papildomą lėšų poreikį yra tikslinami prognozuojamo balanso ir pelno (nuostolio) ataskaitų duomenys, sudarant antrąją prognozę. Šiuo atveju reikia priimti sprendimą dėl

racionalaus finansinių išteklių panaudojimo. Kadangi papildomų lėšų poreikis yra pakankamai didelis, priimamas sprendimas skolintis lėšas, t.y. didinti ilgalaikius įsipareigojimus - 1,35 mln. eurų. Skolinantis lėšas padidėja mokamos palūkanos, 18 174,00 eur palūkanų padidėjimas atsispindi pelno (nuostolio) ataskaitoje. Tai keičia UAB „Danspin“ prognozuojamą pelno mokesčio ir pelno dydį nuo 330 252,00 eur iki 314 804,00 eur, o tai turės įtakos įmonės nepaskirstyto pelno apimčiai, kuris parodytas prognozuojamo balanso antroje prognozėje.

Nustatyti finansinį grįžtamąjį ryšį yra pakankamai sunku, įmonei padidinus apyvartą atsiranda ir papildomų lėšų poreikis. Dėl atsiradusio papildomo lėšų poreikio reikia atsakingai priimti sprendimus iš kokio finansavimo šaltinio juos finansuoti. Antrame skyriuje atlikta ilgalaikio mokumo rodiklių analizė parodė, kad analizuojamu laikotarpiu 2011-2015 m. UAB „Danspin“ finansinio svėro rodiklių reikšmės vidutiniškai sudarė 1,85, o tai rodo, kad šio rodiklio reikšmės viršijo kritinę (0,5 arba 50 proc.) ribą, kai įmonės laikomos reikšmingai įsiskolinusiomis ir įmonė susiduria su didele rizika, todėl skolinto kapitalo didėjimas taptų neigiamu veiksmu. UAB „Danspin“ pasiektų didesnio veiklos optimizavimo nebedidindama skolinto kapitalo ir optimizavusi naudojamo kapitalo struktūrą.

IŠVADOS

Ekonominė analizė padeda objektyviai įvertinti įmonės veiklos rezultatus, nustatyti ir kiekybiškai įvertinti veiksnius, turėjusius įtakos įvykdymo lygiui, priimti sprendimus dėl veiklos gerinimo galimybių. Atliekant įmonės ekonominę analizę, nagrinėjama pelno ir pelningumo, trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo, veiklos efektyvumo rodiklių dinamika ir struktūra, jų tarpusavio ryšiai ir priklausomybė, įvertinami veiksniai, turėję įtakos tam tikrų rodiklių pokyčiams. Įmonės veiklos ekonominį efektyvumą padeda įvertinti turto efektyvumo (apyvartumo), sąnaudų lygio ir darbo išteklių rodiklių analizė. Be matematinių metodų, įmonės veiklai optimizuoti panaudota ribinė analizė.

2011–2015 m. laikotarpiu vidutiniškai kasmet UAB „Danspin“ pardavimo pajamos padidėdavo po 13,53 proc. ir šie padidėjimo tempai buvo didesni nei ūkio šakos. Per visą analizuojamą laikotarpį UAB „Danspin“ daugiausia pardavimo pajamų gavo iš verpalo gamybos, jos vidutiniškai sudarė 5,22 mln. eurų. Pagal orientacinį rodiklių vertinimo lygį UAB „Danspin“ grynasis pardavimo pelningumas 2013 m. ir 2014 m. vertinamas patenkinamai, 2015 m. ir 2011 m. – nepatenkinamai, o 2012 m. – blogai. Tačiau palyginti su ūkio šakos vidutiniais grynojo pardavimo pelningumo rodikliais šis atotrūkis nėra labai didelis, 2013 m. ir 2014 m. UAB „Danspin“ grynojo pardavimo pelningumo rodikliai net viršijo šiuos ūkio šakos rodiklius.

Trumpalaikio turto pelningumo rodiklių reikšmės 2013–2015 m. buvo pakankamai didelės: 2013 m. vienam įmonės trumpalaikio turto eurui teko 0,67 Eur grynojo pelno, 2014 m. – 0,58 Eur grynojo pelno, o 2015 m. – net 1,04 Eur grynojo pelno. Tačiau UAB „Danspin“ viso turto pelningumo rodikliai 2011–2015 m. vertinami nepatenkinamai, nes teigiamos rodiklių reikšmės kito 1,48–3,48 proc. ribose ir neviršijo 8 proc. Nedidelės viso turto pelningumo rodiklių reikšmės parodo, kad analizuojamu laikotarpiu įmonės visas turtas nebuvo naudojamas pakankamai efektyviai. Per 2012 m. ir 2015 m. akcinio kapitalo pelningumo rodiklio reikšmės mažėjo, o 2012–2014 m. šio rodiklio reikšmėms būdinga didėjimo tendencija. Šio rodiklio kitimą lėmė grynojo pelno pokyčiai, nes akcinis kapitalas per visą tiriamą laikotarpį nekito. 2011–2015 m. laikotarpiu pastovaus kapitalo pelningumo rodiklių reikšmėms, išskyrus per 2013 m., būdinga mažėjimo tendencija. Pastovaus kapitalo išaugimui didžiausios įtakos turėjo ilgalaikių įsipareigojimų padidėjimas, kurį sąlygojo finansinių skolų ir finansinės nuomos įsipareigojimų išaugimas.

Atlikus veiksmų įtakos analizę nustatyta, kad galutinis pardavimo pajamų iš verpalo gamybos pokytis dėl bendro dviejų veiksmų: gamybos kiekio ir kainų pokyčio, įtakos 2015 m. palyginti su 2011 m. buvo 1,04 mln. eurų padidėjimas. Tuo tarpu galutinis per 2011–2015 m. pardavimo pajamų iš verpalo gamybos ir vėlimo pokytis dėl bendro šių dviejų veiksmų poveikio buvo 135,71 tūkst. eurų sumažėjimas. Per 2011–2015 m. laikotarpį pastovaus kapitalo pelningumo rodiklio

pasikeitimui teigiamą įtaką darė vieno veiksnio – grynojo pelno pokytis, o neigiamą poveikį turėjo dviejų veiksnių: nuosavo kapitalo ir ilgalaikių įsipareigojimų, pokyčiai.

Atlikus trumpalaikio mokumo rodiklių analizę nustatyta, visais tiriamais metais įmonės trumpalaikiai įsipareigojimai viršijo trumpalaikį turtą. Vertinant ilgalaikio mokumo rodiklių reikšmes, bendrojo skolos rodiklio reikšmės kito 74,41–89,79 proc. intervalo ribose, o tai vertinama nepatenkinamai, nes rodiklis visais analizuojamais metais viršijo 70 proc. ribą. 2011–2015 m. laikotarpiu ilgalaikių skolų koeficiento reikšmės vertinamos gerai arba labai gerai, kadangi pagal orientacinį rodiklio vertinimo lygį koeficiento reikšmės nesiekė 0,5 ribos. Apskaičiuoto finansinio svėro rodiklio reikšmės visu analizuojamu laikotarpiu reikšmingai viršijo kritinę 0,5 arba 50 procentų ribą. Šią ribą viršijusios įmonės yra laikomos ženkliai įsiskolinusiomis.

Viso turto apyvartumo (kartais) rodiklio reikšmės analizuojamu laikotarpiu vidutiniškai sudarė 0,60, o tai vertinama nepatenkinamai, nes rodiklio reikšmės buvo mažesnės už 1 reikšmę. Tuo tarpu trumpalaikio turto apyvartumo (kartais) rodiklių reikšmės 2011–2015 m. buvo pakankamai didelės. UAB „Danspin“ trumpalaikis turtas per visą tiriamą laikotarpį dažniausiai buvo atnaujinamas 2013 m. (10,87 karto per metus), 2014 m. (10,39 karto per metus) ir 2015 m. (30,27 karto per metus). 2011–2015 m. darbo našumo rodiklių reikšmėms būdinga mažėjimo tendencija. Mažėjančios darbo našumo rodiklių reikšmės parodo, kad pagamintos produkcijos kiekis, tenkantis vidutiniam sąrašiniam darbininkų skaičiui mažėjo. Per visą tiriamą laikotarpį darbininkų darbo imlumo rodiklių reikšmė padidėjo 28,41 punkto.

Grandininių keitimų metodu atlikus pardavimo savikainos ir pardavimo pajamų pokyčių įtakos pardavimo savikainos lygiui vertinimą nustatyta, jog per 2012 metus ir 2015 metus pardavimo savikainos padidėjimas turėjo neigiamos įtakos pardavimo savikainos lygiui. Per šiuos metus, siekiant išvengti neigiamo pardavimo savikainos poveikio įmonės veiklos rezultatams, įmonės vadovybei reikėjo ieškoti galimybių sumažinti pardavimo savikainos augimo tempus arba stengtis dar sparčiau didinti pardavimo pajamų apimtis. Tuo tarpu per 2013 metus pardavimo savikainos padidėjimas neturėjo neigiamos įtakos pardavimo savikainos lygiui, nes įmonei pavyko pasiekti didesnių pardavimo pajamų padidinimo tempų ir mažesnių pardavimo savikainos augimo tempų. 2013–2014 m. pardavimo savikainos padidėjimas neturėjo labai neigiamo poveikio pardavimo savikainos lygiui, pardavimo savikainos augimo tempai buvo artimi pardavimo pajamų augimo tempams.

Atlikta ribinė analizė parodė, jog įmonė, siekdama maksimizuoti gaunamą pelną, gali padidinti verpalo gamybos apimtį iki 6009 tonų. Optimali verpalo gamybos kaina siektų 1160 eurų už toną ir būtų 0,85 proc. mažesnė nei 2015 metų faktinė. Pardavusi visus pagaminto gaminio kiekius analizuojama įmonė gautų 6,97 mln. eurų pardavimo pajamų, o pelnas iš verpalo gamybos siektų 1,58 mln. eurų. Gamybos išlaidos dėl racialesnio išteklių naudojimo, palyginti su 2015 m.

gamybos išlaidų faktiniais duomenimis, galėtų sumažėti 5,17 proc. Todėl planuojant veiklą, apskaičiuotas veiklos apimties lūžio taškas, kuris, parodė, kad UAB „Danspin“ veikla pasidaro pelninga gamindama daugiau nei 3756 tonų verpalo, kuriuos pardavus įmonei generuojamos 4,39 mln. eurų pajamos. Sudaryta įmonės veiklos prognozė rodo, kad įmonei pardavimo pajamas padidinus 14 proc. UAB „Danspin“ turtas padidėtų iki 14,4 mln. eurų, tačiau dėl šios priežasties atsirastų 1,35 mln. eurų papildomas lėšų poreikis, kurių finansavimas numatomas iš ilgalaikių finansinių skolų su 1,35 proc. metinėmis palūkanomis. Esant aukšoms finansinio svėro rodiklių reikšmėms, įmonė susiduria su didele rizika, todėl skolinto kapitalo didėjimas taptų neigiamu veiksniumi. UAB „Danspin“ pasiektų didesnio veiklos optimizavimo nebedidindama skolinto kapitalo ir optimizavusi naudojamą kapitalo struktūrą. Tyrimo metu iškelta hipotezė, kad įmonės ekonominė analizė sudaro veiklos optimizacijos prielaidas, pasitvirtino.

LITERATŪRA

1. Abraham, A., Glynn, J., Murphy, M., Wilkinson, B. (2008). *Accounting for Managers*. Cengage Learning, EMEA.
2. Aleknevičienė, V. (2011). *Įmonės finansų valdymas*. Kaunas: Spalvų kraitė.
3. Bae, J., Gargiulo, M. (2004). Partner Substitutability, Alliance Network Structure, and Firm Profitability in the Telecommunications Industry. *Academy of Management Journal*, 47 (6), p. 843–859.
4. Bagdžiūnienė, V. (2006). *Įmonių veiklos planavimas ir analizė: esmė ir verslo situacijos*. Vilnius: Conto litera.
5. Benita, M. B. (1998). Supply Chain Design and Analysis: Models and Methods. *International Journal of Production Economics*, 55 (3).
6. Brigham, E. F., Daves, P. R. (2012). *Intermediate Financial Management*. South-Western.
7. Buškevičiūtė, E., Mačerinskienė, I. (2009). *Finansų analizė*. Kaunas: Technologija.
8. Chrisman, M., Schwarzenegger, A., Snow, L. A. (2008). *Economic Analysis Guidebook*. California: The Resources Agency.
9. Cinca, C. S., Molinero, C. M., Larraz, J. L. G. (2005). Country and Size Effects in Financial Ratios: A European Perspective. *Global Finance Journal*, 16 (1), p. 26–47.
10. Delen, D., Kuzey, C., Uyar, A. (2013). Measuring Firm Performance Using Financial Ratios: A Decision Tree Approach. *Expert Systems with Applications*.
11. Fortin, N., Lemieux, Th., Firpo, S. (2010). Decomposition Methods in Economics. *National Bureau of Economic Research*, Working Paper No. 16045.
12. Gibson, Ch. H. (2013). *Financial Reporting and Analysis*. South-Western, Cengage Learning.
13. Girdzijauskas S., Jefimovas B. (2006). *Įmonės veiklos ekonominė analizė: metodinė priemonė*. Kaunas.
14. Gombola, M. J., Ketz, J. E. (1983). Financial Ratio Patterns in Retail and Manufacturing Organizations. *Financial Management*, 12 (2), p. 45–56.
15. Gronskas, V. (2008). *Ekonominė analizė*. Kaunas: Technologija.
16. Janovič, V. (2012). Įmonių perspektyvinė finansinė analizė esant neapibrėžtumui. *Business Systems and Economics*, 2 (1), p. 102–115.
17. Kancerevyčius, G. (2009). *Finansai ir investicijos*. Kaunas: „Smaltijos“ leidykla.
18. Karaca, S. S., Cigdem, R. (2012). The Effects of the 2008 World Crisis to Turkish Certain Sectors: The Case of Food, Main Metal, Stone and Soil and Textile Industries. *International Research Journal of Finance and Economics*, (88), p. 59–68.

19. Kvedaraitė, V. (1997). *Firmos finansinė analizė*. Vilnius: Lietuvos informacijos institutas.
20. Lazauskas, J. (2005). *Įmonių ūkinės ir komercinės veiklos ekonominė analizė*. Vilnius: Technika.
21. Mackevičius, J. (2003). *Valdymo apskaita: koncepcija, metodika, politika*. Vilnius: TEV.
22. Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė: informacijos rinkimas, sisteminimas ir vertinimas*. Vilnius: TEV.
23. Mackevičius, J. (2007). *Įmonių veiklos analizė: informacijos rinkimas, sisteminimas ir vertinimas*. Vilnius: TEV.
24. Mackevičius, J., Giriūnas, L., Valkauskas, R. (2014). *Finansinė analizė*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
25. Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1998). *Finansinė analizė*. Vilnius: Katalikų pasaulis.
26. Pass, Ch., Lowes, B., Davies, L. (1997). *Ekonomikos terminų žodynas*. Vilnius: Baltijos bisnis.
27. Peterson, P. P., Fabozzi, F. J. (2012). *Analysis of Financial Statements*. John Wiley & Sons.
28. Ross, S. A. (2010). *Fundamentals of Corporate Finance*. New York: McGraw-Hill/Irvin.
29. Salmi, T., Martikainen, T. (1994). A Review of the Theoretical and Empirical Basis of Financial Ratio Analysis. *The Finnish Journal of Business Economics*, 4 (94), p. 426-448.
30. Samuels, J. M., Wilkes, F. M., Brayshaw, R. (1995). *Management of Company Finance*. Cengage Learning.
31. Slavinskaitė, N. (2012). Kompleksinis pieno pramonės įmonių pagrindinės veiklos efektyvumo vertinimas. *Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika (12)*, p. 82–94.
32. Smalenskas, G. (2000). *Įmonės finansų pradmenys*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
33. Šlekienė, D., Klimavičienė, I. (2000). *Įmonės veiklos finansinis įvertinimas: mokomoji knyga*. Kaunas: Technologija.
34. Urniežius, R. (2004). *Ūkinės veiklos ekonominė analizė*. Vilnius: Ekonomikos mokymo centras.
35. Vainienė, R. (2008). *Ekonomikos terminų žodynas: apie 1400 terminų*. Vilnius: Tyto alba.
36. Vijeikis, J. (2007). *Įmonių valdymas: mokomoji knyga*. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija.
37. Walton, P., Aerts, W. (2006). *Global Financial Accounting and Reporting: Principles and Analysis*. Thomson Learning.
38. Žigienė, G. (2006). *Įmonės finansų analizės teoriniai aspektai: metodinė priemonė*. Kaunas.
39. Žvinklys, J., Vabalas, E. (2006). *Įmonės ekonomika: mokomoji knyga*. Vilnius: Vilniaus vadybos aukštoji mokykla.

40. Ковалёв, В. В. (2002). *Финансовый анализ: методы и процедуры*. Финансы и статистика.
41. Санникова, И. Н., Стась, В. Н., Эргардт, О. И. (2003). *Комплексный экономический анализ: Учебное пособие*. Барнаул: Изд-во Алт.

PRIEDAI

UAB "Dauspin" turto horizontalioji analizė

TURTAS	2011.09.30		2012.09.30		2013.09.30		2014.09.30		2015.09.30		Pasikeitimai (+/-)					Pasikeitimai proc.				
	Eur	Eur	Eur	Eur	Eur	Eur	Eur	Eur	Eur	Eur	2012-2011 m.	2013-2012 m.	2014-2013 m.	2015-2014 m.	2011-2010 m.	2012-2011 m.	2013-2012 m.	2014-2013 m.	2015-2014 m.	
ILGALAIKIS TURTAS	6.559.969	8.537.301	10.079.968	12.429.819	12.357.072	1.977.332	1.542.667	2.349.851	-72.747	-11,1	30,1	18,1	23,3	-0,6						
NEMATERIALUSIS TURTAS	1.753	675	0	6.618	10.002	-1.078	-675	6.618	3.384	-39,8	-61,5	0,0	0,0	51,1						
Programinė įranga	1.753	675	0	6.618	10.002	-1.078	-675	6.618	3.384	-39,8	-61,5	0,0	0,0	51,1						
MATERIALUSIS TURTAS	6.558.216	8.536.626	10.079.968	12.387.486	12.254.431	1.978.410	1.543.342	2.307.518	-133.055	-11,1	30,2	18,1	22,9	-1,1						
Zemė	39.172	117.855	122.266	122.266	122.266	78.683	4.411	0	0	0,0	200,9	3,7	0,0	0,0						
Pastatai ir statiniai	2.389.257	2.284.849	4.846.170	7.070.672	7.478.022	-104.408	2.561.321	2.224.502	407.950	-4,6	-4,4	112,1	45,9	5,8						
Mušninės ir įrenginiai	3.760.755	3.074.330	2.417.044	3.755.428	3.983.384	-686.425	-687.286	1.338.384	228.156	-15,3	-18,3	-21,4	55,4	6,1						
Transporto priemonės	24.543	23.446	39.397	32.802	48.158	-1.097	15.951	-6.595	15.356	21,8	-4,5	68,0	-16,7	46,8						
Kita įranga, prietaisai, įrankiai ir įrenginiai	93.132	79.017	333.428	519.205	476.216	-14.115	254.411	185.777	-42.989	-20,5	-15,2	322,0	55,7	-8,3						
Nebaigta statyba	17.570	2.732.992	2.110.287	711.692	6.217	2.715.422	-622.705	-1.398.595	-705.475	0,0	15,454,9	-22,8	-66,3	-99,1						
Kitas materialusis turtas	233.787	224.137	211.376	175.421	139.368	-9.660	-12.761	-35.955	-36.053	-8,7	-4,1	-5,7	-17,0	-20,6						
KITAS ILGALAIKIS TURTAS	0	0	0	35.715	92.639	0	0	35.715	56.924	0,0	0,0	0,0	0,0	159,4						
Atidėtojo mokesčio turtas	0	0	0	35.715	92.639	0	0	35.715	56.924	0,0	0,0	0,0	0,0	159,4						
TRUMPALAIKIS TURTAS	1.072.983	531.073	551.448	725.218	279.999	-541.910	20.375	173.770	-445.219	134,7	-50,5	3,8	31,5	-61,4						
ATSARGOS, ŠANKSTINIAI	130.872	139.893	139.293	117.855	105.897	9.021	-600	-21.438	-11.938	35,3	6,9	-0,4	-15,4	-10,1						
APMOKEJIMAI IR NEBAIGTOS	101.746	123.999	111.222	80.885	79.998	22.253	-12.777	-30.337	-887	49,3	21,9	-10,3	-27,3	-1,1						
Asargos	101.746	123.999	111.222	80.885	79.998	22.253	-12.777	-30.337	-887	49,3	21,9	-10,3	-27,3	-1,1						
Žaliavos ir komplektavimo gaminiai	96.559	114.359	110.252	80.885	79.998	17.800	-4.107	-29.367	-887	47,9	18,4	-3,6	-26,6	-1,1						
Nebaigta gamyba	3.534	3.139	970	0	0	-395	-2.169	-970	0	47,0	-11,2	-69,1	-100,0	0,0						
Pagaminta produkcija	1.653	0	0	0	0	-1.653	0	0	0	14,3	-100,0	0,0	0,0	0,0						
Pirktos prekės, skirtos perparduoti	0	6.501	0	0	0	6.501	-6.501	0	0	-100,0	0,0	-100,0	0,0	0,0						
Išankstiniai apmokėjimai	29.126	15.894	28.071	36.970	25.899	-13.232	12.177	8.899	-11.071	1,8	-45,4	76,6	31,7	-29,9						
PER VIENERIUS METUS GAUTINOS	320.851	338.062	320.273	313.857	136.435	17.211	-17.789	-64.16	-177.422	2,0	5,4	-5,3	-2,0	-56,5						
SUMOS	114.416	70.070	17.984	176.023	943	-44.346	-52.086	158.039	-175.080	-36,6	-38,8	-74,3	878,8	-99,5						
Pirkčių įstokolinimas	206.435	267.992	302.289	137.834	135.492	61.557	34.297	-164.455	-2.342	54,3	29,8	12,8	-54,4	-1,7						
Kitos gautinos sumos	440.769	0	0	0	0	-440.769	0	0	0	4.345,0	-100,0	0,0	0,0	0,0						
KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS	434.430	0	0	0	0	-434.430	0	0	0	0,0	-100,0	0,0	0,0	0,0						
Trumpalaikės investicijos	6.339	0	0	0	0	-6.339	0	0	0	-36,1	-100,0	0,0	0,0	0,0						
Kitas trumpalaikis turtas	180.491	53.118	91.882	293.506	37.667	-127.373	38.764	201.624	-255.839	400,5	-70,6	73,0	219,4	-87,2						
PINIGAI IR PINIGŲ EKIVALENTAI	7.632.952	9.068.374	10.631.416	13.155.037	12.637.071	1.435.422	1.563.042	2.523.621	-517.966	-2,6	18,8	17,2	23,7	-3,9						
TURTO IŠ VISO:	7.632.952	9.068.374	10.631.416	13.155.037	12.637.071	1.435.422	1.563.042	2.523.621	-517.966	-2,6	18,8	17,2	23,7	-3,9						

UAB "Danspin" nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų horizontalioji analizė

NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGIJIMAI	2011.09.30	2012.09.30	2013.09.30	2014.09.30	2015.09.30	Pasikeitimai (+/-)				Pasikeitimai proc.				
	Eur	Eur	Eur	Eur	Eur	2012-2011 m.	2013-2012 m.	2014-2013 m.	2015-2014 m.	2011-2010 m.	2012-2011 m.	2013-2012 m.	2014-2013 m.	2015-2014 m.
NUOSAVAS KAPITALAS	1.182.748	800.952	1.170.463	1.587.476	1.877.635	-381.796	369.511	417.013	290.159	10,6	-32,3	46,1	35,6	18,3
KAPITALAS	813.832	813.832	813.832	813.832	813.832	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Įstatinis (pasirašytasis)	813.832	813.832	813.832	813.832	813.832	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
REZERVAI	42.358	48.013	48.013	66.488	81.383	5.655	0	18.475	14.895	16,1	13,4	0,0	38,5	22,4
Privalomasis	42.358	48.013	48.013	66.488	81.383	5.655	0	18.475	14.895	16,1	13,4	0,0	38,5	22,4
NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	326.558	-60.893	308.618	707.156	982.420	-387.451	369.511	398.538	275.264	48,9	-118,6	-606,8	129,1	38,9
Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	113.107	-381.796	369.511	417.013	290.159	-494.903	751.307	47.502	-126.854	20,9	-437,6	-196,8	12,9	-30,4
Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	213.451	320.903	-60.893	290.143	692.261	107.452	-381.796	351.036	402.118	69,7	50,3	-119,0	-576,5	138,6
DOTACIJOS, SUBSIDIJOS		125.335	1.314.185	1.402.437	1.356.097	125.335	1.188.850	88.252	-46.340			948,5	6,7	-3,3
MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPA	6.450.204	8.142.087	8.146.768	10.165.124	9.403.339	1.691.883	4.681	2.018.356	-761.785	-4,7	26,2	0,1	24,8	-7,5
PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI	0	1.500.000	1.530.750	3.252.190	4.068.350	1.500.000	30.750	1.721.440	816.160	-100,0	0,0	2,1	112,5	25,1
Finansinės skolos	0	1.500.000	1.530.750	3.252.190	3.948.359	1.500.000	30.750	1.721.440	696.169	-100,0	0,0	2,1	112,5	21,4
Lizingo (finansinės nuomos) ar panašūs įsipareigojimai	0	0	30.750	1.752.190	2.448.359	0	30.750	1.721.440	696.169	0,0	0,0	0,0	5.598,2	39,7
Kredito įstaigoms	0	1.500.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000	0	0	0	-100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Atidėjimai	0	0	0	0	119.991	0	0	0	119.991	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pensijų ir panašių įsipareigojimų	0	0	0	0	119.991	0	0	0	119.991	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI	6.450.204	6.642.087	6.616.018	6.912.934	5.334.989	191.883	-26.069	296.916	-1.577.945	22,5	3,0	-0,4	4,5	-22,8
Ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis	0	0	2.792	161.847	256.273	0	2.792	159.055	94.427	0,0	0,0	0,0	5.696,8	58,3
Finansinės skolos	6.046.298	6.219.352	5.887.333	6.029.278	4.416.525	173.054	-332.019	141.945	-1.612.753	23,1	2,9	-5,3	2,4	-26,7
Kredito įstaigoms	1.500.000	2.902.386	3.666.669	3.679.455	3.684.404	1.402.386	764.283	12.786	4.949	0,0	93,5	26,3	0,3	0,1
Kitos skolos	4.546.298	3.316.966	2.220.664	2.349.823	732.121	-1.229.332	-1.096.302	129.159	-1.617.702	-7,4	-27,0	-33,1	5,8	-68,8
Skolos tiekėjams	167.184	144.211	418.161	246.347	169.941	-22.973	273.950	-171.815	-76.406	54,5	-13,7	190,0	-41,1	-31,0
Gauti išankstiniai apmokėjimai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pelno mokesčio įsipareigojimai	0	0	0	82.490	75.573	0	0	82.490	-6.917	0,0	0,0	0,0	0,0	-8,4
Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	190.913	202.821	291.501	360.151	392.864	11.908	88.680	68.650	32.713	3,7	6,2	43,7	23,6	9,1
Atidėjimai	0	0	0	0	3.377	0	0	0	3.377	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	45.809	75.703	16.231	32.822	20.436	29.894	-59.472	16.591	-12.386	283,7	65,3	-78,6	102,2	-37,7
NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGIJIMŲ IŠ VISO:	7.632.952	9.068.374	10.631.416	13.155.037	12.637.071	1.435.422	1.563.042	2.523.621	-517.966	-2,6	18,8	17,2	23,7	-3,9

UAB "Danspin" turto vertikaloji analizė

TURTAS	2011.09.30		2011-2010 m.	2012.09.30		2012-2011 m.	2013.09.30		2013-2012 m.	2014.09.30		2014-2013 m.	2015.09.30		2015-2014 m.
	Eur	proc.		Eur	proc.		Eur	proc.		Eur	proc.		Eur	proc.	
ILGALAIKIS TURTAS	6.559.969	85,9	-8,2	8.537.301	94,1	8,2	10.079.968	94,8	0,7	12.429.819	94,5	-0,3	12.357.072	97,8	3,3
NEMATERIALUSIS TURTAS	1.753	0,0	0,0	675	0,0	0,0	0	0,0	0,0	6.618	0,1	0,1	10.002	0,1	0,0
Programinė įranga	1.753	0,0	0,0	675	0,0	0,0	0	0,0	0,0	6.618	0,1	0,1	10.002	0,1	0,0
MATERIALUSIS TURTAS	6.558.216	85,9	-8,2	8.536.626	94,1	8,2	10.079.968	94,8	0,7	12.387.486	94,2	-0,6	12.254.431	97,0	2,8
Žemė	39.172	0,5	0,0	117.855	1,3	0,8	122.266	1,2	-0,1	122.266	0,9	-0,2	122.266	1,0	0,0
Pastatai ir statiniai	2.389.257	31,3	-0,7	2.284.849	25,2	-6,1	4.846.170	45,6	20,4	7.070.672	53,7	8,2	7.478.622	59,2	5,4
Mašinos ir įrenginiai	3.760.755	49,3	-7,4	3.074.330	33,9	-15,4	2.417.044	22,7	-11,2	3.755.428	28,5	5,8	3.983.584	31,5	3,0
Transporto priemonės	24.543	0,3	0,1	23.446	0,3	-0,1	39.397	0,4	0,1	32.802	0,2	-0,1	48.158	0,4	0,1
Kita įranga, prietaisai, įrankiai ir įrenginiai	93.132	1,2	-0,3	79.017	0,9	-0,3	333.428	3,1	2,3	519.205	3,9	0,8	476.216	3,8	-0,2
Nebaigta statyba	17.570	0,2	0,2	2.732.992	30,1	29,9	2.110.287	19,8	-10,3	711.692	5,4	-14,4	6.217	0,0	-5,4
Kitas materialusis turtas	233.787	3,1	-0,2	224.137	2,5	-0,6	211.376	2,0	-0,5	175.421	1,3	-0,7	139.368	1,1	-0,2
KITAS ILGALAIKIS TURTAS	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	35.715	0,3	0,3	92.639	0,7	0,5
Atidėtojo mokesčio turtas	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	35.715	0,3	0,3	92.639	0,7	0,5
TRUMPALAIKIS TURTAS	1.072.983	14,1	8,2	531.073	5,9	-8,2	551.448	5,2	-0,7	725.218	5,5	0,3	279.999	2,2	-3,3
ATSARGOS, IŠANKSTINIAI	130.872	1,7	0,5	139.893	1,5	-0,2	139.293	1,3	-0,2	117.855	0,9	-0,4	105.897	0,8	-0,1
Atsargos	101.746	1,3	0,5	123.999	1,4	0,0	111.222	1,0	-0,3	80.885	0,6	-0,4	79.998	0,6	0,0
Žaliavos ir komplektavimo gaminiai	96.559	1,3	0,4	114.359	1,3	0,0	110.252	1,0	-0,2	80.885	0,6	-0,4	79.998	0,6	0,0
Nebaigta gamyba	3.534	0,0	0,0	3.139	0,0	0,0	970	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Pagaminta produkcija	1.653	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Pirktos prekės, skirtos perparduoti	0	0,0	0,0	6.501	0,1	0,1	0	0,0	-0,1	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Išankstiniai apmokėjimai	29.126	0,4	0,0	15.894	0,2	-0,2	28.071	0,3	0,1	36.970	0,3	0,0	25.899	0,2	-0,1
Nebaigtos vykdyti sutartys		0,0	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0
PER VIENERIUS METUS GAUTINOS	320.851	4,2	0,2	338.062	3,7	-0,5	320.273	3,0	-0,7	313.857	2,4	-0,6	136.435	1,1	-1,3
Pirkėjų įsiskolinimas	114.416	1,5	-0,8	70.070	0,8	-0,7	17.984	0,2	-0,6	176.023	1,3	1,2	943	0,0	-1,3
Dukterinių ir asocijuotų įmonių skolos		0,0	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0
Kitos gautinos sumos	206.435	2,7	1,0	267.992	3,0	0,3	302.289	2,8	-0,1	137.834	1,0	-1,8	135.492	1,1	0,0
KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS	440.769	5,8	5,6	0	0,0	-5,8	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Trumpalaikės investicijos	434.430	5,7	5,7	0	0,0	-5,7	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Terminuoti indėliai		0,0	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0
Kitas trumpalaikis turtas	6.339	0,1	0,0	0	0,0	-0,1	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
PINIGAI IR PINIGŲ EK VIVALENTAI	180.491	2,4	1,9	53.118	0,6	-1,8	91.882	0,9	0,3	293.506	2,2	1,4	37.667	0,3	-1,9
TURTO IŠ VISO:	7.632.952	100	0,0	9.068.374	100	0,0	10.631.416	100	0,0	13.155.037	100	0,0	12.637.071	100	0,0

UAB "Danspin" nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų vertikaloji analizė															
NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2011.09.30		2011-2010 m.	2012.09.30		2012-2011 m.	2013.09.30		2013-2012 m.	2014.09.30		2014-2013 m.	2015.09.30		2015-2014 m.
	Eur	proc.		Eur	proc.		Eur	proc.		Eur	proc.		Eur	proc.	
NUOSAVAS KAPITALAS	1.182.748	15,5	1,8	800.952	8,8	-6,7	1.170.463	11,0	2,2	1.587.476	12,1	1,1	1.877.635	14,9	2,8
KAPITALAS	813.832	10,7	0,3	813.832	9,0	-1,7	813.832	7,7	-1,3	813.832	6,2	-1,5	813.832	6,4	0,3
Išstatinis (pasirašytasis)	813.832	10,7	0,3	813.832	9,0	-1,7	813.832	7,7	-1,3	813.832	6,2	-1,5	813.832	6,4	0,3
REZERVAI	42.358	0,6	0,1	48.013	0,5	0,0	48.013	0,5	-0,1	66.488	0,5	0,1	81.383	0,6	0,1
Privalomasis	42.358	0,6	0,1	48.013	0,5	0,0	48.013	0,5	-0,1	66.488	0,5	0,1	81.383	0,6	0,1
NEPASKIRSTYTASIS PELNAS	326.558	4,3	1,5	-60.893	-0,7	-4,9	308.618	2,9	3,6	707.156	5,4	2,5	982.420	7,8	2,4
Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	113.107	1,5	0,3	-381.796	-4,2	-5,7	369.511	3,5	7,7	417.013	3,2	-0,3	290.159	2,3	-0,9
Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	213.451	2,8	1,2	320.903	3,5	0,7	-60.893	-0,6	-4,1	290.143	2,2	2,8	692.261	5,5	3,3
DOTACIJOS, SUBSIDIJOS	0,0	0,0	0,0	125.335	1,4	1,4	1.314.185	12,4	11,0	1.402.437	10,7	-1,7	1.356.097	10,7	0,1
MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	6.450.204	84,5	-1,8	8.142.087	89,8	5,3	8.146.768	76,6	-13,2	10.165.124	77,3	0,6	9.403.339	74,4	-2,9
PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	0	0,0	-19,1	1.500.000	16,5	16,5	1.530.750	14,4	-2,1	3.252.190	24,7	10,3	4.068.350	32,2	7,5
Finansinės skolos	0	0,0	-19,1	1.500.000	16,5	16,5	1.530.750	14,4	-2,1	3.252.190	24,7	10,3	3.948.359	31,2	6,5
Lizingo (finansinės nuomos) ar panašūs	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	30.750	0,3	0,3	1.752.190	13,3	13,0	2.448.359	19,4	6,1
Kredito įstaigoms	0	0,0	-19,1	1.500.000	16,5	16,5	1.500.000	14,1	-2,4	1.500.000	11,4	-2,7	1.500.000	11,9	0,5
Atidėjiniai	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	119.991	0,9	0,9
Pensijų ir panašių įsipareigojimų	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	119.991	0,9	0,9
PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	6.450.204	84,5	17,3	6.642.087	73,2	-11,3	6.616.018	62,2	-11,0	6.912.934	52,5	-9,7	5.334.989	42,2	-10,3
Ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	2.792	0,0	0,0	161.847	1,2	1,2	256.273	2,0	0,8
Finansinės skolos	6.046.298	79,2	16,5	6.219.352	68,6	-10,6	5.887.333	55,4	-13,2	6.029.278	45,8	-9,5	4.416.525	34,9	-10,9
Kredito įstaigoms	1.500.000	19,7	19,7	2.902.386	32,0	12,4	3.666.669	34,5	2,5	3.679.455	28,0	-6,5	3.684.404	29,2	1,2
Kitos skolos	4.546.298	59,6	-3,1	3.316.966	36,6	-23,0	2.220.664	20,9	-15,7	2.349.823	17,9	-3,0	732.121	5,8	-12,1
Skolos tiekėjams	167.184	2,2	0,8	144.211	1,6	-0,6	418.161	3,9	2,3	246.347	1,9	-2,1	169.941	1,3	-0,5
Gauti išankstiniai apmokėjimai	0	0,0	-0,6	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Pelno mokesčio įsipareigojimai	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	82.490	0,6	0,6	75.573	0,6	0,0
Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	190.913	2,5	0,2	202.821	2,2	-0,3	291.501	2,7	0,5	360.151	2,7	0,0	392.864	3,1	0,4
Atidėjiniai	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	3.377	0,0	0,0
Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	45.809	0,6	0,4	75.703	0,8	0,2	16.231	0,2	-0,7	32.822	0,2	0,1	20.436	0,2	-0,1
NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:	7.632.952	100	0,0	9.068.374	100	0,0	10.631.416	100	0,0	13.155.037	100	0,0	12.637.071	100	0,0

UAB "Danspin" horizontalioji pelno (nuostolių) ataskaitos analizė

STRAIPSNIAI	2011.09.30	2012.09.30	2013.09.30	2014.09.30	2015.09.30	Pasikeitimai (+/-)				Pasikeitimai proc.				
	Eur	Eur	Eur	Eur	Eur	2012-2011 m.	2013-2012 m.	2014-2013 m.	2015-2014 m.	2011-2010 m.	2012-2011 m.	2013-2012 m.	2014-2013 m.	2015-2014 m.
PARDAVIMO PAJAMOS	5.102.693	4.817.380	5.992.554	7.538.617	8.475.750	-285.313	1.175.174	1.546.063	937.133	18,34	-5,59	24,39	25,80	12,43
PARDAVIMO SAVIKAINA	4.485.761	4.640.196	5.040.222	6.284.254	7.117.383	154.435	400026	1244032	833129	20,05	3,44	8,62	24,68	13,26
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	616.932	177.184	952.332	1.254.363	1.358.367	-439748	775148	302031	104004	7,23	-71,28	437,48	31,71	8,29
VEIKLOS SĄNAUDOS	309.301	413.953	421.772	527.004	739.987	104652	7819	105232	212983	14,20	33,84	1,89	24,95	40,41
Pardavimo	2.811	0	579		2.094	-2811	579	-579	2094	0,00	-100,00	0,00	-100,00	0,00
Bendrosios ir administracinės	306.490	413.953	421.193	527.004	737.893	107463	7240	105811	210889	13,16	35,06	1,75	25,12	40,02
TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	307.631	-236.769	530.560	727.359	618.380	-544400	767329	196799	-108979	1,04	-176,97	-324,08	37,09	-14,98
KITA VEIKLA	4.803	5.987	6.255	2.448	-18.345	1184	268	-3807	-20793	-33,46	24,65	4,48	-60,86	-849,39
Pajamos	29.387	17.020	6.800	7.701	9.013	-12367	-10220	901	1312	171,98	-42,08	-60,05	13,25	17,04
Sąnaudos	24.584	11.033	545	5.253	27.358	-13551	-10488	4708	22105	585,36	-55,12	-95,06	863,85	420,81
FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	-170.863	-151.014	-136.932	-243.201	-268.416	19849	14082	-106269	-25215	-8,03	-11,62	-9,32	77,61	10,37
Pajamos	306	93	0	43	2.084	-213	-93	43	2041	-62,55	-69,61	-100,00	0,00	4.746,51
Sąnaudos	171.169	151.107	136.932	243.244	270.500	-20062	-14175	106312	27256	-8,27	-11,72	-9,38	77,64	11,21
ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	141.571	-381.796	399.883	486.606	331.619	-523367	781679	86723	-154987	12,44	-369,69	-204,74	21,69	-31,85
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	141.571	-381.796	399.883	486.606	331.619	-523367	781679	86723	-154987	12,44	-369,69	-204,74	21,69	-31,85
PELNO MOKESTIS	28.464	0	30.372	69.593	41.460	-28464	30372	39221	-28133	-11,97	-100,00	0,00	129,14	-40,43
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	113.107	-381.796	369.511	417.013	290.159	-494.903	751307	47502	-126854	20,87	-437,55	-196,78	12,86	-30,42

UAB "Danspin" vertikalioji pelno (nuostolių) ataskaitos analizė

STRAIPSNIAI	2011.09.30		2011- 2010 m.	2012.09.30		2012- 2011 m.	2013.09.30		2013- 2012 m.	2014.09.30		2014- 2013 m.	2015.09.30		2015- 2014 m.
	Eur	proc.		Eur	proc.		Eur	proc.		Eur	proc.		Eur	proc.	
PARDAVIMO PAJAMOS	5.102.693	100,00	0,00	4.817.380	100,00	0,00	5.992.554	100,00	0,00	7.538.617	100,00	0,00	8.475.750	100,00	0,00
PARDAVIMO SAVIKAINA	4.485.761	87,91	1,25	4.640.196	96,32	8,41	5.040.222	84,11	-12,21	6.284.254	83,36	-0,75	7.117.383	83,97	0,61
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	616.932	12,09	-1,25	177.184	3,68	-8,41	952.332	15,89	12,21	1.254.363	16,64	0,75	1.358.367	16,03	-0,61
VEIKLOS SAŃAUDOS	309.301	6,06	-0,22	413.953	8,59	2,53	421.772	7,04	-1,55	527.004	6,99	-0,05	739.987	8,73	1,74
Pardavimo	2.811	0,06	0,06	0	0,00	-0,06	579	0,01	0,01		0,00	-0,01	2.094	0,02	0,02
Bendrosios ir administracinės	306.490	6,01	-0,27	413.953	8,59	2,59	421.193	7,03	-1,56	527.004	6,99	-0,04	737.893	8,71	1,72
TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	307.631	6,03	-1,03	-236.769	-4,91	-10,94	530.560	8,85	13,77	727.359	9,65	0,79	618.380	7,30	-2,35
KITA VEIKLA	4.803	0,09	-0,07	5.987	0,12	0,03	6.255	0,10	-0,02	2.448	0,03	-0,07	-18.345	-0,22	-0,25
Pajamos	29.387	0,58	0,33	17.020	0,35	-0,22	6.800	0,11	-0,24	7.701	0,10	-0,01	9.013	0,11	0,00
Sąnaudos	24.584	0,48	0,40	11.033	0,23	-0,25	545	0,01	-0,22	5.253	0,07	0,06	27.358	0,32	0,25
FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	-170.863	-3,35	0,96	-151.014	-3,13	0,21	-136.932	-2,29	0,85	-243.201	-3,23	-0,94	-268.416	-3,17	0,06
Pajamos	306	0,01	-0,01	93	0,00	0,00	0	0,00	0,00	43	0,00	0,00	2.084	0,02	0,02
Sąnaudos	171.169	3,35	-0,97	151.107	3,14	-0,22	136.932	2,29	-0,85	243.244	3,23	0,94	270.500	3,19	-0,04
ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	141.571	2,77	-0,15	-381.796	-7,93	-10,70	399.883	6,67	14,60	486.606	6,45	-0,22	331.619	3,91	-2,54
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	141.571	2,77	-0,15	-381.796	-7,93	-10,70	399.883	6,67	14,60	486.606	6,45	-0,22	331.619	3,91	-2,54
PELNO MOKESTIS	28.464	0,56	-0,19	0	0,00	-0,56	30.372	0,51	0,51	69.593	0,92	0,42	41.460	0,49	-0,43
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	113.107	2,22	0,05	-381.796	-7,93	-10,14	369.511	6,17	14,09	417.013	5,53	-0,63	290.159	3,42	-2,11

Kiekio ir kainų pokyčių įtaka pardavimo pajamoms iš verpalo gamybos, verpalo gamybos ir vėlimo, įvertinto indeksų metodu, skaičiavimai

2011–2015 m.	Bazinio laikotarpio parduoto gaminio kiekis, kg	Ataskaitinio laikotarpio parduoto gaminio kiekis, kg	Bazinio laikotarpio gaminio Eur/kg	Ataskaitinio laikotarpio gaminio kaina, Eur/kg	Pokytis dėl parduoto kiekio pasikeitimo, Eur	Pokytis dėl kainos pasikeitimo, Eur	Bendras pokytis, dėl abiejų veiksnių įtakos, Eur
verpalo gamyba	5179200	4968800	0,94	1,19	-197776	1242200	1044424
verpalo gamyba + vėlimas	101600	29300	1,95	2,13	-140985	5274	-135711

Tekstilės gamybos šakos grynojo pardavimo pelningumo rodiklių apskaičiuotos kvartilių reikšmės, proc.

Tekstilės gamybos įmonės pagal darbuotojų skaičių	2011 m.	Kvartiliai	Tekstilės gamybos įmonės pagal darbuotojų skaičių	2012 m.	Kvartiliai	Tekstilės gamybos įmonės pagal darbuotojų skaičių	2013 m.	Kvartiliai
0–9 darbuotojai	-0,56	} Q ₁ = 0,54	250 ir daugiau darbuotojų	4,41	} Q ₁ = 5,18	10–19 darbuotojų	2,17	} Q ₁ = 2,53
250 ir daugiau darbuotojų	1,63		50–249 darbuotojai	5,94		20–49 darbuotojai	2,89	
10–19 darbuotojų	5,15	Q ₂ = 5,15	20–49 darbuotojai	6,58	Q ₂ = 6,58	50–249 darbuotojai	3,58	Q ₂ = 3,58
20–49 darbuotojai	7,26	} Q ₃ = 7,66	10–19 darbuotojų	7,06	} Q ₃ = 7,75	0–9 darbuotojai	4,89	} Q ₃ = 5,54
50–249 darbuotojai	8,05		0–9 darbuotojai	8,44		250 ir daugiau darbuotojų	6,19	

Produkcijos apimties ir darbo rodiklių duomenų dinamika

	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.
Produkcijos apimtis, Eur (N)	5102693	4817380	5992554	7538617	8475750
Darbininkų skaičius	190	180	233	286	288
Vieno darbininko per metus dirbtų dienų skaičius	202,35624	214,34981	197,98283	207,81410	218,63662
Vieno darbininko per dieną dirbtų valandų skaičius	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
Vieno darbininko valandinis išdirbis (našumas)	17,6957	16,6477	17,3208	16,9118	17,9474

1) Poveikis produkcijos apimties pokyčiui dėl darbininkų skaičiaus pasikeitimo:

$$\Delta N_{2011-2012 \text{ m.}} = (180-190) * 202,35624 * 7,5 * 17,6957 = -268563$$

$$\Delta N_{2012-2013 \text{ m.}} = 1418451$$

$$\Delta N_{2013-2014 \text{ m.}} = 1363113$$

$$\Delta N_{2014-2015 \text{ m.}} = 52718$$

$$\Delta N_{2011-2015 \text{ m.}} = 2631916$$

2) Poveikis produkcijos apimties pokyčiui dėl vieno darbininko per metus dirbtų dienų skaičiaus pasikeitimo:

$$\Delta N_{2011-2012 \text{ m.}} = 180 * (214,34981 - 202,35624) * 7,5 * 17,6957 = 286517$$

$$\Delta N_{2012-2013 \text{ m.}} = -476145$$

$$\Delta N_{2013-2014 \text{ m.}} = 365262$$

$$\Delta N_{2014-2015 \text{ m.}} = 395341$$

$$\Delta N_{2011-2015 \text{ m.}} = 622280$$

3) Poveikis produkcijos apimties pokyčiui dėl vieno darbininko per dieną dirbtų valandų skaičiaus pasikeitimo:

Kadangi vieno darbininko per dieną dirbtų valandų skaičius per analizuojamus metus nesikeitė, šis rodiklis poveikio produkcijos apimties pokyčiui neturėjo.

$$\Delta N_{2011-2012 \text{ m.}} = 180 * 214,34981 * (7,5 - 7,5) * 17,6957 = 0$$

$$\Delta N_{2012-2013 \text{ m.}} = 0$$

$$\Delta N_{2013-2014 \text{ m.}} = 0$$

$$\Delta N_{2014-2015 \text{ m.}} = 0$$

$$\Delta N_{2011-2015 \text{ m.}} = 0$$

4) Poveikis produkcijos apimties pokyčiui dėl vieno darbininko valandinio išdirbio (našumo) pasikeitimo:

$$\Delta N_{2011-2012 \text{ m.}} = 180 * 214,34981 * 7,5 * (16,6477 - 17,6957) = -303267$$

$$\Delta N_{2012-2013 \text{ m.}} = 232869$$

$$\Delta N_{2013-2014 \text{ m.}} = -182312$$

$$\Delta N_{2014-2015 \text{ m.}} = 489074$$

$$\Delta N_{2011-2015 \text{ m.}} = 118861$$

5) Poveikis produkcijos apimties pokyčiui dėl visų keturių veiksnių pasikeitimo:

$$\Delta N_{2011-2012 \text{ m.}} = -268563 + 286517 + 0 - 303267 = -285313$$

$$\Delta N_{2012-2013 \text{ m.}} = 1418451 - 476145 + 0 + 232869 = 1175174$$

$$\Delta N_{2013-2014 \text{ m.}} = 1363113 + 365262 + 0 - 182312 = 1546063$$

$$\Delta N_{2014-2015 \text{ m.}} = 52718 + 395341 + 0 + 489074 = 937133$$

$$\Delta N_{2011-2015 \text{ m.}} = 2631916 + 622280 + 0 + 118861 = 3373057$$